

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 42 L

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i tjenstepensjonsloven mv.
(uførepensjon)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	4.4	Utbetaling og opphør av uførepensjon	29
2	Bakgrunn for lovforslaget	8	4.4.1	Gjeldende rett	29
2.1	Høring av Banklovkommisjonens utredning	8	4.4.2	Banklovkommisjonens utkast	29
2.2	Nye regler for uførepensjon i offentlige tjenstepensjonsordninger	9	4.4.3	Høringsinstansenes syn	30
			4.4.4	Departementets vurdering	30
			4.5	Arbeidsinntekt i tillegg til uførepensjon	30
			4.5.1	Avkortning i uførepensjonen ved arbeidsinntekt	30
3	Vilkår for uførepensjon	10	4.5.2	Informasjon om arbeidsinntekt	33
3.1	Medlemskap og betydningen av tjenestetid	10	4.6	Oppregulering av uførepensjonsytelser	35
3.1.1	Gjeldende rett	10	4.6.1	Gjeldende rett	35
3.1.2	Banklovkommisjonens utkast	11	4.6.2	Banklovkommisjonens utkast	35
3.1.3	Høringsinstansenes syn	12	4.6.3	Høringsinstansenes syn	36
3.1.4	Departementets vurdering	13	4.6.4	Departementets vurdering	36
3.2	Krav til nedsatt inntektsevne og fastsettelse av uføregrad	14	5	Avvikling og overgang til nytt regelverk	38
3.2.1	Gjeldende rett	14	5.1	Banklovkommisjonens utkast	38
3.2.2	Banklovkommisjonens utkast	14	5.2	Høringsinstansenes merknader ...	38
3.2.3	Høringsinstansenes syn	16	5.3	Departementets vurdering	38
3.2.4	Departementets vurdering	16	6	Endringer i andre lover	40
4	Beregning og utbetaling av uførepensjon	18	7	Økonomiske, administrative og likestillingsmessige konsekvenser	41
4.1	Lønnsgrunnlag	18	7.1	Likestillingsmessige konsekvenser	41
4.1.1	Gjeldende rett	18	7.2	Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige	41
4.1.2	Banklovkommisjonens utkast	18	7.3	Økonomiske og administrative konsekvenser for pensjonsinnretningene	41
4.1.3	Høringsinstansenes syn	18	7.4	Økonomiske og administrative konsekvenser for foretakene	42
4.1.4	Departementets vurdering	18	7.5	Økonomiske konsekvenser for arbeidstakerne	42
4.2	Maksimalrammer for uførepensjonsytelser, barnetillegg mv.	19	8	Merknader til de enkelte bestemmelsene	43
4.2.1	Gjeldende rett	19		Forslag til lov om endringer i tjenstepensjonsloven mv. (uførepensjon)	50
4.2.2	Banklovkommisjonens utkast	19			
4.2.3	Høringsinstansenes syn	20			
4.2.4	Departementets vurdering	21			
4.3	Beregning av uførepensjon. Samordning med tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter	24			
4.3.1	Gjeldende rett	24			
4.3.2	Banklovkommisjonens utkast	24			
4.3.3	Høringsinstansenes syn	25			
4.3.4	Departementets vurdering	27			

Prop. 42 L

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i tjenstepensjonsloven mv. (uførepensjon)

*Tilråding fra Finansdepartementet 12. desember 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet foreslår i denne proposisjonen rammer og regler for uførepensjon i skattefaviserte private tjenstepensjonsordninger. Forslaget er utformet som et nytt kapittel 8 i lov om tjenstepensjon (tjenstepensjonsloven). Forslaget bygger på et utkast utarbeidet av Banklovkomisjonen i NOU 2013: 12 Uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger.

Arbeidsgiverforetak i privat sektor kan utforme sine tjenstepensjonsordninger slik at de også omfatter uførepensjon, som supplerer uføreytelsen fra folketrygden. For å oppnå skattemessig gunstig behandling må uføredekninger som i tilfelle skal inngå i de private skattefaviserte tjenstepensjonsordningene være utformet innenfor de rammene som er vedtatt for slike ordninger. I dag reguleres dette i foretakspensjonsloven, og reglene bygger på gjeldende regler i folketrygden om uførepensjon. Nye regler for uføretrygd i folketrygden trer i kraft 1. januar 2015. Det er derfor behov for å gjøre endringer i lovreglene som angir rammene for uføredekninger i de private skattefaviserte tjenstepensjonsordningene slik at de

passer bedre til ny uføretrygd i folketrygden. Stortinget vedtok i mars 2014 nye regler for uførepensjon i lovbestemte offentlige pensjonsordninger for å tilpasse disse til den nye uføretrygden i folketrygden, etter forslag i Prop. 202 L (2012–2013) om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover. Disse endringene trer i kraft 1. januar 2015.

Uføreytelsene i folketrygden og i tjenstepensjonsordningene har til formål å erstatte bortfall av arbeidsinntekt og inntektsmuligheter som følge av sykdom, skade eller lyte. Reglene for uføretrygd og uførepensjon bør i tillegg bidra til at alle som kan arbeide i størst mulig grad stimuleres til, og gis muligheter til, å arbeide.

Ny uføretrygd i folketrygden skal være en kompensasjon for tap av inntekt målt ved inntekten de siste årene før uførheten oppstår, mens dagens uførepensjon avhenger av inntekten i hele yrkeskarrieren, og dermed også inntekt langt tilbake i tid. Både minsteytelsen og den delen av uføretrygden som er avhengig av inntekt reduseres ved kort trygdetid. Trygdetid er tiden man

har vært medlem av trygden (bosatt i Norge eller arbeidstaker i Norge). Det regnes også med framtidig trygdetid. Ved utenlandsopphold av en viss lengde, kan trygdetiden bli kortere enn 40 år, som er full trygdetid. Dersom trygdetiden er kortere enn 40 år, reduseres uføretrygden tilsvarende. Uføretrygden beregnes som 66 pst. av et beregningsgrunnlag, som utgjør gjennomsnittlig inntekt inntil 6 ganger folketrygdens grunnbeløp (G) i de tre beste av de fem siste årene, eller minstestelsen dersom den er høyere. Det er også innført nye regler for arbeidsinntekt i tillegg til uføretrygd som har til formål å gjøre det lettere for den enkelte å utnytte sin restarbeidsevne.

Rammene for uføredekning i skattefaviserte kollektive tjenstepensjonsordninger i privat sektor etter lovforslaget her innebærer at det i hovedsak vil være mulig å gi uføredekning på linje med den nylig vedtatte nye uføreordningen i offentlig sektor. Det skal etter lovforslaget fortsatt være frivillig for foretak i privat sektor om de vil knytte uførepensjon til sin tjenstepensjonsordning og i hvilken grad de vil utnytte rammene etter lovforslaget.

Uførepensjon fra de private tjenstepensjonsordningene vil etter forslaget fortsatt utgjøre en selvstendig ytelser i tillegg til folketrygdens ytelser («nettoordning») og vil ikke være avhengig av hva som faktisk kommer til utbetaling fra folketrygden.

Uførepensjonsordninger utformet i tråd med lovforslaget skal kunne knyttes til tjenstepensjonsordninger etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og tjenstepensjonsloven, og undergis skattemessig gunstig behandling.

Departementet foreslår at uførepensjonen legges om fra opptjeningsordninger til risikoordninger hvor arbeidstaker gis full dekning ved uførhet uavhengig av tjenestetid. Uførepensjon kan imidlertid etter forslaget i tillegg omfatte opptjening av pensjonsbevisrettigheter, som innebærer at arbeidstakeren er dekket også etter at arbeidsforholdet er avsluttet. Etter forslaget kan uførepensjon ytes ved uføregrader ned til 20 prosent og kompensere for at folketrygden (som hovedregel) ikke gir dekning for uføregrader under 50 prosent. Disse delene av forslaget er nærmere omtalt i proposisjonens kapittel 3.

Lønn inntil 12 G kan inngå i lønnsgrunnlaget som skal legges til grunn ved beregning av uførepensjonen. Det maksimalt tillatte ytelsesnivået er foreslått satt til det samme nivået som gjelder i de lovbestemte offentlige tjenstepensjonsordningene. Det innebærer at uførepensjon fra private skattefaviserte tjenstepensjonsordninger maksimalt kan settes til summen av et kronebeløp på

25 prosent av G, begrenset oppad til 6 prosent av de enkelte medlemmenes lønnsgrunnlag, og 3 prosent av de enkelte medlemmenes lønnsgrunnlag. I tillegg legges det opp til at uførepensjon fra ordningen kan kompensere for at det ikke utbetales uføretrygd for lønn mellom 6 og 12 G, det vil si at det kan ytes et tillegg på inntil 66 prosent av lønn i dette intervallet. Videre foreslår departementet å uttrykke eksplisitt i lovteksten at uførepensjonen kan fastsettes som en prosent av lønnsgrunnlaget, som et fast kronebeløp, eller som en kombinasjon av en prosentsats og et kronebeløp.

Det foreslås å videreføre adgangen til å yte barnetillegg for barn som medlemmet forsørger. Barnetillegget kan etter lovforslaget maksimalt utgjøre inntil 0,1 G pr. barn, og kan ikke overstige 0,2 G totalt. Barnetillegget kan etter lovforslaget fortsatt ytes til barnet fyller 21 år.

Uførepensjonen skal etter forslaget som hovedregel beregnes med utgangspunkt i medlemmets normale årslønn i foretaket (lønnsgrunnlaget) og ellers i tråd med det som er fastsatt i den enkelte pensjonsordnings pensjonsplan.

Uførepensjonen skal etter lovforslaget samordnes med utbetaling av uførepensjon opptjent tidligere, slik at samlet uførepensjon ikke kan overstige nivået i den eksisterende uførepensjonsordningen, men uansett slik at summen av de tidligere opptjente rettighetene ikke kan reduseres.

Uførepensjon utbetales etter lovforslaget så lenge vilkårene for uførepensjon er oppfylt og frem til uførepensjonisten ved fylte 67 år (eventuelt ved oppnådd særaldersgrense) får rett til alderspensjon.

Lovforslaget legger opp til at uførepensjonen som hovedregel reguleres i tråd med avkastningen som oppnås på forvaltningen av den porteføljen som premiereserven for uførepensjon under utbetaling inngår i, men åpner for at arbeidsgiverforetaket kan påta seg å garantere at uførepensjonen får en viss regulering. Forslagene er nærmere omtalt i proposisjonens kapittel 4.

I tråd med de nye reglene i folketrygden, foreslås det at uføre som får uføreytelser fra folketrygden kan ha en arbeidsinntekt på inntil 0,4 G i tillegg til uførepensjonen uten at uføregraden reduseres. Ved inntekt ut over det foreslåtte fribeløpet på 0,4 G skal det etter lovforslaget foretas en forholdsmessig reduksjon i uførepensjonen, men det skal ikke fastsettes endret uføregrad. Departementet foreslår at den enkelte uførepensjonist skal rapportere egen inntekt til pensjonsinnretningen. Pensjonsinnretningen gis tilgang til uførepensjonistens ligningsopplysninger ved at det foreslås et unntak fra taushetsplikten i ligningslo-

ven for disse opplysningene, slik at pensjonsinnretningen har mulighet til å kontrollere inntektsopplysningene. Forslagene er nærmere omtalt i proposisjonens avsnitt 4.5.

Lovforslaget inneholder også en hjemmel for at pensjonsinnretningene ved behov skal kunne be om at den enkelte arbeidstaker gir opplysninger om sine eventuelle tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter, jf. proposisjonens avsnitt 4.3.

Departementet foreslår at Kongen fastsetter fra hvilket tidspunkt lovreglene skal gjelde fra. Det foreslås videre at det er opp til Kongen å fastsette en frist for når foretakene må ha avviklet uførepensjonsdekning etter gjeldende regler i foretakspensjonsloven. Departementet foreslår også en hjemmel for å fastsette overgangsregler, lagt til departementet.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Høring av Banklovkommisjonens utredning

Banklovkommisjonen fikk 7. juli 2009 i oppdrag å utrede og foreslå tilpasninger i de private tjenstepensjonslovene til nye regler om alderspensjon i folketrygden. NOU 2013: 12 om ny uførepensjon i de private tjenstepensjonsordningene er den fjerde utredningen Banklovkommisjonen har avgitt om slike tilpasninger. De foregående tre utredningene har omhandlet *alderspensjon* og har blant annet resultert i endringer i pensjonslovene som åpner for fleksibelt uttak fra 62 år, samt ny tjenstepensjonslov.

I NOU 2013: 12 (Uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger) har Banklovkommisjonen laget utkast til nye regler for uførepensjon i private skattefaviserte tjenstepensjonsordninger for å tilpasse rammene til den nye uføretrygden i folketrygden.

Følgende høringsinstanser har fått seg forelagt utredningen:

Departementene
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Datatilsynet
Finanstilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Konkurransetilsynet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Norges Bank
Regjeringsadvokaten
Skattedirektoratet
Statens pensjonskasse
Statistisk Sentralbyrå

Handelshøyskolen BI
Norges Handelshøyskole
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø

Akademikerne
Aksjonærforeningen i Norge
AktuarKonsulenters Forum

Arbeidsgiverforeningen Spekter
Bedriftsforbundet
Coop Norge SA
Den Norske Advokatforening
Den Norske Aktuarforening
Den norske Revisorforening
Econa
Eiendomsmeglerforetakenes Forening
Finans Norge
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes Forening
Hovedorganisasjonen Virke
KS
Landsorganisasjonen i Norge
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
Norges Bondelag
Norges Fondsmeglerforbund
Norges Handelshøyskole
Norges Ingeniør- og teknologorganisasjon
Norges Juristforbund
Norges Kommunerevisorforbund
Norges Rederiforbund
Norsk Bedriftsforbund
Norsk Kapitalforvalterforening
Norsk Sjøoffisersforbund
Norsk Tillitsmann ASA
Norske Finansanalytikerens Forening
Norske Forsikringsmegleres Forening
NTL-Skatt
Næringslivets Hovedorganisasjon
Norsk olje og gass
Oslo Børs
Pensjonskasseforeningen
Personskadeforbundet LTN
Skattebetalerforeningen
Skatterevisorenes Forening
Småbedriftsforbundet
Sparebankforeningen i Norge
Unio
Verdipapirfondenes Forening
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
Økonomiforbundet

Følgende høringsinstanser har opplyst at de har merknader til NOU 2013: 12:
Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Datatilsynet
Finanstilsynet
Statistisk sentralbyrå

Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Den Norske Aktuarforening
Finans Norge
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Hovedorganisasjonen Virke
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Norsk Pensjon AS
Norwegian Insurance Partner (NIP)
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Pensjonskasseforeningen
Private Barnehagers Landsforbund (PBL)
Telepensjonistenes Landsforbund
Unio
Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS)

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader til NOU 2013: 12:

Arbeids- og sosialdepartementet
Barne-, likestillings- og inkluderings-
departementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Kulturdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Norges Bank
Regjeringsadvokaten
Skattedirektoratet

Coop Norge

2.2 Nye regler for uførepensjon i offentlige tjenstepensjonsordninger

Felles for uførepensjon fra hhv. offentlige og private tjenstepensjonsordninger er at ytelser fra disse ordningene kommer i tillegg til ytelsene fra folketrygden. Uføredeknningen i offentlige tjenstepensjonsordninger er obligatorisk, og reguleres blant annet i lov for eksempel lov om Statens pensjonskasse og i tariffavtale. Som følge av de nye

reglene om uføretrygd i folketrygden, er det også vedtatt endringer i reglene for uførepensjon i offentlige tjenstepensjonsordninger. Stortinget vedtok i mars 2014 nye regler for uførepensjon i lovbestemte offentlige pensjonsordninger for å tilpasse disse til den nye uføretrygden i folketrygden, etter forslag i Prop. 202 L (2012–2013) om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover. Endringene innebærer bl.a. at ordningen legges om fra bruttoordning til nettoordning og at satsene for uførepensjon endres, samt at barnetillegget reduseres. Videre er fribeløpet for arbeidsinntekt redusert fra 1 G til 0,4 G, og arbeidsinntekt utover dette fribeløpet fører til en forholdsmessig avkortning i uførepensjonen uten at uføregraden endres. Ordningen er utformet med tjenestetidsavkortning og med oppsatte rettigheter. Stortinget har bedt Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en utredning av om ordningen i offentlig sektor heller bør utformes som en ren forsikringsordning (risikordning). Stortinget har i den forbindelse også gitt uttrykk for at den samme («felles») løsningen bør gjøres gjeldende i offentlig og privat sektor (Innst. 126 L (2013–2014)).

De nye reglene for de lovbestemte offentlige tjenstepensjonsordningene trer i kraft 1. januar 2015.

Banklovkommissjonen har lagt til grunn at reguleringen av uførepensjon i offentlige tjenstepensjonsordninger gir et eksempel på utforming av en uførepensjonsordning og hvordan den kan tilpasses ny uføretrygd i folketrygden, men at ulikhetene mellom de private og offentlige ordningene innebærer at reguleringen ikke alltid er direkte relevant eller sammenlignbar for de typer av tjenstepensjonsordninger som Banklovkommissjonen har utredet.

Departementet legger til grunn at det er gode grunner for å se hen til hvordan regelverket for uførepensjon i offentlig sektor er utformet, uten at dette nødvendigvis bør eller må være avgjørende for hvordan regelverket for privat sektor bør utformes. Departementet viser i denne sammenhengen til at uførepensjon i offentlig sektor er en fastsatt og obligatorisk ordning, mens det i privat sektor er snakk om rammer for skattefavoriseringen for de foretak som velger å ha en uførepensjonsdekning tilknyttet sin tjenstepensjonsordning. Dersom det i framtiden foretas endringer i regelverket for uførepensjon i offentlig tjenstepensjon vil departementet vurdere nærmere om og i hvilken grad dette medfører behov for endringer også i rammeverket for private skattefavoriserte uførepensjonsordninger.

3 Vilkår for uførepensjon

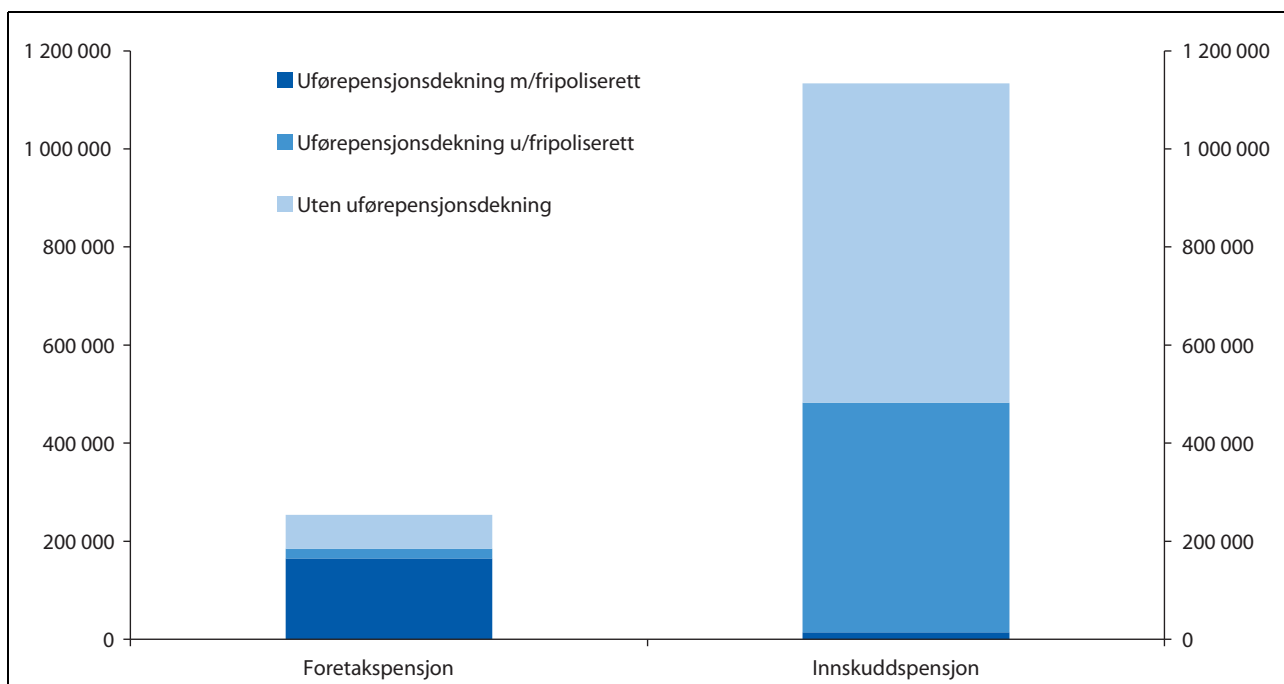
3.1 Medlemskap og betydningen av tjenestetid

3.1.1 Gjeldende rett

I folketrygden er det krav om forutgående medlemstid, for å få rett til uføretrygd. Det er ikke et tilsvarende krav om forutgående tjenestetid i de private tjenstepensjonslovene. Frivillig uførepensjon i de skattefaviserte tjenstepensjonsordningene (foretakspensjonsordninger, innskuddspensjonsordninger og pensjonsordninger etter tjenstepensjonsloven) reguleres i dag av foretakspensjonsloven kapittel 6. Det følger av foretakspensjonsloven § 6-1 første ledd at det kan fastsettes i regelverket for ordningen at det skal ytes uførepensjon til pensjonsordningens medlemmer. Retten til uførepensjon følger i tilfelle av medlemskapet i pensjonsordningen, og det er de alminnelige regler om medlemskap i pensjonsordningen som gjelder. Regler om medlemskap følger av hhv. foretakspensjonsloven kapittel 3, innskudds-

pensjonsloven kapittel 3 og tjenstepensjonsloven kapittel 3. Reglene om medlemskap er tilnærmet likelydende i de tre pensjonslovene og innebærer at alle arbeidstakere som har fylt 20 år, og som har en arbeidstid i foretaket som utgjør mer enn en femdel av full stilling, som hovedregel skal meldes inn i foretakets pensjonsordning fra første arbeidsdag. Det er adgang til å holde for eksempel arbeidstakere som ikke er arbeidsføre og sesongarbeidere som arbeider mindre enn en femdel av full stilling i foretaket i løpet av kalenderåret, utenfor pensjonsordningen.

Utbetaling av uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger kommer i tillegg til den uførepensjonen som utbetales fra folketrygden og er en såkalt «nettoordning». Full uførepensjon svarer til den alderspensjonen som medlemmet ville hatt rett til ved medlemskap fram til opptjeningsalder. Full alderspensjon fastsettes (normalt) i prosent av lønn inntil 12 G med fradrag for forventet folketrygd. Uførepensjonen etter gjeldende regler er dermed avhengig av tjenestetid. Uførepensjons-

Figur 3.1 Uførepensjonsdekninger. Antall forsikrede. 2013

Kilde: Finans Norge

ordningen kan utformes med eller uten opptjening av fripoliserettigheter. Fripoliserettigheter innebærer at vedkommende arbeidstaker kan ta med seg en opptjent rett til uførepensjon tilsvarende tjenestetiden ved jobbskifte/fratreden i form av en fripolise. Arbeidsgiver kan også ha uføredækning for sine ansatte som er utformet som en risikodekning uten at arbeidstakerne tjener opp rett til uførepensjon, og derfor ikke får med seg fripoliserettigheter. Uavhengig av om det opp tjenes fripoliserettigheter eller ikke, beregnes uførepensjonen på samme måte som alderspensjonen og er derfor avhengig av vedkommende arbeidstakers tjenestetid.

Figur 4.1 viser utbredelsen, målt i antall forsikrede, av uførepensjonsdekninger med og uten opptjening av fripoliserettigheter, tilknyttet pensjonsordninger etter henholdsvis lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold.

I foretakspensjonsordningene har 73 prosent av de i overkant av 250 000 forsikrede uførepensjonsdekning. Av disse 73 prosent har 89 prosent tilknyttet opptjening av fripoliserettigheter. I innskuddspensjonsordningene har 42,6 prosent av i overkant av 1,1 millioner forsikrede uførepensjonsdekning, og av disse har 2,9 prosent tilknyttet opptjening av fripoliserettigheter.

I de offentlige tjenstepensjonsordningene har tjenestetiden blant annet betydning for hvor stor uførepensjon medlemmet har krav på, siden de offentlige tjenstepensjonsordninger er utformet som ordninger med tjenestetidsavkortning og med oppsatte rettigheter (tilsvarer fripoliser). Stortinget har, som nevnt ovenfor under kapittel 3, bedt Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en utredning av om ordningen i offentlig sektor heller bør utformes som en ren risikoordning. Stortinget har i den forbindelse også gitt uttrykk for at den samme («felles») løsningen bør gjøres gjeldende i offentlig og privat sektor (Innst. 126 L (2013–2014), jf. omtale i kapittel 3).

3.1.2 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen har vurdert om det bør stilles krav om at medlemmet har vært medlem av pensjonsordningen i en viss periode før uføretidspunktet for å få rett til uførepensjon. Banklovkommissjonen foreslår at det ikke stilles krav om slik forutgående medlemstid. Banklovkommissjonen uttaler om dette blant annet (NOU 2013: 12 avsnitt 7.2):

«Dersom retten til uførepensjon skal følge medlemskapet i pensjonsordningen, og der-

med sikre medlemmene en forutberegnelighet om at de er sikret en viss levestandard uansett uførhet til enhver tid som følge av medlemskap i pensjonsordningen, er det ikke mulig å ta inn et krav om forutgående tjenestetid i tjenstepensjonsordningen på samme måte som i folketrygden. Et slikt krav vil også kunne virke mobilitetshindrende idet arbeidstakere vil kunne oppleve at de ved arbeidsskifter får en dårligere uføredækning i en periode og at skifte av arbeid dermed skaper mer usikkerhet med hensyn til hva det nye foretakets tjenstepensjonsordning dekker. Manglende uføredækning etter arbeidsskifte vil medføre at arbeidsskiftet i seg selv vurderes som en risiko. Hensynene som her gjør seg gjeldende er ikke de samme som begrunner kravet til forutgående medlemstid i ny uføretrygd i folketrygden. Både for foretak og arbeidstakere vil det være forholdsvis uvesentlig når i tjenestetiden uførhet inntreffer. Behovet for sikring og dermed begrunnelsen for at foretaket finner grunn til å etablere en uførepensjon i tjenstepensjonsordningen, er det samme uansett tidspunktet for når uførheten inntreffer. Tilsvarende vil det for arbeidstakerne være viktig at de allerede fra opptak i pensjonsordningen er sikret full uførepensjon i det dette skaper forutberegnelighet og trygghet. I tillegg kommer det forhold at arbeidstakerne i samme pensjonsordning dermed sikres likebehandling uavhengig av tidspunktet for når uførhet oppstår. Banklovkommissjonen viser til at uførepensjoner generelt beregnes uavhengig av lengden av et medlems tjenestetid i foretaket på uføretidspunktet.»

I utkastet fra Banklovkommissjonen er det lagt opp til at uførepensjonsordninger i private tjenstepensjonsordninger skal utformes som en risikoordning, jf. utkastet § 9-2 annet ledd hvor det fremgår at uførepensjon fra ordningen ytes til medlemmer som «i medlemstiden» har fått inntektsevnen sin varig nedsatt. Etter utkastet fastsettes uførepensjonen som en prosentandel av det enkeltes medlems lønnsgrunnlag, jf. utkastet § 9-8 første ledd, og er ikke avhengig av tjenestetid som etter gjeldende regler.

Banklovkommissjonen har også vurdert spørsmålet om uførepensjonsordningen i tillegg skal kunne ha en ordning med opptjening av uførepensjonsrettigheter som arbeidstaker får med seg ved fratreden, jf. NOU 2013: 12 avsnitt 11.1. Banklovkommissjonen var delt i synet på om man skulle åpne for at ordningen kan suppleres med slik opptjening av uførepensjon. Representantene fra

arbeidsgiversiden, Finans Norge og Pensjonskasseforeningen gikk i mot forslaget, og mente at ordningen må være et rent risikoprodukt. Flertallet gikk inn for at det åpnes for at risikoordningen kan suppleres med opptjening av pensjonsbevisrettigheter som vil dekke uførhet inntruffet etter at arbeidstakeren ikke lenger er medlem i pensjonsordningen (ved fratreden). Banklovkommisjonens utkast åpner for at arbeidsgiver skal kunne velge å supplere uførepensjonsordningen med opptjening av pensjonsbevisrettigheter (tilsvarer fripolise) i tillegg til risikoordningen. En frivillig adgang til å utforme ordningen slik, følger av lovutkastet § 9-1 fjerde ledd. Etter denne bestemmelsen kan det i regelverket for pensjonsordningen fastsettes at arbeidstakere som fratrer sin stilling i foretaket har rett til uførepensjon også ved uførhet oppstått etter at arbeidstakeren ikke lenger er medlem av pensjonsordningen. Etter Banklovkommisjonens utkast er det et vilkår at vedkommende arbeidstaker har minst tre års (forutgående) tjenestetid i foretaket, jf. utkastet § 9-1 fjerde ledd.

Nærmere regler om opptjent rett til uførepensjon følger av utkastet § 9-12. Bestemmelsen har blant annet regler om utstedelse av pensjonsbevis for opptjent rett til uførepensjon, tjenestetidsavkortning av slik uførepensjon, og om at det er inntekten på uføretidspunktet, ikke fratredestidspunktet, som skal legges til grunn i vurderingen av nedsatt arbeidsevne. Bestemmelsen har også regler om at det skal gjøres fradrag for opptjent rett til uførepensjon, dersom arbeidstaker blir ufør når vedkommende på uføretidspunktet er medlem i et annet foretaks uførepensjonsordning utformet som en risikoordning etter lovutkastet for øvrig. Dersom arbeidstaker er medlem i en risikoordning og har tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter, vil vedkommende arbeidstaker i utgangspunktet både få sin tidligere opptjente uførepensjon og full uførepensjon fra dette foretakets uførepensjonsordning. Dette vil gi kunne gi svært høye kompensasjonsnivåer, og er bakgrunnen for at Banklovkommisjonen har foreslått regler om fradrag i uførepensjonen fra risikoordningen. Denne delen av utkastet må ses i sammenheng med tilsvarende bestemmelser i lovutkastet §§ 9-14 og 9-15 og omtalen nedenfor under avsnitt 4.4.

3.1.3 Høringsinstansenes syn

Finans Norge mener at lovens hovedløsning med et rent risikoprodukt er godt tilpasset ny uføretrygd. *Finans Norge* mener at dersom det åpnes for opptjening av rett til uførepensjon i tillegg, må

gjeldende regler om fripoliseregler i foretakspensjonsloven videreføres så langt det lar seg gjøre, for eksempel ved at det stilles krav til ett års forutgående tjenestetid for fripoliserett, og ikke tre år slik Banklovkommisjonen har foreslått.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) støtter at en ny uførepensjonsordning i privat sektor utformes som en ren risikoordning, men mener at utkastet til regler om samordning mot tidligere opptjente rettigheter må strammes inn.

Norwegian Insurance Partner mener at utkastet er godt tilpasset markedsutviklingen ved at det er et rent risikoprodukt, og at dette kan bidra til bedre mobilitet i arbeidsmarkedet for eldre arbeidstakere.

Arbeidsgiverforeningen Spekter, Hovedorganisasjonen Virke (Virke), og Pensjonskasseforeningen mener at uførepensjonsordningen bør være et rent risikoprodukt og støtter ikke forslaget om at det skal kunne opptjenes uførepensjonsrettigheter som gir rett på uførepensjon etter at arbeidstakeren har sluttet i foretaket. *Spekter* og *Virke* viser til adgangen til å tegne fortsettelsesforsikring for den enkelte. *Virke* mener at uføreordningene både i privat og offentlig sektor bør utformes som rene risikoprodukter. *Virke* viser til at nye avtaler om uførepensjon i privat sektor i all hovedsak har vært rene risikoprodukter, og at det derfor er grunn til å tro at svært få foretak vil velge å opprette ordninger med pensjonsbevisrettigheter. *Virke* viser videre til at dersom lovregler åpner for dette, må pensjonsinnretningene videreføre et administrativt system for avkortning av uføreytelser for å kunne ta hensyn til eventuelle tidligere opparbeidede uførerettigheter fra fripoliser og pensjonsbevis fra tidligere arbeidsforhold. *NHO* støtter heller ikke en frivillig adgang til å utforme uførepensjonsordningen med pensjonsbevisopptjening. *NHO* viser til at en slik ordning vil være administrativt kostbart og bryte med prinsippene bak det nye produktet. *NHO* gir for øvrig uttrykk for tilsvarende synspunkter som *Spekter*, *Virke* og *Pensjonskasseforeningen*.

Private Barnehagers Landsforbund kan ikke se at det er behov for forslaget om at det kan opptjenes rett til uførepensjon ved skader og sykdom mv. som er oppstått etter at arbeidstakeren har sluttet i foretaket.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) støtter en adgang til å ha pensjonsbevisopptjening. *LO* viser til at så lenge det er frivillig for arbeidsgiver å tilby sine ansatte uførepensjon, må det være mulighet for opptjening av pensjonsbevisrettigheter slik at den enkelte ikke står uten dekning dersom ny

arbeidsgiver ikke har uførepensjonsordning for sine ansatte.

Unio viser til at Banklovkommisjonen ikke har hatt mandat til å utrede obligatorisk uføredekning i private tjenstepensjonsordninger, *Unio* mener at hele arbeidslivet burde vært omfattet av uføredekninger i tjenstepensjonsordningene og at dette burde vært regulert i lov om obligatorisk tjenstepensjon og i brede tariffbaserte ordninger. *Unio* og *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)* støtter at det ikke skal være tjenestetidsavkortning, og mener at det fortsatt må være mulighet for pensjonsbevisopptjening av uførepensjonsrettigheter i tjenstepensjonsordningene. *Unio* mener også at arbeidstaker må være sikret rett til uførepensjon dersom vedkommende var medlem av ordningen da skaden oppstod, selv om arbeidsforholdet er avsluttet før uføregraden fastsettes. *Telepensjonistenes Landsforbund* mener det er viktig at retten til oppsatt pensjon i form av fripolise videreføres i private tjenstepensjonsordninger og støtter at adgangen til å ha slike ordninger videreføres.

Akademikerne viser til at forslaget fra Banklovkommisjonen bygger på en modell uten opptjening og at man er forsikret så lenge man er i arbeidsforholdet, og at dette skaper utfordringer for personer som er mellom ansettelsesforhold. Akademikerne mener det bør være informasjonsplikt om dette, og muligheten til å kjøpe fortsettelsesforsikring. Pensjonsordningen bør ivareta for eksempel uførhet som oppstår i ferieuttak eller andre korte opphold mellom to ansettelsesforhold.

3.1.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommisjonens utkast, at det ikke stilles krav om forutgående medlemstid for rett til uførepensjon. Dette innebærer at det er de alminnelige reglene om medlemskap i pensjonsordningen som kommer til anvendelse, og at det avgjørende for rett til uførepensjon i denne sammenheng er om vedkommende arbeidstaker er medlem i pensjonsordningen eller ikke. Departementet viser til beskrivelsen av tjenstepensjonslovenes regler om medlemskap i omtalen av gjeldende rett.

Lovforslaget er utformet slik at uførepensjonen ytes til medlemmer som blir uføre mens de er medlem i ordningen («i medlemstiden»), ut fra fastsatt uføregrad. Departementets forslag innebærer at uførepensjonsordninger utformes som såkalte risikoordninger, slik at uførepensjonen er uavhengig av tjenestetid. Dette er i tråd med Banklovkommisjonens utkast. Formålet med uføretryg-

den og uførepensjonen, som er å erstatte inntektsbortfall, tilsier også at det ytes full uførepensjon uavhengig av tjenestetid. Uførepensjonen blir heller ikke koblet opp mot opptjent rett til alderspensjon. Departementet viser til lovforslaget § 8-1 annet ledd og § 8-7 første ledd.

Etter departementets vurdering taler hensynet til et enkelt regelverk i utgangspunktet for at en skattefavorisert uførepensjonsordning i privat sektor bare skal kunne utformes på én måte. Departementet legger til grunn at uførepensjonsordningen i så fall bør utformes som en ren risikoordning uten krav til tjenestetid og uten mulighet for opptjening av pensjonsbevisrettigheter for uførepensjon. Departementet viser imidlertid til at Stortinget nylig har vedtatt at de offentlige tjenstepensjonsordningene skal videreføres med opptjening etter tjenestetid og oppsatte rettigheter. Departementet har derfor fulgt opp Banklovkommisjonens utkast, som gir arbeidsgiverforetakene mulighet til å supplere risikoordningen med opptjening av pensjonsbevis for rett til uførepensjon etter fratrekken. Departementet viser til lovforslaget § 8-1 fjerde ledd, jf. § 8-11. Departementet presiserer at et medlem som omfattes av en uførepensjonsordning etter lovforslaget vil få full, ikke tjenestetidsavkortet, uførepensjon fra opptak i ordningen så lenge vedkommende er medlem i ordningen (ansatt i foretak med uførepensjonsordning), uavhengig av om foretaket har valgt å supplere ordningen med opptjening av pensjonsbevisrettigheter for uførepensjon. Eventuelle opptjente pensjonsbevisrettigheter dekker uførhet som inntrer etter medlemmet opphørte å være medlem i ordningen. Dersom Stortinget i fremtiden skulle vedta at uførepensjonsordningen i offentlig sektor legges om til en ren risikoordning uten oppsatte rettigheter, bør imidlertid spørsmålet om utforming av de private tjenstepensjonsordningene på dette punktet vurderes på nytt.

For øvrig viser departementet til at både Banklovkommisjonen og flere høringsinstanser har lagt til grunn at uførepensjonsordning med opptjening av pensjonsbevisrettigheter neppe vil få noen stor praktisk betydning fordi svært få foretak vil velge dette.

Nærmere regler om opptjent rett til uførepensjon er tatt inn i lovforslaget § 8-11 som i hovedsak svarer til Banklovkommisjonens utkast § 9-12. I lovforslaget § 8-1 fjerde ledd foreslår departementet at det skal være krav om minst tre års forutgående tjenestetid i foretaket for opptjent rett til uførepensjon etter lovforslaget § 8-11 for arbeidstakere som fratrer sin stilling i foretaket (og som er dekket ved uførhet som inntrer

etter at arbeidstakeren opphørte å være medlem i pensjonsordningen). Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering av at det bør unngås utstedelse av pensjonsbevis av mindre verdimessig betydning, og at kravet om tre års forutgående tjenestetid må ses i sammenheng med dette.

Departementet viser videre til at det er behov for enkelte særlige bestemmelser om opptjent rett til pensjon. Disse følger av lovforslaget § 8-11 annet og tredje ledd, som svarer til Banklovkommisjonens utkast. I lovforslaget § 8-11 annet ledd er det presisert at det er arbeidstakerens normale årslønn på uføretidspunktet (dvs. lønn hos den nye arbeidsgiveren) som skal legges til grunn for vurderingen av den nedsatte arbeidsevnen (uføregraden), jf. også omtale av fastlegging av inntekt før uførhet i avsnitt 3.2.4. Lovforslaget § 8-11 tredje ledd fastsetter at uførepensjonen beregnes på grunnlag av arbeidstakerens lønnsgrunnlag ved fratredelsen og avkastning tilført pensjonsbeviset fram til uføretidspunktet etter reglene om oppregulering av uførepensjon i lovforslaget § 8-10 første ledd. Uførepensjon etter lovforslaget § 8-11 skal etter departementets forslag avkortes etter forholdet mellom arbeidstakerens tjenestetid i foretaket og 40 år.

Departementet foreslår i lovforslaget § 8-11 fjerde ledd at det inntas regler om pensjonsinnretningens utstedelse av pensjonsbevis når arbeidstakeren fratrer sin stilling i foretaket, og nærmere regler om dette. Den fratrådte arbeidstakeren skal etter lovforslaget ha med seg et pensjonsbevis som sikrer rett til opptjent uførepensjon og som angir arbeidstakerens tjenestetid og normale årslønn ved fratredelsen. Pensjonsbevis skal ha administrasjonsreserve knyttet til seg. Relevante bestemmelser i loven om pensjonsbevis (§§ 6-3, 6-4 første og annet ledd og §§ 6-5 til 6-8) er foreslått gitt tilsvarende anvendelse. Departementets forslag svarer til Banklovkommisjonens utkast § 9-12 fjerde ledd.

Departementet viser for øvrig til at både tjenstepensjonsloven § 2-8 og forsikringsavtaleloven § 19-3 pålegger arbeidsgiverforetaket å orientere medlemmene om pensjonsytelsene som inngår i pensjonsordningen, og at dette blant annet innebærer at medlemmene skal få informasjon om at pensjonsordningens uføredekning er utformet som en risikodekning og i tilfelle uten opptjening av pensjonsbevisrettigheter.

Spørsmål om samordning ved utbetaling av uførepensjon både fra fripolise/pensjonsbevis og fra arbeidsgiverforetakets uførepensjonsordning er behandlet samlet nedenfor i avsnitt 4.3.

3.2 Krav til nedsatt inntektsevne og fastsettelse av uføregrad

3.2.1 Gjeldende rett

Det er et krav for å få rett til uførepensjon etter foretakspensjonsloven at medlemmets inntektsevne er redusert, jf. foretakspensjonsloven § 6-1. Regelverket for pensjonsordningen kan fastsette minstekrav til uføregrad ned til 20 prosent (men aldri høyere enn 50 prosent), jf. bestemmelsens første ledd. Etter foretakspensjonsloven § 6-1 annet ledd begynner uførepensjonen fra ordningen å løpe etter 12 måneder fra det tidspunktet inntektsevnen ble redusert (uføretidspunktet). Det følger av forarbeidene til foretakspensjonsloven (Ot.prp. nr. 47 (1998–99) avsnitt 22.6.1) at *«det skal legges til grunn samme definisjon av uførhet som folketrygdloven har for personer i inntektsgivende arbeid»*. Dette innebærer blant annet at medlemmet bare kan regnes som ufør når inntektsevnen er varig nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte.

Regler om fastsettelse av uføregrad følger av foretakspensjonsloven § 6-2. Hovedregelen er at dersom uføregraden etter folketrygden er fastsatt til 50 prosent eller mer, skal denne legges til grunn av pensjonsinnretningen. Dersom kravet til uføregrad er lavere enn det som gjelder i folketrygden, skal uføregraden fastsettes etter folketrygdens regler på den måten ordningens regelverk angir. Dersom særlige grunner taler for det, kan imidlertid uføregraden fastsettes på annen måte, jf. foretakspensjonsloven § 6-2 annet ledd. Bestemmelsen åpner bare for at det gjøres individuelle unntak, for eksempel i helt spesielle tilfeller hvor folketrygdens regler ikke passer godt og vil gi urimelige resultater for medlemmet, jf. omtale i Ot.prp. nr. 47 (1998–99) avsnitt 22.6.2.

3.2.2 Banklovkommisjonens utkast

Kravet om at medlemmet må ha fått nedsatt sin inntektsevne for å få rett til uførepensjon, videreføres i Banklovkommisjonens utkast, jf. nærmere omtale nedenfor. Banklovkommisjonen har også foreslått at det skal være et krav for å få rett til uførepensjon fra pensjonsordningen at medlemmet har gjennomgått, eller forsøkt å gjennomgå, hensiktsmessig behandling og tiltak for å bedre arbeidsevnen, jf. utkastet § 9-3 første ledd. Utkastet viser til folketrygdloven § 12-5 som har nærmere regler om slik hensiktsmessig behandling og arbeidsrettede tiltak.

Etter Banklovkommisjonens utkast § 9-2 annet ledd første punktum er det et krav at medlemmet har fått nedsatt sin inntektsevne for å få rett til uførepensjon. Det følger av utkastet § 9-1 annet ledd at uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen kan ytes til medlemmer som har fått inntektsevnen nedsatt på grunn av skade, sykdom eller lyte «i en slik grad at medlemmet ikke kan fortsette i sin vanlige stilling» og heller ikke finne annet «høvelig» arbeid. Det er et krav at inntektsevnen må være varig nedsatt, jf. utkastet § 9-2 annet ledd og § 9-3 annet ledd. Banklovkommisjonen har i NOU 2013: 12 avsnitt 8.2 lagt til grunn at det er tilstrekkelig at nedsettelsen av inntektsevnen anses som langvarig og at det er usikkert om og eventuelt når vedkommende kan bli arbeidsfør.

Videre følger det av utkastet § 9-3 annet ledd at den nedsatte inntektsevnen må oppfylle minstekravet til nedsatt inntektsevne som er fastsatt i pensjonsordningens regelverk. Banklovkommisjonen har foreslått at minstekravet til uføregrad i en privat tjenstepensjonsordning kan settes til 20 prosent, og ikke høyere enn 50 prosent som er hovedregelen i folketrygdens uføretrygd. Banklovkommisjonens utkast er i tråd med gjeldende rett for de private tjenstepensjonsordningene og det som vil gjelde i de offentlige tjenstepensjonsordningene. Banklovkommisjonen har blant annet lagt vekt på at dersom private tjenstepensjonsordninger skal kunne sikre uførepensjonsrettigheter på nivå med offentlige tjenstepensjonsordninger, må minstekravet kunne settes til 20 prosent. Et mindretall i Banklovkommisjonen (medlemmet fra NHO) mener at en nedre grense på 20 prosent uføregrad er for lavt.

Banklovkommisjonen har i utkastet § 9-2 annet ledd annet punktum foreslått at dersom det ikke er klart om inntektsevnen er varig nedsatt, kan det ytes midlertidig uførepensjon.

Det er tatt inn en egen bestemmelse om hvordan det skal vurderes om det foreligger «nedsatt inntektsevne» i utkastet § 9-4. Banklovkommisjonen har vist til at bestemmelsen «bygger på og fremstår som en forenklet versjon» av reglene i folketrygdloven § 12-7 fjerde ledd og § 12-8 første, tredje og fjerde ledd. Etter utkastet § 9-4 første ledd skal inntekten før og etter uføretidspunktet sammenlignes for å komme frem til hvor mye medlemmets inntektsevne er nedsatt. For det tilfellet at inntektsevnen er gradvis redusert over tid, foreslår Banklovkommisjonen at det kan tas utgangspunkt i inntektsevnen før det oppstod sykdom, skade eller lyte, jf. utkastet § 9-4 annet ledd annet punktum.

Det er den normale årslønningen i full stilling i foretaket før uføretidspunktet som skal legges til grunn som «inntekt før uførhet», jf. utkastet § 9-4 tredje ledd første punktum. Inntekt etter uførhet må nødvendigvis bygge på en forutsetning om hvilken inntekt medlemmet vil kunne skaffe seg etter at vedkommende har blitt ufør. Etter utkastet § 9-4 tredje ledd annet punktum skal inntekt etter uførhet fastsettes til den inntekt som medlemmet forutsettes å kunne skaffe seg ved å utnytte sin restinntektsevne. Dette omfatter ethvert arbeid som medlemmet kan utføre. Bestemmelsen i utkastet § 9-4 tredje ledd tredje punktum fastsetter at det ved vurderingen skal legges vekt på vedkommendes alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på hjemstedet eller andre steder der det er rimelig at medlemmet tar arbeid. Dette er i tråd med tilsvarende bestemmelser i folketrygdloven. Inntekten (både før og etter uføretidspunktet) skal oppjusteres med senere regulering av folketrygdens grunnbeløp. Dette følger av utkastet § 9-4 fjerde ledd.

Banklovkommisjonen har for øvrig inntatt en bestemmelse om såkalt karens i sitt utkast. Ved uførhet som skyldes skade, sykdom eller lyte som arbeidstakeren kjente eller måtte kjenne til da arbeidstakeren ble medlem i pensjonsordningen, har Banklovkommisjonen foreslått at foretaket kan fastsette unntak eller særlige regler for rett til uførepensjon i pensjonsordningens regelverk. Dette gjelder for rett til uførepensjon innen to år etter at vedkommende ble tatt opp som medlem, jf. utkastet § 9-2 tredje ledd. Banklovkommisjonen har vist til at dens utkast ikke er «*ment å gjøre noen endring eller begrensning i forhold til de standardvilkår som pensjonsinnretningene har operert med på dette området*» (NOU 2013: 12 s. 131).

Ved beregningen av uførepensjonen fra tjenstepensjonsordningen i det enkelte tilfelle er det som hovedregel uføregraden fastsatt etter folketrygdloven som skal legges til grunn. Det er pensjonsinnretningen som fastsetter uføregraden. Banklovkommisjonen har tatt inn regler om dette i utkastet § 9-5 første ledd første punktum. Uføregraden skal tilsvare den del av inntektsevnen som anses tapt etter utkastet § 9-4, og fastsettes gradert i trinn på 5 prosent, jf. utkastet § 9-5 første ledd annet punktum. Banklovkommisjonen har i utkastet § 9-5 annet ledd foreslått at det kan ytes midlertidig uførepensjon inntil uføregraden er fastsatt.

Banklovkommisjonen har i sitt utkast foreslått at dersom et medlems inntektsevne blir ytterligere nedsatt etter at uføregraden er fastsatt, kan medlemmet kreve at det blir fastsatt ny uføregrad, jf. Banklovkommisjonens utkast § 9-6 første ledd.

Banklovkommisjonen har også foreslått at uføregraden som hovedregel ikke skal endres selv om uførepensjonen reduseres som følge av at medlemmet har inntekt som overstiger inntekt etter uførhet med tillegg av 0,4 G, jf. § 9-6 annet ledd første punktum. Imidlertid har Banklovkommisjonen i annet punktum inntatt en bestemmelse om at dersom inntektsutviklingen gir grunn til å anta at inntektsevnen hos medlemmet er vesentlig bedre enn antatt ved fastlegging av uføregraden, kan pensjonsinnretningen vurdere og eventuelt fastsette en ny og lavere uføregrad.

Dersom uføregraden blir endret som følge av bedre inntektsmuligheter hos den forsikrede, jf. lovutkastet § 9-6 annet ledd, må uførepensjonen omberegnes ut i fra ny uføregrad. Den reduksjon av premiereserven for uførepensjonen som en omberegning gir grunnlag for, bør etter Banklovkommisjonens vurdering tilbakeføres til pensjonsinnretningens generelle avsetning til dekning av overtatt uførerisiko og inngå ved pensjonsinnretningens beregning av årets risikoresultat, jf. lovutkastet § 9-6 tredje ledd. Tilsvarende vil en eventuell økning av premiereserven som følge av økt uføregrad inngå i pensjonsinnretningens risikoresultat etter Banklovkommisjonens utkast.

3.2.3 Høringsinstansenes syn

Finans Norge støtter en nedre grense på 20 prosent og er positiv til at det er den samme grensen i offentlig og privat sektor. *Norwegian Insurance Partner* og *Unio* støtter også en videreføring av en nedre grense på 20 prosent.

Finans Norge støtter også «at pensjonsleverandørene kan nedsette uføregraden dersom lønnsinntekten viser at uføregraden i praksis er lavere enn fastsatt av NAV».

NHO mener at et minstekrav til uføregrad på 20 prosent er for lavt og at de private ordningene bør følge folketrygden og ikke sette inngangskravet for lavt. *Pensjonskasseforeningen* mener i likhet med NHO at en nedre grense på 20 prosent er for lavt.

Akademikerne viser til den foreslåtte karensbestemmelsen og omtalen i NOU 2013: 12 hvor det fremgår at praksis er at pensjonsinnretningene ikke påberoper seg karensbestemmelsen når medlemmet kommer direkte fra en tilsvarende pensjonsordning. Akademikerne mener at denne praksisen bør lovfestes. Akademikerne ber også om at departementet vurderer hvordan delvis uføre kan og bør håndteres mer hensiktsmessig enn i dag.

Den Norske Aktuarforening mener det er uklart om utkastet åpner for å melde ut delvis uføre dersom arbeidstaker skifter arbeidsgiver for den «friske delen» av inntektsevnen.

Finans Norge viser til at forsikringsavtaleloven inneholder bestemmelser om karens, og at utkastets bestemmelser om dette derfor er overflødige. Dersom lovforslaget skal inneholde en slik bestemmelse, bør den etter Finans Norges syn gjøres lik forsikringsavtalelovens bestemmelser.

3.2.4 Departementets vurdering

Departementet viser til at formålet med uføreytelser både fra folketrygden og fra tjenstepensjonsordninger er å erstatte inntektsbortfall som følge av uførhet. Departementet foreslår derfor at det fortsatt skal være et krav for å få rett til uførepensjon fra en privat tjenstepensjonsordning at medlemmet har fått nedsatt sin inntektsevne. Det er en forutsetning at den nedsatte inntektsevnen skyldes skade, sykdom eller lyte, jf. lovforslaget § 8-1 annet ledd, som er i samsvar med Banklovkommisjonens utkast. I likhet med Banklovkommisjonen foreslår departementet også et krav om at den nedsatte inntektsevnen må være varig og oppfylle minstekravet som er satt i pensjonsordningens regelverk. Departementet viser til lovforslaget § 8-2 første ledd.

Departementet viser til at Banklovkommisjonens utkast innebærer en videreføring av den gjeldende nedre grensen for uføregrad i private tjenstepensjonsordninger etter foretakspensjonsloven. Departementet viser også til at den samme nedre grensen er vedtatt i de offentlige tjenstepensjonsordningene. Departementet legger vekt på at det bør være mulig å ha samme krav til den nedre grensen i uførepensjonsordninger i privat sektor som i offentlig sektor. Departementet foreslår derfor at Banklovkommisjonens utkast til nedre grense for minstekrav til uføregrad følges opp. Det vises til lovforslaget § 8-2 annet ledd.

Departementet slutter seg for øvrig til Banklovkommisjonens vurdering av hva som må anses som varig, jf. Banklovkommisjonens omtale av dette i NOU 2013: 12 avsnitt 8.2. Det åpnes for at det kan ytes midlertidig uførepensjon fra pensjonsordningen i tilfeller hvor det ikke er endelig avklart om inntektsevnen er varig nedsatt, jf. lovforslaget § 8-2 første ledd annet punktum. For øvrig mener departementet at det i tråd med reglene i folketrygdloven bør stilles krav om at medlemmet har gjennomgått eller forsøkt å gjennomgå hensiktsmessig behandling og tiltak for å bedre sin arbeidsevne. Departementet viser til

lovforslaget § 8-2 tredje ledd, som følger opp Banklovkommisjonens utkast.

Departementet slutter seg til at det er inntektsmulighetene før og etter uføretidspunktet (inntekt før og etter uførhet) som skal legges til grunn og sammenlignes ved vurderingen av om medlemmet har fått nedsatt sin inntektsevne. Departementet viser til lovforslaget § 8-3 første ledd. Det er som hovedregel «uføretidspunktet» som er skjæringspunktet. Dette tidspunktet er definert i lovforslaget § 8-3 annet ledd første punktum som tidspunktet da inntektsevnen ble varig nedsatt til minst det nivå som kreves etter pensjonsordningens regelverk. I henhold til lovforslaget § 8-3 annet ledd annet punktum kan det i tilfeller hvor inntektsevnen er gradvis redusert over flere år, tas utgangspunkt i inntektsevnen før skade, sykdom eller lyte oppstod.

Regler om fastsettelse av inntekt før og etter uføretidspunktet følger av lovforslaget § 8-3 tredje ledd. Inntekten både før og etter uførhet skal oppreguleres i tråd med utviklingen i folketrygdens grunnbeløp, jf. lovforslaget § 8-3 fjerde ledd. Den foreslåtte bestemmelsen skal anvendes ved vurdering av om og hvor mye medlemmets inntektsevne er nedsatt. I Banklovkommisjonens utkast skal inntekt før uførhet fastsettes til medlemmets normale årslønn i full stilling i foretaket før uføretidspunktet. Det vil med Banklovkommisjonens utkast bli forskjell mellom privat og offentlig tjenestepensjon i slike tilfeller, siden inntekt før uførhet settes til normal årsinntekt i faktisk stilling i offentlige tjenestepensjonsordninger. Departementet foreslår derfor at det er medlemmets normale (faktiske) årslønn i det aktuelle foretaket før uføretidspunktet som legges til grunn som inntekt før uførhet.

Inntekt etter uførhet skal etter forslaget fastsettes til den inntekt vedkommende medlem vil kunne skaffe seg ved å utnytte restarbeidsevnen sin. Inntektsmuligheter fra ethvert arbeid skal legges til grunn. I likhet med i folketrygden skal det ved vurderingen av hvilke inntektsmuligheter medlemmet har, legges vekt på alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på hjemstedet eller andre steder det er rimelig at medlemmet tar arbeid.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens utkast til regler om fastsettelse av uføregrad. Departementet er enig i at hovedregelen bør være at uføregrad fastsatt etter folketrygdloven skal legges til grunn. Som det fremgår av lovforslaget § 8-2 annet ledd kan minstekravet til uførhet i tjenestepensjonsordningen settes til 20 prosent, som er lavere enn minstekravet etter fol-

ketrygdloven. Det er derfor ikke alle tilfeller hvor det er fastsatt uføregrad etter folketrygdloven. I så fall skal uføregraden som hovedregel fastsettes etter reglene i folketrygdloven, ved en vurdering av hvor mye inntektsevnen er nedsatt, jf. lovforslaget § 8-4. Departementet viser til lovforslaget § 8-4 om fastsettelse og endring av uføregrad, som følger opp Banklovkommisjonens utkast med noen redaksjonelle endringer.

Departementet slutter seg videre til at medlemmet kan kreve at det fastsettes en ny uføregrad i tråd med den nedsatte inntektsevnen dersom inntektsevnen blir ytterligere nedsatt etter at uføregraden er satt. Det vises til lovforslaget § 8-4 fjerde ledd. Nytt i forhold til gjeldende rett er at det ikke skal fastsettes ny uføregrad selv om uførepensjonen reduseres som følge av arbeidsinntekt, jf. lovforslaget § 8-4 andre ledd. Dette er i tråd med den nye uføretrygden i folketrygden, og er nærmere omtalt nedenfor i avsnitt 4.5.

Banklovkommisjonen har også foreslått regler om hvordan endringer i uføregraden skal håndteres i pensjonsinnretningenes risikoresultat. Departementet slutter seg til at det ved endring av uføregrad skal foretas omregning av premiereserven i henhold til forsikringsvirksomhetsloven § 9-16 femte ledd, og at endringen skal inngå ved beregningen av årets risikoresultat. Departementet viser til lovforslaget § 8-4 fjerde ledd.

Etter departementets vurdering er reglene om karenperiode i forsikringsavtaleloven § 19-10 tilstrekkelige, og det er ikke nødvendig å innta tilsvarende regler i lovforslaget her. Med hjemmel i forsikringsavtaleloven § 19-10 kan det i kollektiv livsforsikring avtales at selskapet ikke svarer for arbeidsuførhet som inntreffer innen to år etter at selskapets ansvar begynte å løpe, dersom arbeidsuførheten skyldes sykdom, skade eller lyte som medlemmet hadde på tidspunktet ansvaret begynte å løpe og som det må antas at medlemmet kjente til. Departementet har derfor ikke foreslått å følge opp Banklovkommisjonens utkast til karenbestemmelse.

Departementet viser for øvrig til Aktuarforeningens høringsmerknad om utmelding av delvis uføre medlemmer fra en pensjonsordning. En endring av gjeldende regler og praksis for å regulere utmelding av delvis uføre medlemmer fra en pensjonsordning, vil berøre flere lover og reiser en rekke spørsmål. En eventuell endring av gjeldende regler og praksis bør derfor underlegges en bredere vurdering for å sikre konsistente og fleksible regler og et fortsatt godt vern av uføre medlemmer.

4 Beregning og utbetaling av uførepensjon

4.1 Lønnsgrunnlag

4.1.1 Gjeldende rett

Foretakspensjonsloven § 6-3 første ledd fastsetter at det er medlemmets lønn på uføretidspunktet som skal legges til grunn ved beregning av uførepensjonen. Medlemmets lønn fastsettes etter samme regler som ved beregning av alderspensjon. Reglene følger av foretakspensjonsloven § 5-4. Hovedregelen er at medlemmets lønn svarer til den lønn som medlemmet mottar fra foretaket, men det er adgang til å fastsette at det skal ses bort fra blant annet overtidsgodtgjørelse og andre varierende tillegg. Etter gjeldende regler er det også adgang til å legge til grunn et gjennomsnitt av siste tre års lønn, eventuelt bare siste års lønn, jf. foretakspensjonsloven § 5-4 annet ledd bokstav b.

Foretakspensjonsloven § 5-7 første ledd slår fast at lønn over 12 G ikke skal medregnes i lønnsgrunnlaget. Loven har ikke særlige regler for fastsettelse av lønnen ved deltidsarbeid, men det følger av § 5-7 annet ledd at de maksimale grensene for ytelsene i slike tilfeller skal utgjøre en «forholdsmessig» del av den grensen som ville gjelde dersom medlemmet hadde hatt fulltidsstilling.

4.1.2 Banklovkommisjonens utkast

Hovedregelen i Banklovkommisjonens lovutkast § 9-7 første ledd er at uførepensjonen skal beregnes ut fra medlemmets lønnsgrunnlag på uføretidspunktet. Banklovkommisjonen vurderer at det er en fordel om man kan bygge på samme beregningsgrunnlag for alle ytelser i en tjenstepensjonsordning. Dette begrunnes blant annet med enkelhet i rapportering av lønn fra foretaket til pensjonsinnretningene og forutsigbarhet om ytelsenes størrelse. Det er derfor tatt inn en henvisning til tjenstepensjonsloven § 4-3 om beregningsgrunnlag. Det er også understreket at lønn over 12 G ikke skal medregnes i lønnsgrunnlaget. Ved deltidsstilling skal lønnsgrunnlaget beregnes som om vedkommende hadde vært i full stilling og reduseres i tråd med stillingsandelen.

Banklovkommisjonen har vurdert om det også bør være adgang til å benytte et beregningsgrunnlag som er basert på lønn i et tidligere år eller gjennomsnittlig lønn over flere år for å ta hensyn til tilfeller hvor inntektsevnene gradvis svekkes over flere år. Banklovkommisjonen mener eventuelle vanskeligheter dette kan ha for premieberegningen bør kunne løses ved at foretaket informerer pensjonsinnretningen når arbeidstaker får en lønnsreduksjon som følge av helseforhold, og om hvilket lønnsgrunnlag som skal legges til grunn ved beregningen av uførepensjon dersom medlemmet senere blir ufør, jf. lovutkastet § 9-7 annet ledd.

4.1.3 Høringsinstansenes syn

Finanstilsynet bemerker at bestemmelsen om forhåndsunderretning til pensjonsinnretningen dersom det skal benyttes et annet (høyere) lønnsgrunnlag enn lønnen på uføretidspunktet innebærer at det må fastsettes objektive regler for slik rapportering som gjelder for samtlige ansatte.

YS viser til at Banklovkommisjonens utkast til lovregler om beregningsgrunnlag fraviker de tilsvarende reglene i folketrygden. YS har forståelse for behovet for objektive premieberegningsskriterier, men mener det er uheldig dersom reglene på dette punktet fører til at for eksempel ansatte som trapper ned til enklere og lavere betalt arbeid for å unngå uførhet skal få et lavere beregningsgrunnlag for uførepensjon.

4.1.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at beregningsgrunnlaget for uførepensjon skal være det samme som for alderspensjon, jf. tjenstepensjonsloven § 4-3. Det innebærer at det er medlemmets lønn fra arbeidsgiver i løpet av året som legges til grunn og at det gis adgang til å se bort fra midlertidige tillegg mv. Videre er departementet enig med Banklovkommisjonen i at adgangen til å medregne inntekt opp til 12 G i beregningsgrunnlaget for uførepensjon bør videreføres, men at det også bør være adgang

for det enkelte foretak til å fastsette en lavere øvre grense for hvilken lønn som skal regnes med. Også i offentlige tjenestepensjonsordninger medregnes lønn inntil 12 G i grunnlaget for beregning av uførepensjonen. Det vises til lovforslaget § 8-5 første ledd.

I tilfeller hvor inntektsevnen gradvis svekkes over tid før uførhet fastslås, kan det være behov for å ta hensyn til lønnen før skaden eller lyten oppsto for å kunne gi arbeidstakerne en tilstrekkelig forsikring mot inntektsbortfall som følge av uførhet. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens utkast, som gir adgang til å benytte lønnen før skaden eller lyten oppsto som beregningsgrunnlag, så fremt pensjonsinnretningen holdes underrettet i tilstrekkelig grad til å kunne beregne forsikringsmessig riktig premie, jf. lovforslaget § 8-5 annet ledd.

4.2 Maksimalrammer for uførepensjonsytelser, barnetillegg mv.

4.2.1 Gjeldende rett

Etter foretakspensjonsloven § 6-3 første ledd skal uførepensjonen svare til *«den alderspensjon medlemmet ville ha rett til etter regelverket dersom lønnen på tidspunktet for uførheten og den tjenestetid som følger av § 4-3 tredje ledd legges til grunn»*. Tjenestetiden er summen av tiden fra opptak i ordningen og tiden som gjenstår til opptjeningsalderen i pensjonsordningen, normalt 67 år. Videre gjelder bestemmelsene i §§ 5-2 til 5-9 om alderspensjon tilsvarende så langt de passer for uførepensjon. Dette innebærer at maksimalrammene for uførepensjonen er de samme som for alderspensjon. Ifølge foretakspensjonsloven § 5-7 kan alderspensjonen inkludert beregnet folketrygd ikke overstige 100 prosent av lønn inntil 6 G og 70 prosent av lønn mellom 6 og 12 G.

Foretakspensjonsloven § 6-3 annet ledd sier at dersom ordningen har et lavere minstekrav til uføregrad enn 50 prosent, kan det utbetales et tillegg til uførepensjonsytelsene for å kompensere for at folketrygden ikke gir noen dekning for uføregrader under 50 prosent.

Ifølge foretakspensjonsloven § 6-3 tredje ledd kan det utbetales et barnetillegg for barn som medlemmet forsørger eller plikter å forsørge og som ikke har fylt 21 år. I henhold til praksis har barnetilletget vært på 10 prosent av uførepensjonen for hvert barn, og som regel uten begrensninger på antall barn.

4.2.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår at maksimalrammene for nivået på uførepensjonsytelser skal bestå av en flat proSENTSATS for all lønn inntil 12 G, med mulighet for et tillegg på inntil 66 prosent av lønn fra 6 G og inntil 12 G for å kompensere for at folketrygden ikke gir dekning for den delen av lønnen som overstiger 6 G. Videre foreslår Banklovkommisjonen et krav om at alle medlemmer må sikres et visst, men ikke tallfestet i lovutkastet, nivå på uførepensjonen før foretaket eventuelt kan benytte seg av muligheten til et tillegg på inntil 66 prosent for lønn over 6 G. Formålet er å sikre forholdsmessighet i uførepensjonsytelsene fra tjenestepensjonsordningen mellom høyt- og lavtlønnede. Banklovkommisjonen uttaler i denne sammenhengen:

«Etter Banklovkommisjonens vurdering bør ikke grunnproSENTEN i en privat tjenestepensjonsordning ligge lavere enn 3 prosent for at tilleggsprosenten skal kunne settes til 66 prosent før lønn mellom 6 og 12 G, og forholdet mellom proSENTSATSENE i normale tilfelle ikke skal anses som uforholdsmessig. Særlige forhold i enkelte tilfeller kan imidlertid tilsi en annen vurdering i det konkrete tilfellet.»

Banklovkommisjonen har i utredningens avsnitt 9.2 og 9.3 foretatt beregninger av kompensasjonsgrader før og etter skatt ved ulike maksimalnivåer på ytelsene. Banklovkommisjonen viser til at fastleggingen av maksimalrammer blant annet må avveie hensynet til at personer som blir uføre skal kunne få en rimelig kompensasjon for inntektsbortfallet mot hensynet til at det skal lønne seg å være i arbeid framfor å være ufør. Det vises også til at nye skatteregler kan føre til lavere kompensasjonsgrader fra uføretrygd fra folketrygden, og at det kan være grunn til å kompensere dette gjennom rammen for uførepensjon fra private tjenestepensjonsordninger. Banklovkommisjonens flertall uttaler:

«...et rimelig nivå på maksimalrammen for uførepensjon i prosent av lønn i området 0 til 12 G, vil være 10 prosent. Selv om dette gir en samlet kompensasjonsgrad på 76 prosent for uføretrygd og maksimal uførepensjon for lønn inntil 6 G, vil uførepensjonen likevel utgjøre et beløpmessig relativt beskjedent beløp. Dersom uførepensjonen skal kunne medføre en reell inntektsvekst for den uføre ut over uføretrygd er det derfor rimelig at rammen settes til 10 prosent.»

Flertallet legger til:

«...myndighetenes valg av maksimalrammer både hva gjelder grunnprosent for lønn inntil 12 G og tilleggspersent for lønn mellom 6 og 12 G, vil måtte skje ut fra en samlet vurdering der det også vektlegges hva som blir den endelige konklusjon i forhold til utformingen av framtidig uførepensjon i lov om Statens pensjonskasse...»

Det vises til Banklovkomisjonens lovutkast § 9-8 første og annet ledd.

På grunnlag av at det i private tjenestepensjonsordninger hittil har vært vanlig å yte barnetillegg i tjenestepensjonsordninger som omfatter uførepensjon, mener Banklovkomisjonen at det skal sterke argumenter til for ikke å legge inn en mulighet for slikt tillegg til uførepensjonen i reglene for ny uførepensjon.

Banklovkomisjonen har i lovutkastet § 9-8 tredje ledd foreslått at arbeidsgiverforetaket kan fastsette at det skal ytes barnetillegg på inntil en tidel av G per barn, men ikke mer enn totalt to tideler av G per år. Fordi foreldre etter barneloven kan ha forsørgelsesbyrde for barn inntil de fyller 21 år, for eksempel dersom de er under utdanning, foreslår Banklovkomisjonen at barnetillegget skal kunne løpe inntil barnet er fylt 21 år.

Et mindretall (medlemmet Andreassen) i Banklovkomisjonen mener at de kompensasjonsgradene som flertallet legger opp til ikke er i tråd med arbeidslinjen. Det vises blant annet til at kompensasjonsgraden i noen tilfeller kan komme over 100 prosent av inntekt før uførhet. Hovedgrepet for å motvirke dette er, ifølge dette mindretallet, å redusere den generelle persentsatsen for lønn inntil 12 G, men noe kan også oppnås ved å redusere rammen for barnetillegg.

Et annet mindretall (medlemmene Juliussen og Mildal) anfører samme argumenter og viser til at en generell ramme på 3 prosent av inntekt inntil 12 G er tilstrekkelig til å kompensere for redusert uførepensjon fra folketrygden som følge av nye skatteregler. Dette mindretallet mener også at adgangen til barnetillegg og fribeløpet for arbeidsinntekt bør fjernes. I tillegg bør det vurderes å sette et generelt tak på hva samlet ytelse kan utgjøre.

Banklovkomisjonen har også foreslått at uførepensjon fra den private tjenestepensjonsordningen skal kompensere for manglende uførepensjon dersom det i den private tjenestepensjonsordningen er fastsatt lavere krav til uføregrad enn det som gjelder i folketrygden, jf. lovutkastet § 9-8 fjerde ledd.

4.2.3 Høringsinstansenes syn

Akademikerne støtter de foreslåtte maksimalrammene for uførepensjonsytelsene, og særlig rammene for lønn over 6 G og muligheten til å kunne få tilsvarende ytelser som i offentlig sektor. Også *Telepensionistenes Landsforbund*, *Unio* og *YS* uttrykker støtte til flertallets forslag til maksimalrammer for ytelsene. *Unio* viser videre til at «selv om lovteksten kun nevner prosent av lønn, åpner forarbeidene for at kompensasjonen også kan gis som et kronebeløp eller en kombinasjon av prosent og kronebeløp».

Arbeidsgiverforeningen Spekter, *Hovedorganisasjonen Virke* og *Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)* støtter ikke utkastet til maksimalramme, fordi den kan føre til kompensasjonsgrader på 80–90 prosent og i noen tilfeller over 100 prosent. Rammen støtter dermed ikke opp om arbeidslinjen. NHO mener flertallets utkast til maksimalramme på 10 prosent av all lønn inntil 12 G må reduseres kraftig, og viser til at redusert uførepensjon som følge av endrede skatteregler for de fleste kan kompenseres med et nivå på rundt 3 prosent. Videre viser NHO til at det i 2010 ble innført en bestemmelse om fradrag i uførepensjonen fra privat tjenestepensjon dersom summen av beregnede arbeidsavklaringspenger og uførepensjon utgjør mer enn 70 prosent av lønn, dette for å motvirke utilsiktet høy samlet kompensasjon. NHO mener samme argumentasjon bør gjelde for ny uføretrygd og nye private tjenestepensjonsordninger.

NHO mener primært at uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen ikke skal kunne dekke opp for at det ikke ytes folketrygd for uføregrader under 50 prosent. Sekundært mener NHO at det bør være valgfritt for foretaket.

NHO mener det bør vurderes å innføre et tak på hvor store samlede ytelser fra tjenestepensjon (inklusive tidligere opptjente rettigheter) og folketrygd som kan utbetales.

Finans Norge støtter ikke at det skal være *krav* om at ordningen skal dekke opp for manglende uførepensjon fra folketrygden i de tilfeller minstekravet til uføregrad er lavere i tjenestepensjonsordningen enn i folketrygden. *Finans Norge* mener dette kan føre til at foretak ikke vil ha ordninger med laveste uføregrad lavere enn 50 prosent, og foreslår derfor at det skal være valgfrihet om hvorvidt ordningen skal gi slik kompensasjon. Også *Norwegian Insurance Partner* og *Den Norske Aktuarforeningen* mener det bør være valgfrihet, og viser til at en slik ytelse ikke er forsikringsbar og derfor vil medføre uforutsigbare kostnader for foretaket.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon mener det bør være obligatorisk for arbeidsgiver å ha uføredekning for sine ansatte med en ytelse på minimum fem prosent.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) støtter Banklovkommisjonens utkast til krav om forholdsmessighet mellom ytelser for inntekt over og under 6 G og mener maksimalsatsen for all inntekt inntil 12 G må utnyttes fullt ut før en kan ha maksimalytelser for lønn over 6 G. LO mener videre at utformingen med en flat prosentsats, ikke et fast kronebeløp, innebærer behov for høyere prosentsats for å få like gode ytelser for lave lønninger som i offentlige tjenestepensjonsordninger. En eventuell innstramming i maksimalrammene må ikke gå på bekostning av ordningens sosiale profil.

Norwegian Insurance Partner (NIP) skriver følgende om maksimalgrensene for uføreytelser:

«Et kompensasjonsnivå på 76 prosent er etter NIPs syn relativt høyt, selv om uføretrygd og uførepensjon skal beskattes som lønnsinntekt. Vi forventer imidlertid (med stor sannsynlighet) at relativt få foretak vil opprette uførepensjonsordning med et pensjonsnivå som overstiger 70 prosent. De relativt få foretak som kan ha et ønske om å sikre en høyere kompensasjonsgrad, vil ha muligheter for det i henhold til lovforslaget. NIP støtter derfor forslaget med den angitte maksimale grunnprosent og tilleggspersent.»

NIP mener videre det bør gis klare retningslinjer for beregningen av forholdsmessighet mellom den generelle prosentsatsen for all lønn inntil 12 G og prosentsatsen for lønn over 6 G.

Pensjonskasseforeningen viser til at det kan være et problem at for høye uføreytelser ikke bygger opp under arbeidslinjen. Når det gjelder lave lønnsnivåer vises det til at det er en avveining mot at ytelsen må forutsettes å skulle dekke et «eksistensminimum». Pensjonskasseforeningen mener imidlertid at det kan stilles spørsmål ved om det bør åpnes for samme høye kompensasjonsgrader for inntekter helt opp til 12 G, og viser til at offentlige tjenestepensjonsordninger gir en samlet kompensasjon på om lag 72 prosent av lønn mellom 6 og 12 G, mens Banklovkommisjonen har foreslått maksimalt 76 prosent for slik lønn. Pensjonskasseforeningen foreslår at maksimalsatsen for tillegg for lønnsgrunnlag mellom 6 og 12 G i hvert fall reduseres fra 66 prosent til 62 prosent.

Akademikerne, LO, Telepensjonistenes Landsforbund, Unio og *YS* mener maksimalrammene for barnetillegg bør utformes på samme måte som i

offentlige tjenestepensjonsordninger. LO mener dessuten at barnetillegget må holdes utenfor beregningsregler for maksimalgrenser for samlet uførepensjon.

Arbeidsgiverforeningen Spekter og *NHO* støtter ikke adgangen til å ha et barnetillegg fordi det medvirker til for høye samlede ytelser. Videre påpekes det at utkastets regler om utbetaling fram til barnet er fylt 21 år avviker fra reglene i folketrygd og offentlig tjenestepensjon, der barnetillegget opphører når barnet fyller 18 år. Disse høringsinstansene viser også til at regjeringen har varslet en gjennomgang av barnetillegget i folketrygden. Også *Pensjonskasseforeningen* mener barnetillegget bør opphøre når barnet fyller 18 år.

Hovedorganisasjonen Virke mener reglene om barnetillegg bør strammes inn for å få ned den samlede maksimale kompensasjonsgraden.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon mener det bør være obligatorisk å ha en uførepensjonsordning som inkluderer barnetillegg, og at barnetillegget utformes som i offentlig tjenestepensjon.

Norwegian Insurance Partner støtter Banklovkommisjonens utkast til regler om barnetillegg, men viser til at reglene for mange, spesielt med middels og høye inntekter, vil være en innstramming sammenlignet med dagens regler.

Den Norske Aktuarforening viser til at Banklovkommisjonens utkast § 9-8 fjerde ledd legger opp til at ordningen «skal» dekke manglende rett til uføretrygd fra folketrygden. Dette er valgfritt etter foretakspensjonslovens regler. Aktuarforeningen mener at utkastet fra Banklovkommisjonen innebærer at ordningen blir en bruttopensjon, og at dette ikke kan være hensikten. *NHO* gir uttrykk for tilsvarende synspunkter.

4.2.4 Departementets vurdering

Etter de gjeldende reglene i foretakspensjonsloven skal uførepensjonen svare til den alderspensjonen medlemmet ville hatt rett til etter pensjonsordningens regelverk dersom lønnen på tidspunktet for uførheten og tjenestetiden legges til grunn. De maksimale rammene for alderspensjon fra foretakspensjonsordninger er 100 prosent av lønn opp til 6 G og 70 prosent for lønn mellom 6 og 12 G.

Uføretrygden i folketrygden dekker 66 prosent av lønn opp til 6 G, og ikke noe for lønn over dette. Banklovkommisjonen foreslår i sitt utkast en videreføring av gjeldende rett, ved at det åpnes for at den private tjenestepensjonsordningen kan dekke opp for at det ikke utbetales uføretrygd for den delen av lønnen som overstiger 6 G. Departe-

mentet er enig med Banklovkommissjonen i at adgangen til å gi kompensasjon for lønn opp til 12 G bør videreføres. I de offentlige tjenstepensjonsordningene legges også lønn opp til 12 G til grunn. Høringsinstansene har ikke hatt innvendinger til utkastet på dette punktet. Departementet slutter seg også til at det bør være valgfritt for foretaket hvilken øvre grense inntil 12 G det vil benytte.

Videre mener departementet at det også bør være adgang til å dekke opp for manglende uføretrygd fra folketrygden i de tilfellene hvor uføreggraden i den private uførepensjonsordningen er lavere enn inngangsvilkåret i folketrygden. Det er arbeidsgiverforetaket som fastsetter minstekravet til uføreggrad innenfor lovforslagets yttergrenser, det vil si i intervallet 20 til 50 prosent, og som fastlegger ytelsesnivået i den enkelte uførepensjonsordning. Det bør derfor etter departementets vurdering ikke være plikt for arbeidsgiverforetaket til å fastsette at tjenstepensjonsordningen skal dekke opp for manglende uføretrygd fra folketrygden i tilfeller med lavere minstekrav til uførhet enn i folketrygden. Dette vil bidra til fleksibilitet for arbeidsgivere til å tilpasse uførepensjonsordningene til sin kostnadsevne.

Et sentralt spørsmål er hvilke maksimale dekningsnivåer som skal tillates for henholdsvis all inntekt inntil 12 G og for inntekt mellom 6 og 12 G der folketrygden ikke gir dekning. Departementet viser til at det her er snakk om *rammer* for hvordan den enkelte bedrift kan utforme sin uføredekning innenfor de skattefavoriserte ordningene. Videre viser departementet til at de aktuelle ordningene er underlagt et annet skattemessig regime enn andre forsikringsordninger, og at det derfor også må tas hensyn til eventuelle provenyeffekter av forslaget.

Maksimalrammene må avveie hensynet til at personer som blir uføre skal få en rimelig forsikring og kompensasjon for inntektsbortfallet, mot hensynet til at det skal lønne seg å være i arbeid dersom en har mulighet. Forsikringshensynet taler i utgangspunktet for at kompensasjonen bør være nær inntekten før uførhet. Folketrygden gir alle en kompensasjon for inntektsbortfall ved uførhet på 66 prosent av inntekt inntil 6 G. Dersom optimalt forsikringsnivå for den enkelte er høyere enn dette, kunne man i utgangspunktet tenkt seg at ytterligere dekning blir handlet i det private, individuelle forsikringsmarkedet. I privat forsikring, der tilbyderne ikke fullt ut kan prise risikoen riktig, for eksempel på grunn av informasjonsasymmetri eller regulatoriske forhold, kan problemet med skjevt utvalg oppstå, og personer

kan stå igjen med et annet forsikringsnivå enn de ønsker. Kollektiv forsikring kan bøte på denne utfordringen.

Dersom kriteriene for å få uførepensjon ikke er tilstrekkelig objektivt målbare og kontrollerbare, slik at personer kan få uførepensjon uten å oppfylle vilkårene, er det imidlertid rimelig å anta at det er en sammenheng mellom kompensasjonsnivået på uførepensjonen og antallet mottakere av uførepensjon. For å motvirke insentiver til å søke å få utbetalt uførepensjon i stedet for å arbeide, bør uførepensjonen være lavere enn lønnen før uførheten inntreffer. Det er imidlertid ikke gitt hvilken kompensasjonsgrad som gir en optimal avveining av hensynene.

Departementet mener at både den enkeltes behov for uførepensjon som forsikring mot inntektsbortfall og insentivene til arbeid, må antas å være uavhengig av om en arbeider i offentlig eller privat sektor. Departementet har også sett hen til kompensasjonsnivået for uførepensjon i de offentlige tjenstepensjonsordningene ved vurderingen av maksimalrammer. I offentlig tjenstepensjon er kompensasjonen satt til 3 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 12 G, pluss et kronetillegg på 0,25 G, men slik at kronetillegget ikke kan være høyere enn 6 prosent av pensjonsgrunnlaget. I tillegg gis det 66 prosent av pensjonsgrunnlag mellom 6 og 12 G for å dekke opp for manglende folketrygd i dette lønnsintervallet. Innretningen med kombinasjon av en prosentsats og et kronetillegg innebærer en degressiv profil på kompensasjonen. Banklovkommissjonens flertall har som nevnt foreslått noe videre rammer for private uførepensjonsordninger enn det fastlagte nivået i offentlige ordninger, mens mindretallet i Banklovkommissjonen mener flertallets utkast til ramme er for vid.

Departementet mener det bør være mulig å utforme uførepensjonsordninger i privat sektor slik at de gir samme ytelsesnivå som i offentlig tjenstepensjon. På den annen side mener departementet det ikke er gode grunner til å åpne for høyere uførepensjonsytelser i privat sektor enn hva tilfellet er i offentlig sektor. Departementet foreslår derfor i lovforslaget § 8-6 første ledd at maksimalrammen for uførepensjonsytelser fra privat tjenstepensjon skal være lik det fastlagte nivået på uførepensjonen i offentlig sektor. Maksimalrammen blir følgelig summen av et kronebeløp på 25 prosent av G begrenset oppad til 6 prosent av de enkelte medlemmenes lønnsgrunnlag, og 3 prosent av de enkelte medlemmenes lønnsgrunnlag. Dette gir i praksis en ramme for kompensasjonsgraden fra tjenstepensjonsordningen på 9 prosent for lønn inntil 4,1 G og deretter avtagende

opp til i underkant av 5,1 prosent for lønn på 12 G. Videre foreslår departementet å uttrykke eksplisitt i lovteksten at uførepensjonen også kan fastsettes som bare et fast kronebeløp. Lovforslaget åpner dermed for at private foretak kan utforme ytelsesnivået likt som i de offentlige ordningene. Rammene for uførepensjonsdekningene vil med dette forslaget bli strammere enn hva som er mulig etter foretakspensjonsloven i dag.

Departementet foreslår i tillegg at det åpnes for at uførepensjonen kan dekke inntil 66 prosent av lønn fra 6 til 12 G for å dekke opp for manglende folketrygd i dette lønnsintervallet, samt at ordningen *kan* kompensere for manglende uføretrygd ved lavere uføregrad enn minstekravet i folketrygden.

Departementet viser til at det i gjeldende uførepensjonsordninger etter foretakspensjonsloven er en frivillig adgang til å ha barnetillegg til uførepensjonsytelsene, og er enig med Banklovkommisjonen i at det skal sterke grunner til for å fjerne denne adgangen fra de skattefaviserte kollektive uførepensjonsordningene i privat sektor. Departementet viser videre til at det også er barnetillegg til uføretrygd fra folketrygden og til uførepensjonen fra offentlige tjenestepensjonsordninger.

Imidlertid er uførepensjonen ment å være en forsikring mot tapt inntektsevne. Inntekt og inntektsevne er i utgangspunktet uavhengig av om den forsikrede har forsørgelsesbyrde for barn. Departementet viser til at Banklovkommisjonens utkast innebærer en innstramming i nivå sammenlignet med gjeldende rett, og at utkastet til barnetillegg også er lavere enn i de offentlige ordningene. Utformingen med maksimalgrenser for barnetillegg som en andel av folketrygdens grunnbeløp og ikke som en prosent av lønnsgrunnlaget bidrar til at lavtlønnede får en relativt høyere kompensasjon enn høyt-lønnede. Kompensasjonsgraden blir følgelig høyest på inntektsnivåer hvor kompensasjonen målt i kroner likevel er relativt moderat.

Banklovkommisjonen foreslår også å videreføre adgangen til å yte barnetillegg fram til barnet er fylt 21 år, selv om folketrygden og offentlige ordninger setter grensen ved fylte 18 år. Departementet mener at innstrammingen av nivået på barnetillegg sammenlignet med praksis i gjeldende private uførepensjonsordninger og sammenlignet med det fastlagte nivået i offentlige tjenestepensjonsordninger, sammen med videreføring av aldersgrensen på 21 år, gir en balansert ramme for barnetillegg. Departementet slutter seg etter dette til Banklovkommisjonens utkast til regler om barnetillegg, jf. lovforslaget § 8-6 tredje ledd. Departementet viser til at barnetillegg etter lov-

forslaget ikke er en pliktig del av en eventuell uføredekning i arbeidsgiverforetakets tjenestepensjonsordning.

Departementet viser også til LOs høringsuttalelse hvor det framgår at «*LO mener [...] barnetillegget må holdes utenfor beregningsregler for maksimalgrenser for samlet uførepensjon*». Departementet presiserer at eventuelle barnetillegg kan komme i tillegg til maksimalrammene etter lovforslaget § 8-6 første ledd.

Enkelte høringsinstanser har anført at man må se på det samlede kompensasjonsnivået, og eventuelt vurdere et tak for samlede ytelser fra tjenestepensjonsordningen og folketrygden. Departementet viser til at et tak på samlede ytelser vil kunne motvirke hensikten med de ulike delytelsene. For eksempel gir det liten mening med et fribeløp for arbeidsinntekt dersom uførepensjonsmottakeren uansett får avkortet uførepensjonen på grunn av et tak på samlede ytelser. Videre viser departementet til at et slikt tak krever samordning av ytelsene fra tjenestepensjonsordningen og folketrygden, noe som vil komplisere regelverket. I tillegg vil det normalt være brukt ulike lønnsgrunnlag for uførepensjonen i de to ordningene, og det er dermed ikke klart hvilken lønn et slikt tak skulle forholde seg til. Departementet viser også til drøftelsen av tilsvarende spørsmål i forbindelse med forslag om ny uførepensjon i offentlig sektor i Prop. 202 L (2012–2013).

Som nevnt ovenfor vil uførepensjonsordninger etter lovforslaget her være skattefavisert. Videre er det lagt til grunn at endringene i private tjenestepensjonsordninger som følge av tilpasningen til ny folketrygd skal være om lag provenynøytral for det offentlige. Hvordan innføring av et uførepensjonsprodukt etter lovforslaget påvirker skatteprovenyet avhenger i stor grad av hvordan arbeidsgiverforetakene innretter seg, herunder blant annet hvor mange foretak som velger å opprette en uførepensjonsordning etter regelverket og hvilket nivå de vil velge både for minstekrav til uføregrad for rett til uførepensjon, uførepensjonens størrelse og om medlemmene skal gis rett til opptjent pensjon ved fratreden i foretaket.

I tillegg viser departementet til at beskatningen av uføreytelser legges om slik at ytelsene beskattes som inntekt og ikke som pensjon. Uføretrygden vil videre ifølge Banklovkommisjonens utredning dekke en større andel av de samlede uførepensjonsytelsene for lønn inntil 6 G og for denne delen av lønnsgrunnlaget vil dermed kostnadene for private tjenestepensjonsordninger bli redusert. Dette vil formodentlig redusere inntektsfradragene sammenlignet med i dag.

Departementet viser videre til at rammene for uførepensjonsytelser (før skatt) etter foretakspensjonsloven er en del videre enn hva det legges opp til etter lovforslaget her. Departementet antar etter dette at lovforslaget ikke vil ha negative effekter på skatteprovenyet.

4.3 Beregning av uførepensjon. Samordning med tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter

4.3.1 Gjeldende rett

Uførepensjonens og alderspensjonens størrelse fastsettes i den enkelte pensjonsordnings regelverk. Etter foretakspensjonsloven § 6-3 første ledd beregnes uførepensjonen på samme måte som alderspensjonen. Alderspensionen beregnes etter reglene i foretakspensjonsloven kapittel 5. Dette følger av. Det er opp til den enkelte arbeidsgiver å fastsette i regelverket for ordningen om ordningen også skal omfatte barnetillegg, jf. foretakspensjonsloven § 6-3 tredje ledd. Eventuelle barnetillegg beregnes slik det er fastsatt i ordningens regelverk.

Uførepensjonen skal ytes i forhold til uføregraden til enhver tid, jf. foretakspensjonsloven § 6-3 annet ledd, eventuelt med et tillegg som tilsvarende manglende utbetaling av uførepensjon fra folketrygden ved lavere uføregrader enn 50 prosent.

Etter gjeldende regler kan det oppstå «overkompensasjon» ved utbetaling av uførepensjon fra flere pensjonsordninger. For eksempel dersom en person skifter fra en arbeidsgiver som har uførepensjonsdekning med opptjening av fripoliserettigheter til en annen arbeidsgiver som også har uførepensjonsdekning, og skiftet av arbeidsgiver tidlig nok til å få full opptjening hos arbeidsgiver nummer to, og deretter blir ufør og får uførepensjon både fra den ordningen han er medlem i og fra fripolisen. Med mindre det er fastsatt i pensjonsordningens regler at det skal være medregning etter foretakspensjonsloven §§ 4-11 til 4-13, vil uførepensjonen fra flere ordninger ikke samordnes etter gjeldende regler. Foretakspensjonslovens regler om medregning innebærer at tjenestetid fra tidligere pensjonsordning legges til grunn i den nye pensjonsordningen, og at premiereserven overføres til den nye pensjonsordningen. Dette innebærer at det ikke utstedes fripolise fra den tidligere pensjonsordningen.

Foretakspensjonsloven § 6-4 første ledd åpner for at det kan fastsettes i regelverket at det skal

gjøres fradrag for yrkesskadeforsikring. Med hjemmel i bestemmelsens annet ledd er det fastsatt regler om fradrag i uførepensjonen ved utbetaling av arbeidsavklaringspenger, jf. forskrift 1. desember 2000 nr. 1212 til lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon kapittel 5.

4.3.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen har foreslått en egen bestemmelse om beregning av uførepensjon inn tatt i utkastet § 9-9. Medlemmets uførepensjon skal beregnes på den måte som er fastsatt i pensjonsplanen og ut fra lønnsgrunnlaget etter utkastet § 9-7. Dersom det skal ytes barnetillegg, skal det beregnes etter utkastet § 9-8 tredje ledd, jf. omtale ovenfor i avsnitt 4.2.

Ved delvis uførhet foreslår Banklovkommisjonen at uførepensjonen skal fastsettes til en forholdsmessig andel av full uførepensjon, jf. utkastet § 9-9 annet ledd.

Ved overgang til uførepensjonsordninger utformet som rene risikoordninger, slik Banklovkommisjonen har foreslått, vil utbetalinger av uførepensjon som uføre har opptjent tidligere, komme i tillegg til full uførepensjon fra den nye risikoordningen. Dette kan føre til at det i enkelte tilfeller utbetales svært høy uførepensjon. Banklovkommisjonen har derfor foreslått at det skal gjøres fradrag i uførepensjonen fra den eksisterende pensjonsordningen, dersom arbeidstakeren er blitt ufør mens vedkommende er ansatt i foretak som har uførepensjonsordning etter lovutkastet. Fradraget skal altså gjøres i risikoordningen, og ikke i de tidligere opptjente rettighetene.

Banklovkommisjonen har foreslått at det skal gjøres fradrag for tidligere opptjente rettigheter sikret ved fripoliser etter foretakspensjonsloven (utkastet § 9-14), for oppsatt rett til uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon (utkastet § 9-15), og for pensjonsbevis etter tjenstepensjonsloven (utkastet § 9-12). Banklovkommisjonens flertall har lagt til grunn at det prinsipielt ikke foreligger grunnlag for å behandle tidligere opptjente rettigheter i hhv. privat og offentlig sektor ulikt. Et mindretall i Banklovkommisjonen mener imidlertid at de praktiske implikasjonene av samordning med oppsatte rettigheter fra offentlige tjenstepensjonsordninger ikke er tilstrekkelig utredet, og at det derfor er vanskelig å ha en endelig oppfatning av om nytten av samordning står i forhold til de administrative kostnadene. Mindretallet mener også at reglene om samordning bør være like i offentlige og private tjenstepensjonsordninger.

Etter Banklovkommisjonens utkast skal det gjøres fradrag for såkalt overskytende uførepensjon i den utstrekning ytelsene fra uføretrygden, det nye foretakets pensjonsordning og fripolise/pensjonsbevis eller oppsatt rett fra offentlig tjenstepensjonsordning til sammen vil gi en *«kompensasjonsgrad i forhold til inntekt før uførhet som er høyere enn summen av ytelsene fra uføretrygden og en pensjonsordning fastsatt innenfor grensene i § 9-8 ville gi»*. Banklovkommisjonen har også vurdert om fradraget bør gjøres når den samlede uførepensjonen (fra tidligere opptjente rettigheter og fra eksisterende pensjonsordning) overstiger pensjonsnivået i enten den eksisterende eller den tidligere pensjonsordningen (som kan være lavere enn de nye maksimalsatsene). Et flertall i Banklovkommisjonen mener imidlertid at de skattemessige hensynene som ligger til grunn for den skattemessig gunstige behandlingen av tjenstepensjonsordningene, tilsier at det ikke bør foretas reduksjon av rett til uførepensjon uten at det er nødvendig for å unngå at de lovmessige maksimalrammene blir overskredet. Flertallet viser også til at dette gir en enkel og forutsigbar ramme i praksis. Et mindretall i Banklovkommisjonen støtter ikke at det er lovens maksimalsatser som skal legges til grunn. Mindretallet mener at det ikke bør kunne oppnås en samlet kompensasjon som er høyere enn i både tidligere og ny pensjonsordning.

Det er i utkastet presisert at uførepensjon etter pensjonsbevis, fripolise eller oppsatt rett fra offentlig tjenstepensjon ikke skal gi grunnlag for fradrag i den utstrekning uførepensjonen dekker inntektstap ved uførhet som ikke omfattes av uføretrygden eller uførepensjonen fra det nye foretakets pensjonsordning. Banklovkommisjonen viser til at dette vil være tilfellet dersom kravet til uføregrad er satt lavere enn det som følger av folketrygden, eller dersom foretaket hvor arbeidstakeren er ansatt på uføretidspunktet ikke har uførepensjonsordning.

Banklovkommisjonen uttaler for øvrig (NOU 2013: 12 kapittel 15, s. 140):

«Når det gjelder uførepensjon som ikke utbetales til medlem på grunn av avkortning etter femte ledd, vises det til at slik avkortning vil medføre en begrensning i pensjonsordningens ansvar. Dette vil i sin tur påvirke premienivået for pensjonsordningen. Omfanget og betydningen av dette vil imidlertid måtte løses i praksis ved avtale mellom pensjonsinnretningen og foretaket.»

4.3.3 Høringsinstansenes syn

De høringsinstansene som har uttalt seg om denne delen av utkastet, deler Banklovkommisjonens vurdering av at det er nødvendig å samordne uførepensjon fra en ny uførepensjonsordning med eventuelle utbetalinger av tidligere opptjente rettigheter, for å unngå at det utbetales svært høy uførepensjon i enkelte tilfeller.

Akademikerne mener at fradrag i uførepensjonen som er kjent på forhånd, må tas hensyn til ved premieberegningen i den aktive uførepensjonsordningen heller enn å komme til fradrag og tilføres arbeidsgiverforetakets premiefond ved utbetaling.

Arbeidsgiverforeningen Spekter, Hovedorganisasjon Virke, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) støtter ikke at fradrag for tidligere uførepensjonsrettigheter først skal gjøres dersom summen av ytelser overstiger de foreslåtte maksimalrammene for uførepensjonytelser. Det vises til at dette kan føre til at medlemmer får høyere ytelser enn det både gammel og ny uførepensjonsordning har hatt til å hensikt å gi. Virke og NHO peker på at utkastet på dette punktet kan få særlig uheldige utslag der en omlegging av ordningen i ett og samme foretak innebærer at medlemmene kan få vesentlig høyere kompensasjon enn foretaket har lagt opp til både før og etter omleggingen. Også *Norwegian Insurance Partner* er enig i dette og viser til at bransjepraksis innebærer at det gjøres fradrag krone for krone for tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter i den aktive uførepensjonsordningen.

Den Norske Aktuarforening viser til at Banklovkommisjonen legger opp til en løsning der man på uføretidspunktet skal gjøre fradrag for fripoliser fra tidligere arbeidsforhold, samt oppsatte rettigheter fra en offentlig tjenstepensjonsordning dersom ytelsene fra uføretrygden, uførepensjon fra tjenstepensjon og de tidligere opptjente rettighetene til sammen vil gi en kompensasjonsgrad som er høyere enn den maksimale kompensasjonsgraden som tillates etter lovutkastet. Aktuarforeningen mener det er uklart om det menes at det er faktisk ytelse fra uføretrygden som skal legges til grunn, og viser til at det typiske ved nettoppensjon er at man ikke tar hensyn til faktisk ytelse fra folketrygden.

Videre uttaler Aktuarforeningen at dersom man åpner for at det skal kunne gjøres fradrag for tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter på uføretidspunktet, vil det kunne føre til at ytelsen som betales ut, er forskjellig fra hva det er betalt premie for, og fra det som fremkommer av pensjonsplanen og den enkeltes forsikringsbevis.

Aktuarforeningen uttaler videre:

«I den grad det er uoverensstemmelse mellom forsikret beløp og det beløpet som faktisk kommer til utbetaling, og denne uoverensstemmelsen skyldes forhold som ikke kan premiefastsettes, er dette en løsning som er typisk for bruttopensjon i offentlig tjenstepensjon. For nettopensjon synes den eneste farbare løsningen å være at man ikke gjør noen reversering av forsikret beløp, med mindre dette avhenger av uføregrad eller inntektsavkortning.»

Aktuarforeningen ber om at det klargjøres at det ikke er ment å innføre mekanismer fra bruttoordninger.

Aktuarforeningen mener videre at det er uklart hvordan man skal behandle uførepensjon som er under utbetaling, hvis fripoliser fra tidligere arbeidsforhold og oppsatte rettigheter fra offentlig tjenstepensjon endres som følge av regulering av disse dekningene. Aktuarforeningen ser det som hensiktsmessig at man ikke tar hensyn til senere endringer i fripolise og oppsatte rettigheter under utbetaling for å holde fast ved at tjenstepensjonen skal være en nettopensjon. Aktuarforeningen uttaler i denne sammenhengen at *«det ikke må skje noen etterregning mot faktiske fripoliser og oppsatte rettigheter på uføretidspunktet eller senere når uførepensjonen er under utbetaling, da dette vil kunne endre omfanget av det ansvar som pensjonsinnretningen har påtatt seg, og som det er betalt premie for»*.

Aktuarforeningen antar at det ikke skal skje noen avkortning av barnetillegg i nye uførepensjonsordninger mot opptjent barnetillegg i fripoliser fra tidligere arbeidsforhold eller mot oppsatte rettigheter fra offentlige pensjonsordninger.

På bakgrunn av at oppsatte rettigheter fra offentlige tjenstepensjoner fortsatt vil ha en årlig regulering som i de fleste tilfeller vil avvike fra det som gjelder i private pensjonsordninger, samt at slik oppsatte rettigheter vil være gjenstand for inntektsavkortning mener Aktuarforeningen at man ikke kan, og ikke bør, kunne ta hensyn til oppsatte rettigheter fra offentlige pensjoner ved utbetaling av uførepensjon fra private pensjonsordninger.

Aktuarforeningen viser til at utveksling av opplysninger mellom pensjons- og trygdeordninger i offentlig sektor er regulert i samordningsloven, og at det er behov for tilsvarende lovhjemler for privat sektor for å kunne fastsette forsikret beløp på en mest mulig korrekt måte.

Aktuarforeningen viser til at det ikke i dag finnes et system for å gi pensjonsleverandørene de

opplysningene de trenger for å kunne ta hensyn til fripoliser fra tidligere arbeidsforhold og oppsatte rettigheter fra offentlige pensjonsordninger.

Finans Norge støtter samordning av uførepensjon med tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter fra privat tjenstepensjon, dersom det kan etableres systemer for elektronisk og løpende tilgang til informasjon om uførerettigheter i andre selskaper. Videre mener *Finans Norge* at tidligere opptjente uførerettigheter skal tas hensyn til i premieberegningen og uten krav til senere justeringen/samordning.

Finans Norge mener de praktiske implikasjonene av samordning med oppsatte rettigheter fra offentlig tjenstepensjon ikke er tilstrekkelig utredet. Det vises blant annet til at *«for å kunne samordne med oppsatte rettigheter fra offentlig tjenstepensjon, er man avhengig av tilgang til relevante data fra Statens Pensjonskasse samt livsforsikringselskaper og pensjonskasser som leverer offentlige tjenstepensjon som viser opptjent uførepensjon til enhver tid»*. Videre viser *Finans Norge* til at uførepensjonen fra offentlig og privat tjenstepensjon vil ha forskjellig regulering, noe som innebærer at samordning må gjøres årlig. Dette er administrativt krevende og innebærer at uførepensjonen i privat sektor ikke blir en nettoytelse.

Finans Norge viser til at det ikke er foreslått regler om at uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon skal samordnes mot opptjente uførerettigheter i privat sektor av hensyn til et enklere regelverk.

Finanstilsynet mener at prinsippet om avkortning i uførepensjonen på utbetalingstidspunktet mot opptjente pensjonsrettigheter fra tidligere arbeidsforhold, er godt tilpasset ny uføretrygd i folketrygden. Siden uførepensjonsordningen etter utkastet er ment å være en nettoordning, stiller *Finanstilsynet* spørsmål ved om fradragreglene bare bør omfatte uførepensjon fra pensjonsbevis, fripoliser og oppsatte rettigheter fra offentlige pensjonsordninger, og se bort fra ytelsene fra folketrygden. *Finanstilsynet* har ikke innvendinger til at det legges opp til at det gis adgang til å benytte ulike prinsipper med hensyn til om fradragene skal hensyntas på utbetalingstidspunktet eller på premiefastsettelsestidspunktet. *Finanstilsynet* slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering av at løsninger for pensjonsinnretningenes tilgang til informasjon bør utbygges videre, og at dette eksempelvis kan gjøres gjennom databasen Norsk Pensjon eller andre plattformer.

Funksjonshemmedes fellesforbund mener det må sikres at både personer som allerede mottar uførepensjon, og medlemmer av uførepensjons-

ordninger som ikke er uføre, må beholde sine rettigheter etter eksisterende pensjonsplan.

Norsk Pensjon skriver at en løsning for utveksling av informasjon om uførepensjonsrettigheter som beskrevet av Banklovkommisjonen, krever en utvidelse av dagens systemløsninger hos Norsk Pensjon. Imidlertid vil man da ha et system som også fanger opp mindre fripoliserettigheter. For at en elektronisk løsning for informasjon om fripoliserettigheter skal komme på plass mener Norsk Pensjon følgende må avklares:

«Det er behov for å avklare og få på plass eventuelt nødvendige formaliteter knyttet til konsekasjoner, lov- og/eller forskriftsbestemmelser, slik at den aktuelle informasjonen kan utveksles elektronisk fra/til pensjonsleverandørene i tråd med Banklovkommisjonens intensjoner. I denne sammenheng bør det også vurderes om det er hensiktsmessig med et generelt pålegg om å registrere slike rettigheter via NP.

Selv om Banklovkommisjonens forslag innebærer at man kan bygge på allerede etablerte løsninger gjennom Norsk Pensjon, forutsettes det at forholdet knyttet til finansieringsløsning ved en slik utbygging av systemene må avklares.

Dersom det vedtas at ny uførepensjon i privat sektor skal samordnes mot både tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter fra private og offentlige tjenstepensjonsordninger og at NP skal ha en rolle også mot de offentlige, må arbeidsdelingen mellom Norsk Pensjon og de øvrige pensjonsleverandørene, inkludert NAV klargjøres.»

Norsk Pensjon er positiv til å bidra til en elektronisk løsning som foreslått, men uttaler at det må avklares hvordan økte kostnader til endringen av systemløsning skal finansieres.

Norwegian Insurance Partner (NIP) mener det er viktig at vilkårene for samordning av uførepensjon mot tidligere opptjente rettigheter ikke blir unødig komplisert, og at det ikke bidrar til at enkelte medlemmer kan oppnå et urimelig høyt pensjonsnivå som er i strid med arbeidslinjen og som bidrar til høy premie for arbeidsgiveren. NIP mener at det må fremkomme klart av lovteksten om det skal tas hensyn til tidligere opptjente uføreytelser på premiefastsettelsestidspunktet eller ved utbetalingen av uførepensjonen. NIP mener at det bør skje på premiefastsettelsestidspunktet, og at dette er i samsvar med praksis. Det bør etter NIPs syn gjøres fradrag for alle opptjente uførepensjonsrettigheter. Videre uttaler NIP:

«Det bemerkes at det i henhold til bransjepraksis gjøres fradrag for nominell fripolise, det vil si verdien av fripolisen ved fratreden (utstedelsen). Senere oppregulering av fripolisen (fra tilført overskudd) hensyntas ikke.»

NIP viser til at pensjonsinnretningene allerede har registrert opptjente rettigheter fra foretakspensjonsordninger og fra pensjonsordninger opprettet før foretakspensjonsloven trådte i kraft, og at det derfor er lett for pensjonsinnretningene å gjøre fradrag for slike rettigheter. Ved eventuell flytting til annen pensjonsinnretning vil den nye pensjonsinnretningen få overført informasjon om slike opptjente rettigheter. Det bør etter NIPs vurdering også være lett for pensjonsinnretningene å registrere eventuelle uførepensjonsrettigheter opptjent før omdanning til uførepensjonsordning etter utkastet eller rettigheter opptjent i en ny uførepensjonsordning etter utkastet § 9-12.

Pensjonskasseforeningen mener at samordning av uførepensjonsrettigheter kan medføre noen administrative utfordringer og uttaler at de støtter høringsuttalelsen fra Norsk pensjon. Pensjonskasseforeningen uttaler også at samordning av rettigheter bør skje på premiefastsettelsestidspunktet.

Private Barnehagers Landsforbund (PBL) uttaler at det er positivt til samordning av uførepensjonsrettigheter så fremt det lar seg gjøre på en kostnadseffektiv måte. Videre mener PBL at samordningen må gjøres på premiefastsettelsestidspunktet.

Unio er «tilfreds med at grunnlovsvernet av opptjente fripoliserettigheter knyttet til uføredelen i de private tjenstepensjonsordningene sikres», og viser til at fradrag i ny uførepensjonsordning etter utkastet skjer dersom summen av eksisterende rettigheter og ytelsene fra ny ordning overstiger lovutkastets maksimalgrenser for uførepensjonsytelser.

YS mener det er riktig at arbeidstaker beholder sine fripoliserettigheter og uttaler at verken arbeidsgiver eller pensjonsleverandør bør få midler som stammer fra fripolisene. YS sier at de likevel ser at ytelsene i noen tilfeller kan bli urimelig gode og mener at Banklovkommisjonens utkast gir den eneste riktige løsningen.

4.3.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår å følge opp Banklovkommisjonens utkast § 9-9 første ledd som presiserer hvordan uførepensjonen skal beregnes. Lovforslaget § 8-7 fastsetter i tråd med dette at uførepensjonen beregnes slik det er fastsatt i pensjonsplanen og ut fra medlemmenes lønnsgrunnlag. Dersom

det er fastsatt at det skal ytes barnetillegg, skal det beregnes slik det er fastsatt i pensjonsplanen og innenfor rammene i lovforslaget § 8-6 tredje ledd. Departementet slutter seg også til at ved delvis uførhet, skal uførepensjonen fastsettes til en forholdsmessig andel av full uførepensjon, jf. lovforslaget § 8-7 fjerde ledd.

Departementet mener, i likhet med Banklovkommisjonen og de fleste høringsinstansene, at regelverket bør utformes slik at den samlede utbetalingen av uførepensjon fra flere kollektive pensjonsordninger ikke blir for høy. Regler som legger opp til «overkompensasjon», vil etter departementets vurdering kunne gi uheldige insentiver og ikke støtte opp under de hensyn som ligger til grunn for den nye uføretrygden (arbeidslinjen). Lovforslaget er derfor utformet slik at uførepensjonen skal beregnes slik at de samlede uførepensjonsytelsene fra flere kollektive (private og/eller offentlige) pensjonsordninger ikke skal kunne overstige et maksimalt nivå.

Det synes å være bred enighet om at de rettighetene som er tjent opp tidligere må skjermes, og at disse i seg selv ikke kan reduseres, fordi de er grunnlovsvernet. Dette innebærer at det er ytelsen fra den eksisterende pensjonsordningen som i tilfelle må reduseres, for at den samlede ytelsen ikke skal bli for høy.

Etter Banklovkommisjonens utkast skulle ytelsene fra folketrygden (uføretrygd) inngå i beregningen av de samlede ytelsene ved vurderingen av om det vil bli «overkompensasjon». Som flere høringsinstanser har påpekt, vil det å ta hensyn til faktisk utbetaling av uføretrygd kunne tilføre uførepensjonsordningen et bruttopreg. For å unngå dette, har departementet, i tråd med innspill fra blant andre Finanstilsynet, valgt å formulere lovforslaget slik at det bare tar hensyn til ytelser fra kollektive tjenstepensjonsordninger, det vil si fripoliser, pensjonsbevis og oppsatte rettigheter fra offentlige tjenstepensjonsordninger. Det skal ses bort fra ytelsene fra folketrygden.

Departementet er enig med Banklovkommisjonens flertall i at det ikke bør skilles mellom tidligere opptjente rettigheter avhengig av om de er tjent opp i offentlig eller privat sektor. Det er de samlede ytelsene som må være avgjørende, ikke hvordan eller hvor disse er opptjent. Rettigheter fra både private og offentlige tjenstepensjonsordninger skal derfor tas hensyn til.

Departementet er enig med mindretallet i Banklovkommisjonen og flere høringsinstanser i at Banklovkommisjonens utkast kan føre til at medlemmer får høyere ytelser enn det både tidligere og eksisterende uførepensjonsordning har til

hensikt å gi. Departementet har derfor ikke foreslått å videreføre Banklovkommisjonens flertalls utkast til «tak» for de samlede ytelser. Departementet foreslår i stedet at de samlede ytelsene ikke kan være høyere enn nivået i den eksisterende uførepensjonsordningen, men at summen av de tidligere opptjente rettigheten likevel utgjør et «gulv», det vil si at disse rettighetene uansett ikke kan reduseres. Dette vil innebære at medlemmet bare vil få uførepensjon fra foretakets eksisterende pensjonsordning dersom summen av uførepensjon fra de tidligere opptjente rettighetene er lavere enn nivået i den eksisterende pensjonsordningen (fastsatt i pensjonsplanen). I så tilfelle dekkes «mellomlegget» ved utbetaling fra den eksisterende pensjonsordningen. I alle tilfelle kan ytelsene fra de tidligere opptjente rettighetene som nevnt ikke reduseres. Departementet viser til lovforslaget § 8-7 annet ledd. Bestemmelsen gjelder alle tidligere opptjente rettigheter og kommer således i stedet for Banklovkommisjonens utkast §§ 9-14 og 9-15.

Departementet foreslår, i likhet med Banklovkommisjonen, at tidligere opptjent rett til uførepensjon ikke skal gi grunnlag for reduksjon i uførepensjonen fra eksisterende pensjonsordning i den utstrekning den opptjente retten dekker inntektstap ved uførhet som ikke omfattes av uføretrygden eller uførepensjonen fra den eksisterende ordningen. Departementet viser til lovforslaget § 8-7 annet ledd annet punktum.

Departementet viser til at en rekke høringsinstanser tar til orde for at de tidligere opptjente rettighetene bør tas hensyn til på premieberegningstidspunktet, og ikke på utbetalingstidspunktet. Banklovkommisjonen har i utredningen lagt til grunn at uførepensjon som ikke utbetales til medlemmet, vil føre til en begrensning i pensjonsinnretningens ansvar, og at dette vil påvirke premienivået og være gjenstand for avtale mellom pensjonsinnretningen og foretaket. Finanstilsynet har i høringen støttet at de opptjente rettighetene blant annet kan tas hensyn til på premieberegningstidspunktet. Lovforslaget inneholder ikke nærmere regler om hvorvidt de tidligere opptjente rettighetene skal tas hensyn til på premieberegningstidspunktet eller på utbetalingstidspunktet. Departementet antar at det bør være opp til aktørene når og på hvilken måte de tidligere opptjente rettighetene skal tas hensyn til, herunder hvilken risiko pensjonsinnretningen påtar seg og krever inn premie for. Departementet legger også til grunn at ved å ta hensyn til de tidligere opptjente rettighetene på premiefastsettelsestidspunktene og ikke ta hensyn til senere

utvikling i disse rettighetene, vil det være mulig å behandle oppsatte rettigheter fra offentlige tjenstepensjoner likt med fripoliser og pensjonsbevis fra private tjenstepensjonsordninger.

Pensjonsinnretningene vil ha behov for tilstrekkelige opplysninger om medlemmenes tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter, slik at omfanget av disse kan tas hensyn til i den eksisterende (risiko)ordningen. Departementet legger til grunn at det er informasjon om størrelsen på den enkeltes opptjente rett til uførepensjon som er relevant for pensjonsinnretningene. Departementet viser til at pensjonsinnretningene som tilbyr private tjenstepensjonsordninger, er forpliktet, etter forsikringsvirksomhetslovens regler, til å sende ut dekkende og forståelig informasjon om blant annet sikrede og opptjente pensjonsbeløp på årlig basis til den enkelte forsikrede (arbeidstakeren). I offentlig sektor er det ikke tilsvarende bestemmelser, men både Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK) tilbyr egne tjenester hvor den enkelte kan sjekke hvilke rettigheter man selv har. Den enkelte arbeidstaker har etter gjeldende regler informasjon om egne opptjente rettigheter. Banklovkommisjonen har ikke foreslått regler om andres tilgang til og eventuell utveksling av disse opplysningene. Slik departementet ser det, er det derfor mest nærliggende å legge opp til at pensjonsinnretningen må innhente nødvendige opplysninger fra den enkelte arbeidstaker selv. I lovforslaget er det lagt opp til at medlemmet på forespørsel skal opplyse pensjonsinnretningen om sin rett til uførepensjon fra fripoliser og pensjonsbevis fra private tjenstepensjonsordninger og oppsatte rettigheter fra offentlige tjenstepensjonsordninger, jf. lovforslaget § 8-7 tredje ledd. Departementet legger til grunn at forslaget ikke er til hinder for at disse opplysningene, rent praktisk, kan gis til arbeidsgiver, som igjen videreformidler disse til pensjonsinnretningen.

Flere høringsinstanser har tatt til orde for at det bør utredes utkast til regler om sentral og elektronisk informasjonsutveksling om opptjente rettigheter til uførepensjon. Banklovkommisjonen har ikke foreslått nærmere regler om pensjonsinnretningenes tilgang til slike opplysninger, men pekt på at det kan være aktuelt å bygge videre på de eksisterende systemene til Norsk Pensjon AS. Departementet er enig i at det er positivt dersom det kan etableres løsninger som legger til rette for sentral og elektronisk informasjonsutveksling. Etter departementets vurdering vil bransjen selv ha incentiv til å etablere mer effektive rapporteringsløsninger, for eksempel gjennom Norsk Pen-

sjon. Som det er påpekt av både Banklovkommisjonen og flere høringsinstanser, vil regler om registrering og utveksling av informasjon om rettigheter kunne reise både rettslige og tekniske spørsmål som må vurderes nærmere.

I lovforslaget § 9-7 fjerde ledd foreslår departementet at uførepensjonen etter første og annet ledd som omtalt ovenfor, utbetales forholdsmessig til medlemmer som er delvis uføre. Bestemmelsen følger opp Banklovkommisjonens utkast til § 9-9 annet ledd.

4.4 Utbetaling og opphør av uførepensjon

4.4.1 Gjeldende rett

Etter foretakspensjonsloven § 6-1 annet ledd begynner utbetalingen av uførepensjon 12 måneder etter at inntektsevnen ble redusert. Etter tredje ledd skal uførepensjon løpe så lenge uføregraden oppfyller regelverkets minstekrav til uføegrad, men ikke lenger enn til medlemmet har nådd opptjeningsalderen. Opptjeningsalderen er alderen for når alderspensjonen skal være fullt opptjent. Opptjeningsalderen er etter § 4-1 i utgangspunktet 67 år, men kan også settes til en høyere alder i den enkelte pensjonsordnings regelverk. Etter § 4-1 tredje ledd kan Kongen fastsette lavere opptjeningsalder enn 67 år for stillinger som *«medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte»* eller *«krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte»*.

4.4.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår at uførepensjonen først skal kunne komme til utbetaling ett år etter at medlemmets inntektsevne er varig nedsatt til det nivået som kreves etter regelverket for ordningen. Utkastet til § 9-10 første ledd må ifølge Banklovkommisjonen ses i sammenheng med at det i folketrygden gis sykepenges i ett års tid før det ytes uføretrygd. Det gir etter Banklovkommisjonens oppfatning ikke god mening å kunne utbetale uførepensjon fra den private tjenstepensjonsordningen samtidig som medlemmet kompenseres for inntektsbortfallet ved sykepenges. Dersom inntektsevnen ikke lenger er nedsatt til det nivå som kreves etter regelverket i ordningen, faller retten til uførepensjon bort.

I lovutkastet § 9-10 annet ledd har Banklovkommisjonen foreslått at det kan utbetales midler-

tidig uførepensjon tidligst når medlemmet har framsatt krav på arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, og det må antas at kravet blir innvilget. Banklovkommisjonen foreslår videre at det blir gjort fradrag for arbeidsavklaringspenger i den midlertidige uførepensjon som uførepensjonsordninger etter lovutkastet ellers skal yte som tillegg til uføretrygd, slik at samlet ytelse ikke overstiger 70 prosent av lønn før uførhet, jf. forskrift 1. desember 2012 nr. 1212 til lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 5-2. Banklovkommisjonen forutsetter at den midlertidige pensjonsutbetaling som foretas, på vanlig måte – som for andre pensjonsutbetalinger – skal inngå ved beregning av pensjonsinnretningenes risikoresultat. Ved delvis uførhet beregnes denne grensen forholdsmessig.

Banklovkommisjonen har i lovutkastet § 9-2 fjerde ledd foreslått at uførepensjonen opphører når medlemmet har fylt 67 år, eller eventuelt ved tidligere særaldersgrense for alderspensjon, slik at medlemmet på dette tidspunktet går over til å få utbetalt alderspensjon.

4.4.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om denne delen av Banklovkommisjonens utkast.

4.4.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurderinger om at uførepensjonen utbetales tidligst ett år etter at inntektsevnen er varig nedsett minst til det nivå som kreves etter pensjonsordningens regelverk, jf. lovforslaget § 8-8 første ledd, slik at medlemmet ikke kan få kompensert inntektsbortfallet både gjennom utbetaling av sykepenger og ved uførepensjon. Imidlertid kan medlemmet få utbetalt midlertidig uførepensjon dersom det er framsatt krav om arbeidsavklaringspenger eller uførepensjon fra folketrygden og det må antas at kravet vil bli innfridd. Forslaget til § 8-8 annet ledd på dette punktet er i tråd med Banklovkommisjonens utkast. Departementet foreslår også å følge opp Banklovkommisjonens utkast til bestemmelse om at summen av arbeidsavklaringspenger og midlertidig uførepensjon ikke skal overstige 70 prosent av medlemmets lønnsgrunnlag, eventuelt beregnet forholdsmessig ved delvis uførhet. Tilsvarende bestemmelse følger i dag av forskrift til foretakspensjonsloven.

Videre er departementet enig med Banklovkommisjonen i at uførepensjonen opphører når medlemmet ikke lenger oppfyller minstekravet til

uføregrad, jf. lovforslaget § 8-8 første ledd første punktum. Det bør etter departementets vurdering også være slik at uførepensjon opphører og erstattes av alderspensjon fra et gitt tidspunkt. I tråd med gjeldende rett i uførepensjonsordninger etter foretakspensjonsloven foreslår departementet, som Banklovkommisjonen, at dette skjer når medlemmet fyller 67 år eller tidligere dersom medlemmet tilhører en yrkesgruppe der det er fastsatt en særaldersgrense for alderspensjon som er lavere enn 67 år. Det vises til lovforslaget § 8-2 fjerde ledd.

4.5 Arbeidsinntekt i tillegg til uførepensjon

4.5.1 Avkortning i uførepensjonen ved arbeidsinntekt

4.5.1.1 Gjeldende rett

Foretakspensjonslovens regler om fastsettelse og endring av uføregrad følger folketrygdens regler, jf. foretakspensjonsloven § 6-2. Etter gjeldende regler kan man fra ett år etter at uførepensjon er innvilget eller uføregraden forhøyet, ha en arbeidsinntekt ved siden av uførepensjonen inntil én gang folketrygdens grunnbeløp (1 G) uten at uførepensjonen reduseres (friinntekt). Når arbeidsinntekten overstiger friinntekten, skal uføregraden settes ned (revurderes) slik at uførepensjonen reduseres.

I den nye uføretrygden i folketrygden skal selve uføretrygden reduseres (avkortes) forholdsmessig mot inntekt over fribeløpet på 0,4 G, men uten at uføregraden reduseres. I forarbeidene til denne endringen er det vist til at formålet er å motivere uføre til å prøve seg i arbeid uten at det er en risiko for å miste retten til uføretrygd dersom arbeidsforsøket ikke lykkes. Når uføregraden ligger fast selv om arbeidsinnsatsen øker utover det som ble lagt til grunn da uføregraden ble fastsatt, betyr det at den enkelte beholder retten til å gå tilbake til den uføretrygden som er innvilget. I de offentlige tjenestepensjonsordningene er det lagt opp til å følge folketrygdens system med forholdsmessig avkortning i selve utbetalingen uten at uføregraden reduseres. Det vises til omtale i Prop. 202 L (2012–2013) avsnitt 4.9.

4.5.1.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår at uførepensjonen fra tjenestepensjonsordningen bør reduseres der-

som inntekten etter uførhet blir vesentlig høyere enn det som ble lagt til grunn ved fastsettelsen av uføregraden. Banklovkommisjonen foreslår videre at de samme prinsipper for forholdsmessig fradrag for arbeidsinntekt som er lagt til grunn i ny uføretrygd i folketrygden bør legges til grunn for slike fradrag. Dette innebærer at reduksjonen av uførepensjonen beregnes etter en brøk der uførepensjonen etter pensjonsordningens regelverk ved 100 prosent uførhet er teller og inntekt før uførhet er nevner, jf. lovutkastet § 9-10 tredje ledd annet punktum. Banklovkommisjonen foreslår at eventuelle barnetillegg skal reduseres i samme forhold som uførepensjonen, jf. lovutkastet § 9-10 femte ledd.

Banklovkommisjonen har i utkastet § 9-6 annet ledd foreslått å presisere at uføregraden ikke endres selv om uførepensjonens størrelse reduseres som følge av arbeidsinntekt. Det er imidlertid i samme bestemmelse åpnet for at pensjonsinnretningen likevel skal vurdere uføregraden på nytt dersom inntektsutviklingen «gir grunn til å anta at medlemmets inntektsmuligheter er vesentlig bedre» enn det som ble lagt til grunn ved fastsettelsen av uføregraden. Utkastet åpner her for at pensjonsinnretningen kan fastsette en lavere uføregrad på bakgrunn av medlemmets arbeidsinntekt og utviklingen av denne.

Banklovkommisjonen foreslår også at det ikke skal utbetales uførepensjon dersom inntekten utgjør mer enn 80 prosent av inntekt før uførhet, jf. lovutkastet § 9-10 fjerde ledd. En tilsvarende bestemmelse følger av folketrygdloven § 3-15. Utkastet er ment å sikre at den nedre grensen for uføregrad på 20 prosent skal være en reell nedre grense.

Banklovkommisjonens flertall foreslår at det, som i folketrygden, skal være et fribeløp for arbeidsinntekt på 0,4 G, jf. lovutkastet § 9-10 tredje ledd første punktum. Utkastet innebærer at bare inntekt utover den fastsatte inntekten etter uførhet med tillegg av dette beløpet medfører reduksjon av uførepensjon som nevnt ovenfor. Flertallet viser til at «fribeløpet på 0,4 G ble valgt fordi dette framsto som en rimelig avveining mellom hensynet til at samlet inntekt ikke skal kunne bli for høy i forhold til tidligere inntekt og hensynet til motivering til å prøve seg i arbeid».

Et mindretall i Banklovkommisjonen (medlemmene Juliussen, Mildal og Skomsvold) støtter ikke forslaget om et fribeløp på 0,4 G. Disse medlemmene viser til at et fribeløp kan føre til en vesentlig økning av kompensasjonsgraden og mener at «[f]or liten forskjell på lønn og samlet

kompensasjon ved uførhet kan motvirke arbeidslinjen». Disse medlemmene mener også at et fribeløp skaper insentiv til å søke så høy uføregrad som mulig. Videre vises det til at det i forslag til uførepensjon for offentlige tjenstepensjonsordninger ikke er foreslått å ha fribeløp i tilfeller der det ikke utbetales uføretrygd fra folketrygden.

Avkortning av løpende uførepensjon som følge av inntektsfradrag i uførepensjonen innebærer at det frigjøres midler. Et flertall i Banklovkommisjonen foreslår i lovutkastet § 9-10 tredje ledd fjerde punktum at slike midler som frigjøres som følge av inntektsfradrag i varig uførepensjon fra år til annet, som følge av at friinntekten overstiges, skal overføres til foretakets premiefond.

Et mindretall i Banklovkommisjonen (medlemmene Heldal, Kierulf Prytz og Søyland) mener at avkortningen i uførepensjon for arbeidsinntekt utover fribeløpet i prinsippet er en videreføring av endring i uføregrad i gjeldende regelverk, og uttaler videre:

«Hvis avkortede midler som følge av forbedret helsesituasjon skal gå til premiefondet, mens pensjonsleverandøren må bære risikoen for forverret uføresituasjon får vi en asymmetri som er uheldig for risikobaserte uførepensjoner. Disse medlemmene foreslår derfor at midler frigjort som følge av arbeidsinntekt inngår i pensjonsinnretningens risikoresultat og at lovutkastet § 9-10 tredje ledd endres tilsvarende.»

4.5.1.3 Høringsinstansenes syn

Finans Norge, Norwegian Insurance Partner og *YS* støtter avkortning ved arbeidsinntekt over 0,4 G. *Finans Norge* støtter også at uføregraden kan settes ned på bakgrunn av lønnsinntekt. *Finans Norge* mener også at uførepensjon som avkortes mot arbeidsinntekt bør være del av risikoresultatet i pensjonsinnretningen, slik tilfellet er ved nedsettelse av uføregrad etter dagens regler. Videre uttaler *Finans Norge*:

«En slik løsning henger naturlig sammen med at eventuell økning i utbetalt uførepensjon som følge av reduksjon i arbeidsinntekt også inngår i risikoresultatet. Dette er også på linje med den løsningen som vil innføres for offentlige tjenstepensjonsordninger. Endring i uføregraden inngår også etter dagens regler i risikofondet. Vi kan ikke se at forslaget om å endre dette etablerte prinsippet har gode grunner for seg. Dersom avkortede midler skal inngå i premiefondet vil pensjonsinnretningene være tjent

med å endre uføregraden hyppigere, noe som i tilfelle ikke bygger opp under arbeidslinjen.»

Finanstilsynet, NIP og Pensjonskasseforeningen støtter flertallet i Banklovkommisjonens vurderinger av at frigjorte midler som følge av inntektsfradrag i uførepensjonen, bør overføres til premiefondet. Finanstilsynet peker på at forsikringsbransjen har langvarig praksis (40–50 år) for en slik løsning. Videre skriver Finanstilsynet at følgende momenter trekker i retning av flertallets løsning:

«Foretaket har betalt premie i henhold til det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget for full uførepensjon etter pensjonsplanen. Dette tilsier at frigjort uførepensjon ved samordning mot arbeidsinntekt bør komme pensjonsordningen til gode, og dermed godskrives foretakets premiefond.

En endring av fast og lang bransjepraksis (der frigjort uførepensjon godskrives premiefond), vil favorisere pensjonsinnretningene på bekostning av kundene.

Frigjort uførepensjon som har sammenheng med endring i uføregrad, har historisk sett blitt avregnet mot risikoresultatet, et prinsipp hele Banklovkommisjonen mener skal videreføres. Samordning mot arbeidsinntekt (som ikke skyldes endret uføregrad, men har andre årsaker) har etter Finanstilsynets mening ingen fellestrekk med en slik type risiko.»

Finanstilsynet gir for øvrig uttrykk for at utkast til lovregler om fradrag for arbeidsinntekt fremstår som komplisert og vanskelig tilgjengelig, og anbefaler at lovteksten omarbeides og forenkles.

Arbeidsgiverforeningen Spekter, Hovedorganisasjonen Virke (Virke) og NHO går i mot fribeløpet på 0,4 G (som er i samsvar med disse organisasjonenes representanters særmerknad i utredningen). Disse mener fribeløpet bidrar til for høy samlet kompensasjonsgrad og at det kan gi insentiver til å få innvilget så høy uføregrad som mulig. *Virke* mener at fribeløpet i hvert fall bør reduseres til 0,2 G.

Akademikerne mener at de foreslåtte fradragreglene vil kunne få uheldige konsekvenser for personer som blir delvis uføre og deretter få en individuell lønnsutvikling i stillingen de fortsetter å arbeide i som er bedre enn veksten i G. Inntektsveksten i den gjenværende stillingen vil ifølge Akademikerne kunne føre til at delvis uføre relativt raskt vil oppleve å få redusert uførepensjonen på grunn av at lønnsinntekten blir høyere enn inn-

tekstgrensen, uavhengig av om stillingsandelen i den gjeldende stillingen endres. Akademikerne viser til at denne effekten kunne vært unngått dersom det blir tatt hensyn til at visse grupper kan forvente å få en lønnsutvikling etter uførheten som vil være større enn veksten i G når inntekt etter uførhet skal fastsettes. Akademikerne peker på at en mulig løsning kan være å justere lovteksten slik at inntekt etter uførhet reguleres enten med veksten i G eller med individuell lønnsvekst, dersom denne er høyere enn G-veksten.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon mener at man må kunne tjene inntil 1 G fra «varig tilrettelagt arbeid» (VTA). Tilsvarende synspunkter anføres fra *LO*.

4.5.1.4 Departementets vurdering

Formålet med uføretrygd fra folketrygden, og uførepensjonen fra en tjenstepensjonsordning, er å erstatte bortfall av arbeidsinntekt ved uførhet. Dersom den som mottar uføretrygd og uførepensjon har arbeidsinntekt, vil det derfor være naturlig å vurdere om denne inntekten skal føre til reduksjon i uførebetalingene. På den annen side bør det legges til rette for at uføre som har restarbeidsevne, kan utnytte denne uten å risikere å miste uførepensjonen eller at eventuell arbeidsinntekt får betydning for uføregraden. Dette er et av hovedhensynene bak ny uføretrygd i folketrygden.

Banklovkommisjonens flertall har foreslått en kombinasjon av et fribeløp for arbeidsinntekt og en forholdsmessig, ikke «krone for krone», avkortning av uførepensjon for arbeidsinntekt over fribeløpet. Mindretallet i Banklovkommisjonen og enkelte høringsinstanser har tatt til orde for å fjerne fribeløpet på 0,4 G fordi dette bidrar til å øke den maksimale oppnåelige kompensasjonsgraden i uførepensjonsordningene.

Departementet viser til at regler om fribeløp på 0,4 G finnes både i folketrygden og i de offentlige tjenstepensjonsordningene, og at de samme hensyn om å stimulere til å kunne prøve seg i arbeidslivet uten å risikere tap av uførepensjon gjør seg gjeldende i privat sektor. Stortinget har nylig vedtatt at det skal være et slikt fribeløp i de offentlige ordningene, og departementet mener at det ikke er særlige grunner som taler for at offentlige og private ordninger bør utformes ulikt på dette punktet.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å følge opp Banklovkommisjonens utkast om at pensjonsgivende arbeidsinntekt utover den inntekten etter uførhet som er lagt til grunn med tillegg av

0,4 G skal føre til avkortning i uførepensjonen, uten at dette fører til revurdering av uføregraden, jf. lovforslaget § 8-9 første ledd og § 8-4 annet ledd.

I de offentlige tjenstepensjonsordningene gjelder regelen om et fribeløp på 0,4 G bare for personer som mottar uføretrygd fra folketrygden. Banklovkommisjonen har i sitt utkast ikke foreslått en tilsvarende avgrensning og etter utkastet vil derfor alle som mottar uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen, uavhengig av om de også mottar uføretrygd fra folketrygden, kunne ha en inntekt på 0,4 G uten at størrelsen på uførepensjonen reduseres. Som det også er vist til i Prop. 202 L (2012–2013) avsnitt 4.9.4 må størrelsen på fribeløpet ses i forhold til den inntekten som er bortfalt, samt at fribeløpet ikke graderes med uføregrad. I Prop. 202 L (2012–2013) avsnitt 4.9.4 ble det lagt til grunn at dersom personer uten noen ytelse fra folketrygden også skulle ha et fribeløp, ville det være nødvendig å gradere fribeløpet med uføregraden. Dette ville komplisere regelverket, og det ble derfor vedtatt at fribeløpet på 0,4 G er forbeholdt personer som også mottar uføretrygd fra folketrygden, se blant annet lov om Statens pensjonskasse § 29 første ledd annet punktum. Etter departementets vurdering gjør de samme hensyn seg gjeldende også for uførepensjon fra private tjenstepensjonsordninger. Departementet foreslår derfor at det inntas en tilsvarende bestemmelse i lovforslaget § 8-9 første ledd annet punktum.

Departementet vil ikke foreslå å følge opp utkastet § 9-6 annet ledd annet punktum som åpner for at pensjonsinnretningen skal revurdere uføregraden på bakgrunn av uførepensjonistens inntektsutvikling. Departementet viser til at et viktig element i den nye uføretrygden i folketrygden er at uføregraden ikke endres selv om arbeidsinntekten overstiger det som var forutsatt ved innvilgelsen. I stedet gjøres det en forholdsmessig avkortning i selve utbetalingen av uføretrygden. Det er lagt opp til tilsvarende regler i lovforslaget her og for de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene, jf. omtalen ovenfor.

For at det skal lønne seg å arbeide skal avkortningen i uførepensjonen ikke skje «krone for krone». I stedet skal avkortningene være lik overskytende inntekt multiplisert med forholdet mellom uførepensjonen ved 100 prosent uføregrad og inntekten før uførhet. Eventuelle barnetillegg blir avkortet etter samme forhold, jf. lovforslaget § 8-10 femte ledd.

Departementet foreslår i likhet med Banklovkommisjonen at uførepensjonen fra tjenstepensjonsordningen faller bort dersom arbeidsinntek-

ten blir høyere enn 80 prosent av inntekt før uførhet (oppregulert med senere endringer i G). Dette følger av lovforslaget § 8-9 tredje ledd. Dette må ses i sammenheng med forslaget om at det i den enkelte ordning kan fastsettes at den nedre grensen for uførhet ikke kan være lavere enn 20 prosent.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurderinger, som også støttes av Finanstilsynet, om at inntektsfradraget som gjøres i uførepensjonen skal overføres til foretakets premiefond, jf. lovforslaget § 8-9 første ledd siste punktum.

Enkelte høringsinstanser har tatt opp spørsmålet om inntekter fra «varig tilrettelagt arbeid» (VTA) skal føre til reduksjon i uførepensjonen fra private tjenstepensjonsordninger. I forarbeidene til uførereformen i folketrygdloven er det lagt til grunn at deltakere i VTA mottar uførepensjon og at inntekter fra slikt arbeid ikke skal føre til reduksjon av uføretrygden. Det er lagt opp til å regulere dette nærmere i forskrift til folketrygdloven. Etter departementets vurdering er det naturlig å behandle inntekter (også omtalt som «bonuslønn») på tilsvarende måte i de private tjenstepensjonsordningene. Departementet vil vurdere behovet for nærmere forskriftsregler om dette.

Departementet vil for øvrig ikke åpne for at delvis uføre skal få regulert inntekten etter uførhet med det høyeste av veksten i G eller individuell lønnsvekst, slik Akademikerne har tatt til orde for, da dette vil innebære en individualisering av en kollektiv ordning.

4.5.2 Informasjon om arbeidsinntekt

4.5.2.1 Gjeldende rett

Regler om at det skal gjøres forholdsmessig fradrag i uføretrygd og uførepensjon dersom uførepensjonisten har arbeidsinntekt, innebærer at hhv. NAV og pensjonsinnretningene må ha informasjon om den enkelte uførepensjonists arbeidsinntekt. Det er bare NAV, Skattedirektoratet og Statistisk sentralbyrå som har tilgang til inntektsopplysninger gjennom a-ordningen (felles rapporteringsordning for bl.a. ansettelses- og inntektsforhold til NAV, Skatteetaten og Statistisk Sentralbyrå). NAVs tilgang til inntektsopplysninger er regulert i en egen lov om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven).

Stortinget har vedtatt at medlemmer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene som mottar uførepensjon selv skal underrette pensjonsinnretningen (for eksempel Statens pen-

sjonskasse) om forventet inntekt og inntektsendringer, jf. lov 7. mars 2014 nr. 5, SPK-loven § 30 tredje ledd. Pensjonsinnretningene vil ha behov for opplysninger om inntekten for å kontrollere om pensjonen blir riktig. Det er derfor også vedtatt at pensjonsinnretningene får elektronisk tilgang til inntektsopplysninger direkte fra skatteetaten gjennom en endring i ligningsloven (ligningsloven § 3-13 nr. 8). Dersom det er avvik mellom den inntekten uførepensjonisten har oppgitt og den faktiske inntekten vedkommende har hatt, er det lagt opp til at pensjonen skal justeres, ved et etteroppgjør. Etteroppgjøret skal foretas på årsbasis. Det kan fastsettes nærmere regler om etteroppgjør i forskrift.

4.5.2.2 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen viser til at det ikke vil la seg gjøre for pensjonsinnretningene å få tilgang til a-ordningen (tidligere kalt «EDAG») uten at det skjer gjennom en lovhjemmel. Banklovkommissjonen gir uttrykk for at det vil være «en krevende oppgave å utrede konsekvensene av en mulig tilgang for pensjonsinnretningene til informasjon fra EDAG-systemet eller fra NAV vedørende avkortning av uføretrygd på grunn av inntekt i utredningen her». Banklovkommissjonen viser til at dette reiser en rekke prinsipielt viktige spørsmål knyttet til blant annet personvern, informasjonflyt og informasjonssikkerhet. Videre uttaler Banklovkommissjonen (NOU 2013: 12 avsnitt 10.2.2):

«Banklovkommissjonen legger til grunn at en gjennomføring av regler om fradrag for arbeidsinntekt i uførepensjon forutsetter en elektronisk og løpende tilgang til inntektsinformasjon for pensjonsinnretningene. Dette informasjonsbehovet vil langt på vei svare til det behov for informasjon om arbeidsinntekt som NAV har i forbindelse med inntektsfradragsreglene i uføretrygden og som skal dekkes gjennom EDAG-systemet. Banklovkommissjonen forutsetter derfor at det settes i gang et arbeid for å vurdere muligheter og lovhjemmel for tilgang til slik informasjon for pensjonsinnretningene.»

4.5.2.3 Høringsinstansenes syn

Aktuarforeningen mener at det bør vurderes tilsvarende regel som for offentlige pensjonsordninger for «for mye utbetalt pensjon» slik at det utformes regler om etteroppgjør i form av fradrag i fremtidige utbetalinger, samt taushetspliktunntak tilsva-

rende det som er foreslått for de offentlige ordningene gjennom en endring i ligningsloven.

Finanstilsynet og *Kommunal- og moderniseringsdepartementet* støtter Banklovkommissjonens vurdering om at pensjonsinnretningenes behov for tilgang til informasjon bør utredes videre. *Datatilsynet* legger til grunn at konsekvenser for personvernet og informasjonssikkerhet blir utredet nærmere og tillegges tilstrekkelig vekt.

Finans Norge mener at det er behov for at pensjonsleverandørene får tilgang til lønnsinformasjon fra a-ordningen og at dette krever en utredning som Finansdepartementet må sette i gang.

4.5.2.4 Departementets vurdering

Departementets forslag om at uførepensjonen skal avkortes forholdsmessig mot arbeidsinntekt, innebærer at pensjonsinnretningene har behov for tilgang til informasjon om uførepensjonistens eventuelle arbeidsinntekt. Departementet har derfor vurdert ulike alternativer for hvordan pensjonsinnretningene kan få tilgang til denne informasjonen.

A-ordningen og blant annet NAVs tilgang til inntektsopplysningene er regulert i en egen lov om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven). Ifølge lovens § 1 er formålet blant annet å gi «offentlige etater» tilgang til opplysningene som er innrapportert fra arbeidsgiver. Det er som nevnt ovenfor Arbeids- og velferdsetaten (NAV), Skattedirektoratet og Statistisk sentralbyrå som har tilgang til opplysningene. Departementet er enig i at det isolert sett ville vært hensiktsmessig om pensjonsinnretningene kunne sikres tilsvarende tilgang til inntektsopplysninger som NAV har i medhold av a-opplysningsloven. Finansdepartementet uttalte imidlertid i a-opplysningslovens forarbeider at spørsmålet om også andre etater enn de som er nevnt ovenfor, skal gis tilgang til ordningen, i så fall bør utredes særskilt og med etterfølgende høring (Prop. 112 L (2011–2012) avsnitt 9.10.4.2). Finansdepartementet viste videre til at «*opplysningsbasen som blir foreslått oppretta, vil ha ei omfattande samling av personopplysningar, og at endringar i tilgangen til opplysningar frå denne basen bør gjerast i form av ei lovendring*». Banklovkommissjonens vurderinger er også i tråd med dette. Det synes således å være enighet om at det ikke i denne proposisjonen kan legges frem forslag til regler om at pensjonsinnretninger skal få tilgang til inntektsopplysninger med hjemmel i a-opplysningsloven uten at dette har vært utredet. Departementet viser til at de

vurderingene som allerede er gjort om hvilke etater som skal ha slik tilgang, kan tilsi at det heller ikke er opplagt at private pensjonsinnretninger på sikt kommer til å få tilsvarende tilgang som de offentlige etatene som etter a-opplysningsloven i dag har tilgang. Departementet viser også til at heller ikke pensjonsinnretninger med offentlig tjenstepensjon er gitt tilgang.

Etter departementets vurdering synes behovet for tilgang til inntektsopplysninger å være det samme innenfor både offentlig og privat tjenstepensjon. Departementet har derfor sett hen til, og kommet til at det bør foreslås en tilsvarende løsning som den som nylig er vedtatt for de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene. Aktuarforeningen har også vist til og tatt til orde for denne løsningen i sin høringsuttalelse. Dette innebærer at det i lovforslaget inntas en bestemmelse om at medlem som mottar uførepensjon fra pensjonsordningen, selv skal opplyse pensjonsinnretningen om sin forventede arbeidsinntekt og endringer i denne. Det vises til lovforslaget § 8-9 annet ledd.

Både i folketrygdens uføretrygd og i de lovfestede tjenstepensjonsordningene er det lagt opp til at det skal foretas etteroppgjør dersom medlemmet har fått utbetalt for lite eller for mye uførepensjon sammenlignet med inntekten. Departementet foreslår at det inntas tilsvarende bestemmelser i lovforslaget her, jf. lovforslaget § 8-9 fjerde ledd annet til sjette punktum.

Departementet foreslår også et tilsvarende unntak fra ligningslovens taushetsplikt for pensjonsinnretninger med tjenstepensjonsordning etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og tjenstepensjonsloven som det som nylig er vedtatt for pensjonsinnretninger med offentlig tjenstepensjon. Pensjonsinnretningene vil ha behov for opplysninger om inntekten i etterkant for å kunne kontrollere om pensjonen er riktig beregnet. Forslaget innebærer at ligningslovens taushetsplikt ikke er til hinder for at pensjonsinnretningen får opplysninger om brutto arbeidsinntekt for personer som mottar uførepensjon fra pensjonsinnretningen. Det er presisert at taushetsplikten gjelder tilsvarende for den som får opplysningene. Det vises til lovforslaget del I og forslag til endring av ligningsloven § 3-13 nr. 8.

4.6 Oppregulering av uførepensjonsytelser

4.6.1 Gjeldende rett

Etter foretakspensjonsloven § 5-10 første ledd skal alderspensjonen reguleres årlig ved at midler som er tilført pensjonistenes overskuddsfond benyttes som engangspremie for tillegg til pensjonen. Etter annet ledd skal uførepensjoner gis samme prosentvise tillegg som alderspensjoner under utbetaling. Pensjonistenes overskuddsfond tilføres midler som stammer fra overskudd på premiereservene knyttet til pensjoner under utbetaling, jf. foretakspensjonsloven § 2-1 første ledd bokstav e.

Etter § 5-10 tredje ledd kan det fastsettes at personer som mottar uførepensjon også skal få sin alderspensjonsrettighet regulert med midler fra pensjonistenes overskuddsfond. Denne reguleringen skal i tilfelle være av samme prosentvise størrelse som reguleringen av pensjoner under utbetaling. Fjerde ledd fastsetter at reguleringen i det enkelte år ikke skal overstige den prosentvise veksten i folketrygdens grunnbeløp (G). Tillegget til pensjonene kan likevel være høyere i et enkelt år for å sikre at reguleringen i dette året og de to foregående årene i snitt blir lik reguleringen av G i disse tre årene.

Foretakspensjonsloven § 5-11 gir foretaket anledning til å forplikte seg til å skyte til midler dersom midlene i pensjonistenes overskuddsfond ikke er tilstrekkelige til å regulere pensjonene i tråd med veksten i G.

Loven § 5-12 fastsetter at dersom midlene i pensjonistenes overskuddsfond i et år overstiger det beløp som trengs til engangspremie for tillegg til pensjoner skal resten av midlene tilføres premiefondet, senest ved utgangen av året.

4.6.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen mener at reguleringen av uførepensjonsytelser bør finansieres av avkastningen på forvaltningen av den avsatte premiereserven for uførepensjon som er kommet til utbetaling. Dette innebærer at det i utgangspunktet ikke skal være premiebetaling for reguleringen.

For å motvirke at oppreguleringen blir for høy i år med god avkastning foreslår Banklovkommisjonen av skattemessig hensyn at årlig oppregulering ikke skal kunne overstige endringen i grunnbeløpet i folketrygden. Eventuelt overstigende avkastning skal etter utkastet føres til et reguleringsfond for uførepensjon. Midlene i dette fondet skal brukes til å finansiere oppregulering i år hvor

avkastningen er lavere enn endringen i grunnbeløpet, jf. lovutkastet § 9-11. Etter utkastet kan arbeidsgiverforetaket påta seg ansvaret for den årlige oppreguleringen i samsvar med endring av grunnbeløpet. Dette innebærer i tilfelle at regulering som ikke kan dekkes av avkastningen eller av midler i reguleringsfondet, skal dekkes ved innbetaling fra arbeidsgiverforetaket.

4.6.3 Høringsinstansenes syn

Aktuarforeningen og Finans Norge legger til grunn og mener det bør presiseres at det er avkastning utover beregningsrenten og etter eventuell avsetning til tilleggsavsetninger som skal benyttes til pensjonsregulering. Aktuarforeningen viser også til at det kan oppstå et overskudd på risikoresultatet, og antar at dersom det er valgt en produktvariant med overskuddsdeling av risikoresultat skal også en andel av risikoresultat tilføres reguleringsfondet.

Aktuarforeningen mener det bør være mulig å etablere ett pensjonsreguleringsfond for alle pensjoner under utbetaling, slik man har løst det med pensjonistenes overskuddsfond for foretakspensjon i dag. Også *Finans Norge* ber om en avklaring av forholdet mellom reguleringsfondet etter lovutkastet og pensjonistenes overskudd i foretakspensjonsloven.

Aktuarforeningen viser videre til at i foretakspensjonsloven overføres midler fra pensjonistenes overskuddsfond som ikke benyttes til årets pensjonsregulering til premiefondet og mener det bør innføres et tak på hvor stort et reguleringsfond kan bli. Aktuarforeningen uttaler videre:

«Hvordan midlene i henholdsvis regulerings- og pensjonsreguleringsfond skal behandles i forbindelse med opphør av ordningen synes uklart og bør tas inn i loven, slik dette er gjort i foretakspensjonsloven, se § 15-3».

Utbetalende innskuddsfritak i henhold til tjenstepensjonsloven § 2-1 annet ledd bør også kunne reguleres på samme måte som utbetalende uførepensjon, ifølge Aktuarforeningen. *Akademikerne* mener også at en mulighet for regulering av innskuddsfritak ved uførhet bør tas inn i loven. Akademikerne mener videre at det i foretakspensjonsloven og tjenstepensjonsloven må sikres at alders- og etterlattepensjoner reguleres når medlemmet er blitt ufør.

Finans Norge tar opp spørsmålet om hvilken beregningsrente som skal benyttes ved premieberegningen for uførepensjon etter lovforslaget og

viser til at uten nærmere regulering av dette forholdet vil det være den til enhver tid gjeldende maksimale beregningsrente fastsatt i medhold av forsikringsvirksomhetsloven som blir styrende. Finans Norge skriver videre i denne sammenhengen:

«Adgang til å benytte beregningsrenter over null vil i realiteten innebære premierabatter som gis på bekostning av regulering av uførepensjoner gjennom oppnådd avkastning. Finans Norge vil påpeke at for arbeidstakerne vil det være en fordel at avkastningen går til regulering av uførepensjon for å sikre en bedre kjøpekraftsutvikling for uførepensjonistene.

Finans Norge mener at premier og avsetninger i den nye uførepensjonen bør fastsettes på et nullrentegrunnlag.»

Telepensjonistenes Landsforbund viser til at Finanstilsynet i forbindelse med pensjonsinnretningenes opptrappingsplaner til nytt dødelighetsgrunnlag har uttalt at alt avkastningsoverskudd på kollektivporteføljene skal benyttes til oppreserveringsplaner, og uttaler at dette kan ha konsekvenser også for reguleringen av uførepensjonsytelser. Telepensjonistenes Landsforbund ber om at Finansdepartementet og Finanstilsynet sikrer alders- og uførepensjonsytelser minst reguleres slik at ytelsene opprettholder sin realverdi, også i oppreserveringsperioden. Videre uttales det at:

«Telepensjonistene har vært opptatt av at oppreguleringen av pensjonene skal være en varig ordning og ikke slik at pensjonene svinger opp eller ned alt etter utviklingen i overskuddet. For å presisere dette er det i foretakspensjonsloven brukt uttrykket: «engangspremie for årlig tillegg til.» Vi ber om at tilsvarende bestemmelser tas inn i § 9-11 eller at en på en annen måte sikrer dette.»

Telepensjonistenes Landsforbund mener også det bør være adgang for foretaket til å skyte inn midler til regulering av pensjonene bare de år økonomien tillater det, uten å forplikte seg til en fast årlig regulering, da sistnevnte blant annet kan medføre krav til balanseføring av pensjonsforpliktelser.

4.6.4 Departementets vurdering

Departementet er enig i Banklovkommisjonenes vurderinger av at regulering av uførepensjonsytelsene i utgangspunktet skal skje ved den avkast-

ningen som oppnås på forvaltningen av den porteføljen som premiereserven for uførepensjon under utbetaling inngår i. Departementet viser til, som også Aktuarforeningen er inne på i sin høringsuttalelse, at det her er snakk om avkastningsoverskudd, det vil si avkastning utover beregningsrente og etter eventuell avsetning til tilleggsavsetning. Videre vil også et eventuelt overskudd på risikoresultatet inngå i reguleringen. Overskuddet som oppnås skal benyttes til regulering av ytelsene inntil veksten i G, eller, i tilfelle overskuddet er høyere enn det som skal til for å regulere ytelsene i tråd med lønnsveksten, tilføres et reguleringsfond. Midlene i reguleringsfondet skal etter lovforslaget benyttes til å dekke regulering i år der overskuddet ikke er tilstrekkelig til å oppnå regulering i tråd med lønnsvekst. Banklovkommisjonen foreslo at midlene kan brukes til dette formålet. Denne ordningen for regulering av uførepensjonsytelsene vil bidra til en viss utjevning av veksten i ytelsene over tid. Departementet viser til lovforslaget § 8-10 første og annet ledd.

Videre slutter departementet seg til at arbeidsgiverforetaket kan påta seg å garantere at uførepensjonen får en viss regulering. Dersom foretaket påtar seg slik garanti står det ansvarlig for å tilføre nødvendige midler til regulering dersom årets overskudd og midlene i reguleringsfondet ikke strekker til.

Departementet er enig med de høringsinstansene som har uttalt at det kan bli behov for å kunne sette et tak på størrelsen på reguleringsfondet. Departementet foreslår derfor en hjemmel for Kongen til å fastsette et slikt tak, og slik at

eventuelle overskytende midler tilføres premiefondet for pensjonsordningen. Tilsvarende hjemmel finnes i tjenstepensjonsloven §§ 4-7 og 4-14 om henholdsvis reguleringsfond og pensjonsreguleringsfond for alderspensjonsordninger. Det vises til lovforslaget § 8-10 fjerde ledd.

Departementet legger videre til grunn at foretak som oppretter både alderspensjon- og uførepensjonsordning etter tjenstepensjonsloven, kan opprette ett fond som fungerer både som alderspensjonsreguleringsfond etter tjenstepensjonsloven § 4-14 og som reguleringsfond for uførepensjon under utbetaling etter lovforslaget § 8-10 annet ledd forutsatt at alle pensjoner under utbetaling får samme prosentvise tillegg fra midlene i dette reguleringsfondet, jf. også tilsvarende bestemmelser om regulering fra pensjonistenes overskuddsfond i foretakspensjonsloven.

Departementet er enig i Finans Norges høringsmerknad om at det vil være reglene om maksimal beregningsrente fastsatt i medhold av forsikringsvirksomhetsloven som er bestemmende for hvilken beregningsrente som kan tillates i premieberegningen for uførepensjon etter lovforslaget her. Departementet vil ikke foreslå egne regler om premieberegningen i produktregelverket, selv om en lovfastsetting av bruk av «nullrente» isolert sett vil sikre at all avkastning over null går til regulering av uførepensjonsytelsene. Departementet viser til at dersom arbeidsgiverforetak og pensjonsinnretning er enig om at en «nullrente» vil gi det beste mulige uførepensjonsproduktet, er det anledning til å inngå slike avtaler innenfor forsikringsvirksomhetslovens gjeldende regler.

5 Avvikling og overgang til nytt regelverk

5.1 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen har foreslått egne regler om tilpasning (omlegging) av eksisterende pensjonsordning til nye lovregler, hvor det også er tatt inn regler om samordning av uførepensjonen fra ny (tilpasset) ordning og de opptjente rettighetene medlemmene har på tidspunktet for overgang til ny pensjonsplan. Disse bestemmelsene er tatt inn i utkastet § 9-13.

Banklovkommisjonen legger opp til at foretaket og pensjonsinnretningen skal sørge for at eksisterende pensjonsordninger med uførepensjon etter foretakspensjonsloven kapittel 6 skal tilpasse pensjonsplanen for uførepensjon til bestemmelsene i utkast til kapittel 9 i tjenstepensjonsloven «så snart som mulig» og senest innen en frist fastsatt av Kongen. Dette følger av utkastet § 9-13 første ledd første punktum. Hovedregelen etter utkastet er at uføretilfeller inntrådt etter at pensjonsplanen er trådt i kraft, skal behandles i henhold til denne nye pensjonsplanen. Medlemmer som mottar uførepensjon fra pensjonsordningen på tidspunktet den nye pensjonsplanen trer i kraft, skal fortsatt ha rett til uførepensjon i samsvar med reglene i den tidligere pensjonsplanen, jf. utkastet § 9-13 annet ledd første punktum. Dersom medlemmets inntektsevne blir ytterligere nedsatt, og dette skyldes forhold inntrådt etter at den nye pensjonsplanen er trådt i kraft, skal medlemmet i henhold til Banklovkommisjonens utkast kunne kreve at det beregnes et tillegg til uførepensjonen etter reglene i den nye pensjonsplanen og i henhold til en økning i uføregraden fastsatt etter utkastet § 9-5. Dette følger av § 9-13 annet ledd annet punktum.

Utkastet § 9-13 tredje ledd omhandler friske medlemmers rett til uførepensjon fra hhv. tidligere og ny (tilpasset) ordning dersom de senere blir uføre. Medlemmer som ikke er uføre på tidspunktet den nye pensjonsplanen trer i kraft, skal i utgangspunktet beholde sin rett til uførepensjon som er opptjent etter den tidligere pensjonsplanen. Da skal tjenestetiden frem til tidspunktet den nye pensjonsplanen trer i kraft, legges til grunn. Dersom inntektstap ved senere uførhet vil bli dek-

ket på «like god måte» ved den uførepensjonsordningen medlemmet vil ha rett til etter den nye pensjonsplanen for ordningen, beholder medlemmet derimot ikke sin opptjente rett til pensjon etter den tidligere pensjonsplanen. Ved senere fratreden skal det allikevel utstedes pensjonbevis etter reglene i utkastet § 9-12 fjerde ledd for den rett som var opptjent etter den tidligere pensjonsplanen.

Etter utkastet fra Banklovkommisjonen skal det fastsettes en frist for når eksisterende ordninger må ha tilpasset pensjonsplanen til de nye reglene. Dersom foretaket ikke fastsetter ny pensjonsplan innen denne fristen, følger det av utkastet § 9-13 fjerde ledd at videre opptjening av uførepensjon skal opphøre og det skal utstedes fripoliser etter reglene i foretakspensjonsloven for opptjent rett til uførepensjon frem til opphørstidspunktet. Plikten til fortsatt utbetaling av uførepensjon til medlemmer som allerede er uføre påvirkes ikke.

5.2 Høringsinstansenes merknader

Om utkastet til overgangsbestemmelser for eksisterende uførepensjonsordninger uttaler *Aktuarforeningen* at den legger til grunn at sykemeldingstidspunktet som hovedregel skal anses som tidspunktet for nedsatt inntektsevne og ber om en bekreftelse på dette.

Bestemmelsen om at medlemmer som mottar uførepensjon fra tidligere pensjonsplan, og som får inntektsevnen ytterligere nedsatt etter innføring av ny lov, skal kunne kreve et tillegg etter nye regler, virker ifølge Aktuarforeningen kompliserende. Aktuarforeningen mener at det bør være pensjonsplanen på tidspunktet for opprinnelig nedsatt inntektsevne som gjelder uansett.

5.3 Departementets vurdering

Departementet viser til at det ikke vil være aktuelt å videreføre gjeldende regler i foretakspensjonsloven kapittel 6 om uførepensjon etter at ny uføre-

trygd trer i kraft og nye lovregler om uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger er vedtatt. Departementet foreslår at foretakspensjonsloven §§ 6-1 til 6-5 oppheves. Departementet foreslår også at det legges opp til at foretak gis en viss frist til å tilpasse seg nye regler for uførepensjon i private tjenstepensjoner. Departementet foreslår at Kongen gis hjemmel til å fastsette en frist for når eksisterende pensjonsordninger må ha avviklet uførepensjonsdelen av ordningen, se forslaget til ikrafttredelses- og overgangsregler. Etter departementets forslag skal avviklingen av eksisterende uførepensjonsordninger skje etter gjeldende regler, og da eventuelt med fripoliseutstedelse etter foretakspensjonslovens regler. Departementet har ikke foreslått særlige regler om omlegging/omdanning fra eksisterende til nye uførepensjonsordninger, slik Banklovkommisjonens utkast la opp til. Slike regler vil etter departe-

mentets vurdering kunne bidra til å komplisere regelverket, i tillegg til at det kan synes usikkert om medlemmenes rettigheter og interesser ivaretas på en tilstrekkelig og god måte.

Departementet legger til grunn at det vil kunne være behov for å fastsette nærmere overgangsregler i forskrift. Fra ny uføretrygd trer i kraft 1. januar 2015 og til en frist for avvikling av eksisterende uførepensjonsordninger, vil det nødvendigvis måtte gå en viss tid. Det kan blant annet være aktuelt å vurdere om det er behov for å regulere i forskrift summen av de samlede ytelsene fra ny uføretrygd og uførepensjon beregnet etter reglene i foretakspensjonsloven (pensjonsordninger som kan videreføres i en periode, jf. ovenfor). Departementet foreslår i lovforslaget del VI en hjemmel for departementet til å fastsette nærmere overgangsbestemmelser.

6 Endringer i andre lover

Som følge av at det foreslås at rammeregelverket for uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger inntas i tjenstepensjonsloven, er det for det første behov for å oppheve gjeldende regler for uførepensjon i foretakspensjonsloven §§ 6-1 til 6-5. For det andre vil det være behov for å endre eksisterende henvisninger i innskuddspensjonsloven, foretakspensjonsloven og lov om obligatorisk tjenstepensjon til de nye reglene for uførepensjon

(gjeldende regler henviser til foretakspensjonsloven), samt å gjøre noen tilpasninger i reglene om premie- og innskuddsfritak for å sikre at det er faktisk uførhet og ikke uføregrad som legges til grunn for fritak og opptjening. Det har ikke kommet innvendinger til Banklovkommisjonens utkast til slike endringer. Departementet foreslår at disse følges opp, jf. lovforslaget del II, III og IV.

7 Økonomiske, administrative og likestillingsmessige konsekvenser

7.1 Likestillingsmessige konsekvenser

I lovforslaget er retten til og nivået på uførepensjon uavhengig av både kjønn og alder. Premien som arbeidsgiver betaler, skal beregnes på grunnlag av de generelle regler om premieberegning i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 9 med tilhørende forskrifter. Alderen på arbeidstakerne i pensjonsordningen på premieberegningstidspunktet vil være en faktor som følge av at en persons uførerisiko er avhengig av alder, og alder på uføretidspunktet avgjør hvor lenge uførepensjonen eventuelt må utbetales.

Foreliggende statistikk viser videre at uførerisikoen er høyere for kvinner enn for menn uavhengig av aldersgruppe, selv om forskjellen varierer en del med alder. Denne statistikken oppfyller etter departementets vurdering klart kravene til «relevante og nøyaktige aktuarmessige og statistiske data» som stilles i forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 a. Denne bestemmelsen gir derfor pensjonsinnretningene adgang til å benytte kjønn som faktor ved beregningen av premier for uførepensjon etter lovforslaget. På dette punktet innebærer ikke lovforslaget noen endring i gjeldende rett.

7.2 Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Som omtalt i avsnitt 4.2 er balansen mellom en tilstrekkelig forsikring og riktige insentiver i arbeidsmarkedet en viktig avveining ved utforming av skattefaviserte uførepensjonsordninger. Ved gjennomføring av lovregler om uførepensjon i lov om tjenstepensjon vil tjenstepensjonsproduktene være bedre tilpasset de sentrale prinsippene og hensynene bak folketrygdreformen, herunder stimulere til utnyttelse av restarbeids-evne.

I mandatet fra Finansdepartementet til Banklovkommisjonen om tilpasning av pensjonslovene til ny folketrygd, er det lagt til grunn at Ban-

klovkommisjonens forslag i utgangspunktet skal være provenynøytrale for det offentlige. Rammene etter forslaget er noe snevrere enn etter gjeldende rett, noe som trekker potensialet for skattefradrag ned. Omlegging til uførepensjon som ikke er tjenestetidsavkortet, trekker isolert sett i motsatt retning. Samlet sett antar departementet at lovforslaget ikke vil ha negative provenyeffekter, jf. nærmere omtale i avsnitt 4.2.4.

Tjenstepensjonsloven inneholder en generell forskriftshjemmel, i tillegg til at det i lovforslaget her er foreslått en hjemmel til å fastsette nærmere overgangsregler. Departementet vil vurdere nærmere om det er behov for forskrifter før loven kan settes i kraft. Det kan også vise seg over tid at det er behov for nærmere regler på enkelte områder.

7.3 Økonomiske og administrative konsekvenser for pensjonsinnretningene

Pensjonsinnretningene kan måtte bruke en del ressurser ved innføring av nye lovregler for uførepensjon i private skattefaviserte tjenstepensjonsordninger. Blant annet må det foretas forsikringstekniske beregninger og oppbygging av datasystemer tilpasset premieberegning og forvaltning av det nye uførepensjonsproduktet. Pensjonsinnretningene må også vurdere hvordan de vil utforme sine produkter og hvordan de ønsker å markedsføre disse.

Nye regler for uførepensjon i private skattefaviserte tjenstepensjonsordninger kan utløse et betydelig informasjonsbehov hos foretak og arbeidstakere, som skal dekkes av pensjonsinnretningene og næringsorganisasjonene. Dette vil kreve ressurser fra pensjonsinnretningene.

Pensjonsinnretningene vil på en del punkter ha behov for å innhente informasjon for å kunne administrere ordningene. Dette gjelder blant annet hvilken arbeidsinntekt den enkelte ufører oppnår etter uføretidspunktet og hvilke uførerettigheter arbeidstakere eventuelt har opparbeidet i

tillegg til rettighetene i den ordningen de til enhver tid er medlem av.

7.4 Økonomiske og administrative konsekvenser for foretakene

For foretakene vil de økonomiske konsekvenser avhenge av om de velger å opprette eller fortsatt tilby sine ansatte uførepensjonsdekning, og i tilfelle hvordan uførepensjonsordningen utformes. Kostnadene vil variere etter hvilket nivå og rammeverk som foretakene velger for ny uførepensjon. Nivået på uførepensjonsytelsene etter lovforslaget er uavhengig av hvilket nivå arbeidsgiverforetakene har valgt for sin alderspensjonsordning, i motsetning til hva tilfellet er for dagens uførepensjonsordninger etter foretakspensjonsloven. Dette gir foretakene mer fleksibilitet i tilpasning av uførepensjonsordningen til sin kostnadsevne.

Foretakene kan supplere risikoordningen med opptjening av pensjonsbevisrettigheter som dekker uførhet etter fratreden, og således påta seg en plikt til å dekke en fremtid rett til uførepensjon, selv om medlemmet ikke er i arbeid hos vedkommende foretak. For foretak som ikke supplerer ordningen med slik opptjening, er det tilsvarende ikke en plikt til å dekke framtidige pensjonsrettigheter. Lønnsendringer vil ikke innebære plikt til oppregulering av tidligere opptjente rettigheter slik som i dag, i den ordningen er basert på årlige risikopremier. Departementet antar at et slikt system for ny uførepensjon innebærer at foretakene ikke pålegges krav om balanseføring av framtidige uførepensjonsforpliktelser. Krav om balanseføring vil imidlertid kunne utløses dersom foretakene har garantert en årlig oppregulering av løpende pensjoner, eller dersom pensjonsordningen er utformet med opptjening av rett til uførepensjon ved fratreden.

Premienivået vil først og fremst avhenge av nivået som velges på uførepensjonsytelsene og eventuell tilleggsdekning for lønn mellom 6 og 12 G. Videre vil minstekravet til uføregrad som kan

utløse rett til uførepensjon bety en del for premien størrelse, herunder om foretaket i tilfellet velger å kompensere for at folketrygden ikke gir uføretrygd for lavere uføregrader enn 50 prosent. Også alderen på medlemmene i pensjonsordningen vil påvirke premiene gjennom at uførerisiko og utbetalingsperioden vil avhenge av alder. Til sist vil også kjønns sammensetningen påvirke premienivået fordi kvinner og menn generelt har ulik uførehypighet.

For foretakene vil det for øvrig kunne kreve ressurser å sette seg inn i det nye lovverket for uførepensjon. I tilfelle vil fastlegging av innholdet i uførepensjonsordningen, utarbeidelse av en avtale og fastsettelse av en pensjonsplan, kreve ressurser. Det samme gjelder informasjon til arbeidstakerne om virkningen av innføringen av et nytt uførepensjonsregime.

7.5 Økonomiske konsekvenser for arbeidstakerne

Lovforslaget er utformet med sikte på at det ved overgangen til ny uføretrygd i folketrygden, og nye regler for uførepensjon i tjenstepensjonsordninger, skal være mulig å gi en tilstrekkelig forsikring mot nedsatt inntektsevne om lag på samme nivå som i dag. Et risikobasert produkt hvor ytelsene ikke er avhengig av tjenestetid, kan generelt ha økonomisk betydning for arbeidstakerne ved at de er sikret full uførepensjon fra opptak i pensjonsordningen dersom inntektsevnen skulle bli varig nedsatt.

Samtidig er det lagt vekt på at reglene for nye uførepensjonsordninger skal stimulere arbeidstakere til å være i arbeid i den grad det er mulig. Arbeidstakere vil kunne prøve ut arbeidsevne uten å risikere å få revurdert uføregraden.

Det legges til grunn at også for arbeidstakerne og deres organisasjoner vil det kreve ressurser å skaffe seg informasjon og sette seg inn i et nytt regelverk.

8 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til lovvedtaket del I (endring i ligningsloven)

Endringen i ligningsloven § 3-13 nr. 8 åpner for at pensjonsinnretning som har tjenstepensjon etter en av de private tjenstepensjonslovene (foretaks-, innskudds-, eller tjenstepensjonsloven) kan gis elektronisk tilgang til opplysninger om brutto arbeidsinntekt for personer som mottar uførepensjon fra pensjonsinnretningen, uten hinder av taushetsplikt for ligningsmyndighetene. Taushetsplikten følger opplysningene.

Til lovvedtaket del II (endringer i foretakspensjonsloven)

Foretakspensjonsloven §§ 6-1 til 6-5 (om uførepensjon) oppheves. Regler om uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger er foreslått inntatt i tjenstepensjonsloven kapittel 8, jf. omtale nedenfor, og avløser foretakspensjonslovens bestemmelser om uførepensjon. Det er lagt til grunn at nærmere regler om overgang fra eksisterende til ny ordning kan fastsettes med hjemmel i lovvedtaket del VI som åpner for at departementet kan fastsette nærmere overgangsregler.

Endringene i foretakspensjonsloven § 6-6 første ledd tilpasser regelen om premie- og innskuddsfritak og innebærer at fritaket skal sikre opptjening av alderspensjon i samsvar med faktisk uførhet til enhver tid og den avkortning av uførepensjon som skjer som følge av arbeidsinntekt. En videreføring av opptjening i henhold til premie- og innskuddsfritak basert på fastsatt uføregrad ville kunne føre til en for høy opptjening av rett til alderspensjon. Videre er det tatt inn en aldersgrense på 67 år, som er opphørstidspunktet for årlig uførepensjon, som innebærer at plikten til å ha premiefritak gjelder frem til medlemmet har fylt 67 år. I tredje punktum er det fastsatt en grense for samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og premiefritak. Denne kan ikke overstige opptjening som svarer til 100 prosent av full stilling.

Til lovvedtaket del III (endringer i innskuddspensjonsloven)

I innskuddspensjonsloven § 2-4 første ledd er henvisningen til foretakspensjonsloven erstattet med en henvisning til tjenstepensjonsloven.

Endringen i § 2-4 annet ledd svarer til de endringene som er inntatt i foretakspensjonsloven § 6-6 første ledd og omtalen over. Foretak som har innskuddspensjonsordning skal tegne forsikring som gir rett til innskuddsfritak i samsvar med uførheten. Forsikring for innskuddsfritak skal tilsvare innskuddsfritak etter tjenstepensjonsloven § 2-1 annet ledd. «Uføregraden» er erstattet med «den faktiske graden av uførhet» for å sikre at innskuddsfritaket gir opptjening av alderspensjon i samsvar med faktisk uførhet, jf. omtale av endringen i foretakspensjonsloven § 6-6 første ledd ovenfor. I tredje punktum er det fastsatt en grense for samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og premiefritak. Denne kan ikke overstige opptjening som svarer til 100 prosent av full stilling.

Endringen i § 2-4 tredje ledd er en følge av at det nå må henvises til første og annet ledd, og ikke til foretakspensjonsloven § 6-1.

Til lovvedtaket del IV (endringer i OTP-loven)

Det er tatt inn en henvisning i annet punktum til tjenstepensjonsloven § 8-4 om fastsettelse av uføregrad, som erstatter tidligere henvisning til foretakspensjonslovens bestemmelse om det samme.

I fjerde punktum er det fastsatt en grense for samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og innskuddsfritak. Denne kan ikke overstige opptjening som svarer til 100 prosent av full stilling.

Til lovvedtaket del V (endringer i tjenstepensjonsloven)

Til § 2-1 annet ledd

Endringen i første punktum svarer til det som er inntatt i foretakspensjonsloven § 6-6 første ledd og innskuddspensjonsloven § 2-4 annet ledd, og innebærer at innskuddsfritaket skal fastsettes i samsvar

med faktisk uførhet (og ikke uføregrad) i tråd med at både uføretrygd og uførepensjon reduseres som følge av arbeidsinntekt uten at uføregraden påvirkes. Endringen i fjerde punktum innebærer at innskuddsfritaket skal reduseres forholdsmessig etter uførheten. Videre fastsettes det et tak på samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og innskuddsfritak på opptjening svarende til 100 prosent av full stilling.

Til § 8-1 Krav til regelverket

Bestemmelsen angir hvilke krav som stilles til regelverket for pensjonsordning som omfatter uførepensjon, og svarer til § 9-1 i Banklovkomisjonens utkast. Det følger av bestemmelsens *første ledd* at et arbeidsgiverforetak kan opprette en tjenstepensjonsordning for å sikre de ansatte (medlemmene) uførepensjon. Det er opp til arbeidsgiverforetaket å avgjøre om ordningen skal omfatte uførepensjon. Uførepensjon er ikke en pliktig dekning. Uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen kommer i tilfelle i tillegg til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd som ytes fra folketrygden.

Av *annet ledd* fremgår det at det kan ytes uførepensjon til medlemmer som er blitt uføre, dvs. som har fått nedsatt sin inntektsevne på grunn av skade, sykdom eller lyte i en slik grad at han eller hun ikke kan fortsette i sin vanlige stilling og heller ikke kan skaffe seg annet høvelig arbeid. Bestemmelsen slår fast at det er medlemmer som blir uføre «i medlemstiden» som kan få uførepensjon fra pensjonsordningen, dvs. at det i utgangspunktet ikke ytes uførepensjon fra ordningen for uføretilfeller som inntreffer etter at arbeidstakeren avslutter arbeidsforholdet og dermed opphører å være medlem i foretakets pensjonsordning. Det vises for øvrig til omtale av bestemmelsens fjerde ledd nedenfor, hvor det åpnes for opptjening av rett til uførepensjon i tillegg.

Uføreytelsene fra pensjonsordningen skal være garantert av pensjonsinnretningen, jf. *tredje ledd*. Regelverket for pensjonsordningen må oppfylle kravene til opprettelse av pensjonsordninger og medlemskap i tjenstepensjonsloven kapittel 2 og 3.

Etter *fjerde ledd* kan arbeidsgiverforetaket velge at arbeidstakere som fratrer sin stilling i foretaket skal ha opptjent rett til uførepensjon ved uførhet som følge av skade, sykdom eller lyte som oppstår etter at arbeidstakeren opphørte å være medlem av pensjonsordningen. Dette må fastsettes i regelverket for pensjonsordningen. Det er et vilkår at arbeidstakeren har minst tre års tjenestetid i foretaket. Opptjening av slik rett til uførepensjon

følger reglene i § 8-11, jf. omtale av denne bestemmelsen nedenfor.

Til § 8-2 Vilkår for rett til uførepensjon

Bestemmelsen angir vilkårene for rett til uførepensjon, og svarer i hovedsak til § 9-3 i Banklovkomisjonens utkast. Vilkårene bygger på folketrygdlovens vilkår for rett til uføretrygd og arbeidsavklaringspenger. Bestemmelsen er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 3.2.4.

Formålet med uførepensjon er å erstatte bortfall av arbeidsinntekt som følge av manglende evne til å skaffe seg inntekt gjennom arbeid. Det følger av *første ledd* at det er et vilkår for rett til uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen at medlemmets inntektsevne er varig nedsatt. I tillegg må minstekravet til nedsatt inntektsevne som regelverket fastsetter, være oppfylt. I tilfeller hvor det ikke er avklart om inntektsevnen er nedsatt varig, kan det ytes midlertidig uførepensjon fra ordningen.

Annet ledd åpner for at det i regelverket kan fastsettes minstekrav til nedsatt inntektsevne ned til 20 prosent. Den øvre grensen for minstekravet er 50 prosent, men for medlem som mottar arbeidsavklaringspenger når krav om uførepensjon fremsettes, kan minstekravet ikke settes høyere enn 40 prosent. Dersom medlemmets inntektsevne er nedsatt som følge av yrkesskade eller yrkessykdom, kan minstekravet ikke settes høyere enn 30 prosent.

Det er for øvrig et vilkår at medlemmet har gjennomgått eller forsøkt å gjennomgå hensiktsmessig behandling og hensiktsmessige tiltak for å bedre arbeidsevnen sin, jf. *tredje ledd*. Reglene for slik behandling og tiltak følger av folketrygdloven § 12-5, som det også er vist til i bestemmelsen.

Uførepensjon ytes frem til fylte 67 år, eventuelt til en lavere særlig aldersgrense fastsatt i eller i medhold av lov, jf. *fjerde ledd*.

Til § 8-3 Nedsatt inntektsevne

Bestemmelsen har nærmere regler for vurderingen av nedsatt inntektsevne, og bygger på tilsvarende bestemmelser i folketrygdloven. Bestemmelsen svarer i hovedsak til § 9-4 i Banklovkomisjonens utkast, og er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 3.2.4.

Det følger av *første ledd* at vurderingen av hvor mye medlemmets inntektsevne er blitt nedsatt, skal bygge på en sammenligning av inntekten før og etter uførhet. Inntekt før og etter uførhet er definert i bestemmelsens tredje ledd. Vurderin-

gen innebærer at inntektsmulighetene vedkommende hadde før uføretidspunktet, skal sammenlignes med de inntektsmulighetene denne personen har etter uføretidspunktet. Uføretidspunktet defineres i *annet ledd* som det tidspunktet da inntektsevnen ble varig nedsatt til minst det nivå som pensjonsordningens regelverk krever. For det tilfelle at inntektsevnen er gradvis redusert over flere år, fastsetter bestemmelsen at det kan tas utgangspunkt i inntektsevenen før skade, sykdom eller lyte oppstod.

Medlemmets normale årslønn i foretaket før uføretidspunktet skal legges til grunn som medlemmets inntekt før uførhet, jf. *tredje ledd*. Ved fastsettelsen av inntekt etter uførhet må det nødvendigvis gjøres noen forutsetninger. Inntekt etter uførhet skal fastsettes til den inntekten medlemmet forutsettes å kunne seg ved å utnytte den restinntektsevnen vedkommende har. Ethvert arbeid som medlemmet kan utføre er relevant, og det skal legges vekt på alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på hjemstedet, eventuelt andre steder hvor det er rimelig at medlemmet tar arbeid. Dette er i samsvar med folketrygdlovens bestemmelser.

Fjerde ledd fastsetter at inntekt før og etter uførhet skal justeres i samsvar med senere regulering av grunnbeløpet i folketrygden (G).

Til § 8-4 Fastsettelse og endring av uføregrad

Bestemmelsen angir de nærmere regler for hvordan uføregraden skal fastsettes og ev. senere endres. Bestemmelsen er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 3.2.4.

Det følger av *første ledd* at uføregraden fastsatt etter folketrygdloven som hovedregel skal legges til grunn når pensjonsinnretningen fastsetter den uføregraden som skal benyttes ved beregning av uførepensjonen. Uføregraden skal tilsvare den delen av inntektsevnen som anses tapt ved en sammenligning av inntekt før og etter uførhet, jf. omtale av § 8-3 ovenfor. Uføregraden skal fastsettes gradert i trinn på fem prosent. Etter *tredje ledd* åpnes det for at det kan ytes midlertidig uførepensjon inntil det er fastsatt uføregrad, for eksempel dersom det ikke er endelig avklart om inntektsevnen er varig nedsatt.

I tråd med den nye uføretrygden i folketrygden følger det av *annet ledd* at uføregraden ikke skal endres selv om uførepensjonen reduseres på grunn av arbeidsinntekt etter § 8-9 første ledd. Det vises til nærmere omtale av bestemmelsen om forholdsmessig fradrag ved arbeidsinntekt i tillegg til uførepensjon i § 8-9 nedenfor.

Fjerde ledd gir medlemmet adgang til å kreve at det blir fastsatt ny uføregrad dersom inntektsevnen blir ytterligere nedsatt etter at uføregraden er fastsatt. Pensjonsinnretningen må foreta omberging av premiereserven ved endring av uføregraden jf. *femte ledd*. Forsikringsvirksomhetsloven § 9-16 femte ledd skal legges til grunn, og endringen skal inngå ved beregningen av årets risikoresultat.

Til § 8-5 Lønnsgrunnlag

Bestemmelsen er nærmere omtalt ovenfor i avsnitt 4.1.

Av *første ledd første punktum* følger at lønnsgrunnlaget ved beregningen av uførepensjon fra pensjonsordningen er medlemmets normale årslønn i foretaket, beregnet før uføretidspunktet etter reglene i tjenstepensjonsloven § 4-3. Lønnsgrunnlaget for beregning av uførepensjonen er ikke nødvendigvis sammenfallende med lønnsmulighetene før og etter uførhet som anvendes for å beregne graden av nedsatt inntektsevne, sml. § 8-4. I *første ledd annet punktum* er det slått fast at lønn som overstiger 12 G ikke skal medregnes.

I *annet ledd* er det lagt til grunn at dersom skade, sykdom eller lyte oppstått i medlemstiden gradvis har redusert et medlems inntektsevne over flere år, skal det ved beregningen av uførepensjon i stedet kunne tas utgangspunkt i medlemmets lønnsgrunnlag før uføretilfellet oppstod. For å forenkle prosessen rundt innrapportering av tidligere års lønnsgrunnlag, er det stilt som forutsetning at foretaket før uføretidspunktet har underrettet pensjonsinnretningen om det høyere lønnsgrunnlag som i tilfelle skal legges til grunn ved beregningen av uførepensjon til medlemmet.

Til § 8-6 Grenser for uførepensjon i tillegg til uføretrygd

Bestemmelsen fastsetter grenser for nivået på uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen som tillegg til uføretrygd og er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 4.2.

Ifølge *første ledd* skal uførepensjonen utgjøre en proSENTSATS av de enkelte medlemmenes lønn inntil 12 G, jf. § 8-5 om lønnsgrunnlag, et fastsatt kronebeløp eller en kombinasjon av disse. Den øvre grensen for uførepensjon er summen av 3 prosent av lønnsgrunnlaget og et kronebeløp på 0,25 G, men der kronebeløpet er begrenset oppad til 6 prosent av lønnsgrunnlaget. Grensen vil gjelde også for midlertidig uførepensjon som utbetales i tillegg til arbeidsavklaringspenger etter

§ 8-4 tredje ledd, men det vil også i slike tilfeller gjelde en maksimalgrense for hva arbeidsavklaringspengene og midlertidig uførepensjon til sammen kan utgjøre i det enkelte tilfelle, jf. § 8-8 annet ledd.

I *annet ledd* åpnes det for at det kan fastsettes at de arbeidstakere som har en lønn fra foretaket i området 6 til 12 G skal få et tillegg på inntil 66 prosent av den del av lønnen mellom 6 til 12 G som inngår i lønnsgrunnlaget. Departementet viser til at det bare vil være i tråd med forholdsmessighetsprinsippet om et slikt tillegg for lønn mellom 6 og 12 G ytes dersom pensjonsplanen sikrer alle arbeidstakere et generelt tillegg til uføretrygden som ikke framtrer som uforholdsmessig lavt sammenlignet med den uførepensjon medlemmer med lønn mellom 6 og 12 G vil motta fra pensjonsordningen, jf. *annet ledd annet punktum*.

Tredje ledd omhandler barnetillegg og fastsetter at uførepensjonen som utbetales til et medlem, kan gis et tillegg for hvert barn som medlemmet forsørger eller plikter å forsørge. Aldersgrensen for når barnetillegget opphører er satt til 21 år. Barnetillegget kan utgjøre inntil en tidel av G per år per barn. Det er videre satt en grense for samtlige barn på inntil to tideler av G per år.

I *fjerde ledd* er det tatt hensyn til de tilfelle hvor det i regelverket er fastsatt minstekrav til uføregrad som er lavere enn minstekravene etter folketrygdloven. I de tilfelle hvor folketrygdens minstekrav til uføregrad ikke er oppfylt, kan uførepensjonen omfatte et tillegg for å dekke manglende rett til uføretrygd fra folketrygden. Slik kompensasjon for manglende folketrygd kan derimot ikke ytes hvor uføretrygden avkortes eller ikke ytes som følge av manglende trygdetid eller manglende oppfyllelse av vilkårene for rett til uføretrygd for øvrig.

Til § 8-7 Beregning av uførepensjon

Bestemmelsen er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 4.3 og fastsetter bl.a. hvordan uførepensjon og barnetillegg skal beregnes og hvilket tak som gjelder for samlet utbetaling av uførepensjon fra flere pensjonsordninger.

Første ledd fastsetter at uførepensjonen skal beregnes ut fra lønnsgrunnlaget på den måten som er fastsatt i ordningens pensjonsplan. Barnetillegget skal beregnes på den måten som er fastsatt i pensjonsplanen. Uførepensjon og barnetillegg kan ikke gå utover de maksimale rammene som følger av § 8-6, jf. nærmere omtale av denne bestemmelsen ovenfor. Dersom uføregraden er lavere enn 100 prosent, skal uførepensjonen fast-

settes til en forholdsmessig andel av beregnet uførepensjon, jf. *fjerde ledd*.

Annet ledd angir et tak for samlet utbetaling av uførepensjon, der det utbetales uførepensjon fra flere tjenstepensjonsordninger (både offentlige og private). Bestemmelsen fastsetter at uførepensjon fra foretakets pensjonsordning skal reduseres (settes ned) slik at samlet uførepensjon (fra foretakets pensjonsordning og ev. andre pensjonsordninger) utgjør det høyeste av den uførepensjonen som er fastsatt i pensjonsplanen, eller summen av uførepensjon fra fripoliser (fra foretakspensjonsordninger), pensjonsbevis (fra tjenstepensjonsordninger) og oppsatte rettigheter (fra offentlige tjenstepensjonsordninger), dersom disse utgjør mer enn den uførepensjonen som er fastsatt i pensjonsplanen.

Ved beregningen av maksimal samlet utbetaling av uførepensjon fra flere ordninger (etter *annet ledd første punktum*), følger det av *annet punktum* at ytelser fra fripoliser, pensjonsbevis eller oppsatte rettigheter som dekker inntektstap ved uførhet som ikke omfattes av uføretrygden eller uførepensjon fra foretakets pensjonsordning ikke skal hensyntas. Det er hjemlet en adgang til å foreta etteroppgjør, dersom medlemmet har fått utbetalt for lite eller for mye uførepensjon.

For å sikre at pensjonsinnretningene har tilstrekkelig informasjon til å beregne uførepensjonen fra ordningen, er det i *tredje ledd* fastsatt at medlemmet på forespørsel skal opplyse pensjonsinnretningen om sin rett til uførepensjon fra tidligere ordninger.

Femte ledd gir hjemmel for å fastsette nærmere regler i forskrift til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen.

Til § 8-8 Utbetaling av uførepensjon

Bestemmelsen regulerer utbetaling og opphør av midlertidig og varig uførepensjon fra pensjonsordningen, og er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 4.4.

Første ledd fastsetter at uførepensjon tidligst utbetales til medlemmet ett år etter det tidspunktet inntektsevnen til vedkommende ble nedsatt minst til det nivå som kreves etter regelverket. Videre følger det at retten til uførepensjon opphører når medlemmet ikke lenger oppfyller dette minstekravet til uføregrad.

Annet ledd fastsetter nærmere regler om utbetaling og opphør av midlertidig uførepensjon, også i kombinasjon med arbeidsavklaringspenger. Midlertidig uførepensjon kan etter bestemmelsen utbetales tidligst når medlemmet har fremsatt

krav om arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. For å kunne utbetale midlertidig uførepensjon må det antas at kravet som er fremsatt (om arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd) blir innvilget. Det er fastsatt et samlet tak for utbetaling av midlertidig uførepensjon og arbeidsavklaringspenger. Pensjonsinnretningen kan ikke utbetale midlertidig uførepensjon til medlem som samtidig mottar arbeidsavklaringspenger som innebærer at summen av arbeidsavklaringspenger og midlertidig uførepensjon til medlemmet vil overstige 70 prosent av lønnsgrunnlaget etter § 8-5. Grensen på 70 prosent skal beregnes forholdsmessig dersom det antas at bare en del av medlemmets inntektsevne er tapt.

Til § 8-9 Fradrag for arbeidsinntekt

Bestemmelsen har regler om forholdsmessig fradrag for pensjongivende arbeidsinntekt i tillegg til uførepensjon (inntektsfradrag). Bestemmelsen er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 4.5.

Etter *første ledd* skal det foretas et forholdsmessig inntektsfradrag i uførepensjonen til medlemmer som har pensjongivende arbeidsinntekt i et kalenderår som overstiger den inntekten etter uførhet som er fastsatt i henhold til § 8-3 tredje ledd. Dersom medlemmet i tillegg mottar uføretrygd fra folketrygden, er det først inntekt utover 0,4 G som skal legges til grunn ved beregningen av inntektsfradrag. Det forholdsmessige inntektsfradraget fastsettes etter de samme prinsipper som i folketrygden. Fradraget skal tilsvare overskytende inntekt multiplisert med en brøk der uførepensjon ved 100 prosent uføregrad er teller, og inntekten før uførhet er nevner. Beløpet man da kommer frem til, skal gå til fradrag i uførepensjonen. Inntekt før og etter uførhet skal justeres i tråd med senere regulering av folketrygdens grunnbeløp. Det følger av *fjerde ledd* at barnetillegget skal reduseres i samme forhold som uførepensjonen er redusert.

Det fradraget som gjøres i uførepensjonen (inntektsfradraget) skal tilføres foretakets premiefond.

Det følger av *annet ledd* at medlemmet skal informere pensjonsinnretningen om sin forventede inntekt og om endringer i denne. Dersom medlemmet har fått utbetalt for lite eller for mye pensjon som følge av at det er lagt til grunn uriktige opplysninger om inntekt, skal det foretas et etteroppgjør. Ved for lite utbetalt pensjon, skal differansen dekkes ved utbetaling av et engangsbeløp. Ved for mye utbetalt pensjon, kan denne innføres uten hensyn til skyld og avregnes ved å

trekke i framtidige utbetalinger av uførepensjon og alderspensjon fra pensjonsinnretningen. Krav om tilbakekreving av for mye utbetalt uførepensjon er tvangsgrunnlag for utlegg. Det er adgang for departementet til å fastsette nærmere regler i forskrift om etteroppgjør.

Dersom medlemmets pensjongivende arbeidsinntekt i et kalenderår utgjør mer enn 80 prosent av inntekt før uførhet (oppjustert i samsvar med senere endringer i grunnbeløpet), skal det ikke utbetales uførepensjon, jf. *tredje ledd*.

Til § 8-10 Oppregulering av uførepensjon under utbetaling

Paragrafen omhandler oppregulering av uførepensjon som er under utbetaling.

Det følger av *første ledd første punktum* at uførepensjon under utbetaling årlig skal oppreguleres i samsvar med avkastningsprosenten for midlene i pensjonsinnretningens kollektivportefølje, eventuelt for en delportefølje knyttet til uførepensjon. Avkastningen utover beregningsrente og ev. etter avsetning til tilleggsavsetning, på midlene i beholdningene for de medlemmer som mottar uførepensjon skal benyttes til oppreguleringen. Oppregulering i et år skal likevel ikke overstige en prosentvis regulering i samsvar med endringen i grunnbeløpet i folketrygden, jf. *annet punktum*. Taket for oppregulering er satt tilsvarende endringen i grunnbeløpet, ettersom dette svarer til reguleringen av uføretrygden i folketrygden, se særlig folketrygdloven § 12-11. Også et eventuelt overskudd på risikoresultatet i pensjonsinnretningen vil inngå i midler til oppregulering.

Annet ledd fastlegger regler for disponering av årlig avkastning ut over oppreguleringsrammen etter første ledd. Etter *første punktum* skal slik overskytende avkastning tilføres pensjonsordningens reguleringsfond for uførepensjon. Midlene i fondet skal brukes til å dekke oppregulering opp til grensen i første ledd i år hvor årets avkastning ikke er tilstrekkelig, jf. *annet punktum*. Loven er ikke til hinder for at foretak som oppretter både alderspensjon- og uførepensjonsordning etter tjenestepensjonsloven, kan benytte samme fond for regulering av alderspensjon etter tjenestepensjonsloven § 4-14 og som reguleringsfond for uførepensjon under utbetaling etter § 8-10 annet ledd forutsatt at alle pensjoner under utbetaling får samme prosentvise tillegg fra midlene i dette reguleringsfondet.

Mens første og annet ledd gjelder oppregulering med avkastning og overføring fra reguleringsfondet, er det i *tredje ledd* inntatt en mulighet

for foretaket å påta seg et ansvar for årlig oppregulering av uførepensjon som ikke kan dekkes av årets avkastning eller ved overføring av midler i reguleringsfondet. Alt etter hva som fastsettes i regelverket, kan foretaket her kunne velge mellom å skyte inn det gjenstående innenfor G-rammen eller deler av dette.

I *fjerde ledd* er det hjemmel for departementet til å fastsette en øvre grense for størrelsen på pensjonsreguleringsfondet. Det er presisert at overskytende midler over en slik grense skal tilføres premiefondet.

Til § 8-11 Opptjent rett til uførepensjon

Bestemmelsen har regler for opptjent rett til uførepensjon sikret i pensjonsbevis, og er nærmere omtalt ovenfor under avsnitt 3.1.

Første ledd gir §§ 8-2 til 8-10 tilsvarende anvendelse, med mindre noe annet følger av annet og tredje ledd, når det i regelverket er fastsatt at arbeidstakere som fratrer sin stilling i foretaket skal ha opptjent rett til uførepensjon ved uførhet som inntreffer etter at arbeidstakeren opphørte å være medlem av pensjonsordningen og før vedkommende har fylt 67 år.

I *annet ledd* er det fastsatt at det ved beregning av nedsatt inntektsevne etter § 8-3 på vanlig måte skal fastsettes inntekt før og etter uførhet. Inntekt før uførhet fastsettes ut fra arbeidstakerens normale årslønn på uføretidspunktet, mens inntekt etter uførhet fastsettes til den inntekten som medlemmet forutsettes å kunne skaffe seg ved å utnytte sin restinntektsevne ved ethvert arbeid som medlemmet nå kan utføre.

Bestemmelsen i annet ledd angir hvordan den nedsatte inntektsevnen skal fastsettes. I *tredje ledd* er det nærmere regler for hvordan selve uførepensjonen skal beregnes. Uførepensjonen skal beregnes på den måten som er fastsatt i pensjonsplanen. Det er arbeidstakerens lønnsgrunnlag ved fratreden (da medlemmet opphørte å være medlem i pensjonsordningen) som skal legges til grunn, i tillegg til avkastning tilført pensjonsbeviset fram til uføretidspunktet. Uførepensjonen skal

deretter avkortes etter forholdet mellom arbeidstakerens tjenestetid i foretaket og 40 år. En arbeidstaker som ved fratreden har 10 års tjenestetid vil i tilfelle kunne få 10/40 av full uførepensjon fra pensjonsbeviset dersom vedkommende senere blir ufør.

Fjerde ledd har regler om utstedelse av pensjonsbevis for opptjent rett til uførepensjon ved fratreden. Pensjonsinnretningen skal utstede pensjonsbevis til arbeidstakeren, når arbeidstakeren fratrer sin stilling i foretaket. Pensjonsbeviset skal sikre rett til uførepensjon, og angi arbeidstakerens tjenestetid og normale årslønn ved fratreden. Det skal knyttes premiereserve som sikrer opptjent rett til uførepensjon og administrasjonsreserve til pensjonsbeviset. Reglene i § 6-3 (regler for pensjonskassers utstedelse av pensjonsbevis), § 6-4 første og annet ledd (om forsikringsforholdet mellom pensjonsinnretningen og pensjonsbevisinnehaveren etter at det er utstedt pensjonsbevis og om fortsettelsesforsikring) og §§ 6-5 til 6-8 (om henholdsvis sammenslåing av pensjonsbevis, utenlandske statsborgeres rett til pensjonsbevis, registrering av pensjonsbevis og om forvaltning pensjonsbeholdningen knyttet til pensjonsbevis) gjelder tilsvarende for pensjonsbevis utstedt etter bestemmelsen her.

Til nytt kapittel 9 Sluttbestemmelser

Eksisterende kapittel 8, som omfatter § 8-1 om ikrafttredelse og overgangsregler, blir nytt kapittel 9 Sluttbestemmelser, som følge av at reglene om uførepensjon foreslås tatt inn som kapittel 8 i tjenstepensjonsloven.

Til lovvedtakets del VI

I *nr. 1* legges kompetansen til å vedta ikrafttredelse til Kongen. Det åpnes også for at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

I *nr. 2* er det inntatt en hjemmel for departementet til å fastsette nærmere overgangsregler.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i tjenstepensjonsloven mv. (uførepensjon).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i tjenstepensjonsloven mv. (uførepensjon) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i tjenstepensjonsloven mv. (uførepensjon)

I

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning skal § 3-13 nr. 8 lyde:

8. Taushetsplikten etter nr. 1 er ikke til hinder for at pensjonsinnretning som har offentlig tjenstepensjon *eller tjenstepensjon etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven eller tjenstepensjonsloven*, gis elektronisk tilgang til opplysninger om brutto arbeidsinntekt for personer som mottar uførepensjon fra innretningen. Taushetsplikten gjelder tilsvarende for den som får opplysningene.

II

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endringer:

§§ 6-1 til 6-5 oppheves.

§ 6-6 skal lyde:

(1) Foretaket skal tegne forsikring som gir rett til premie- og innskuddsfritak under uførhet i samsvar med *den faktiske graden av uførhet, tilsvarende premiefritak etter tjenstepensjonsloven § 2-1 annet ledd*. Forsikringen skal omfatte alle medlemmer som ikke har fylt 67 år, og den skal gi *premfritak i samsvar med uførheten fram til medlemmet har fylt 67 år. Samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og premiefritak skal ikke på noe tidspunkt overstige opptjening svarende til 100 prosent av full stilling.*

III

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal § 2-4 lyde:

(1) Foretak som har alderspensjonsordning etter § 2-1, kan *etter tjenstepensjonsloven* tegne særskilt forsikring som kan gi uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister *inntekt-*

sevnen. Foretaket kan videre etter foretakspensjonsloven tegne særskilt forsikring som kan gi ytelser til barn og andre etterlatte av medlemmer som dør.

(2) *Foretaket skal tegne forsikring som ved uførhet gir rett til innskuddsfritak i samsvar med den faktiske graden av uførhet, tilsvarende innskuddsfritak etter tjenstepensjonsloven § 2-1 annet ledd. Forsikringen skal omfatte alle medlemmer som ikke har fylt 67 år, og den skal gi innskuddsfritak i samsvar med den faktiske graden av uførhet fram til medlemmet har fylt 67 år. Samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og innskuddsfritak skal ikke på noe tidspunkt overstige opptjening svarende til 100 prosent av full stilling.*

(3) *Første og annet ledd gjelder tilsvarende for foretak og frilansere som omfattes av § 2-3 annet ledd. Forsikring som gir innskuddsfritak i alderspensjonsordningen etter § 2-3 annet ledd, kan likevel ikke gi rett til innskudd som overstiger innskuddsgrensen i § 2-3 annet ledd.*

IV

I lov 21. desember 2005 nr. 124 om lov om obligatorisk tjenstepensjon skal § 4 tredje ledd lyde:

(3) Det skal i regelverket for pensjonsordningen fastsettes at det for medlemmer som blir uføre, skal være innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden dersom uføregraden er 20 prosent eller mer. Uføregraden fastsettes etter reglene i *tjenstepensjonsloven § 8-4*. Innskuddsfritaket løper så lenge uføregraden er 20 prosent eller mer, men ikke lenger enn til medlemmet fyller 67 år. *Samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og innskuddsfritak skal ikke på noe tidspunkt overstige opptjening svarende til 100 prosent av full stilling.* Foretaket skal dekke premiekostnadene ved innskuddsfritak ved uførhet i tillegg til innskudd etter første ledd.

V

I lov 13. desember 2013 nr. 106 om tjenestepensjon gjøres følgende endringer:

§ 2-1 annet ledd skal lyde:

(2) Foretaket skal tegne forsikring som *ved uførhet* gir rett til innskuddsfritak i samsvar med *den faktiske graden av uførhet*. Forsikringen skal omfatte alle medlemmer som ikke har fylt 67 år. Premien for slik forsikring skal beregnes slik at foretaket ikke skal betale årlig premie til alderspensjon for medlemmer som blir uføre. *Innskuddsfritaket skal reduseres forholdsmessig etter den faktiske graden av uførhet. Samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og innskuddsfritak skal ikke på noe tidspunkt overstige 100 prosent av full stilling.*

Kapittel 8 skal lyde:

Kapittel 8. Uførepensjon**§ 8-1 Krav til regelverket**

(1) Et foretak kan opprette tjenestepensjonsordning for å sikre medlemmene uførepensjon i tillegg til den rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd som til enhver tid følger av folketrygdloven kapittel 11 og 12.

(2) Pensjonsordningen kan yte årlig uførepensjon etter reglene i kapitlet her til medlemmer som i medlemstiden har fått inntektsevnen nedsatt på grunn av skade, sykdom eller lyte, i en slik grad at medlemmet ikke kan fortsette i sin vanlige stilling og ikke kan skaffe seg annet høvelig arbeid.

(3) Pensjonsplan og annet regelverk for pensjonsordningen skal oppfylle kravene i kapittel 2 og 3. Ytelsene etter pensjonsplanen skal være garantert av pensjonsinnretningen.

(4) I regelverket for pensjonsordningen kan det fastsettes at arbeidstakere som fratrer sin stilling i foretaket, og som har minst tre års tjenestetid der, skal ha opptjent rett til uførepensjon etter reglene i § 8-11 ved uførhet som følge av skade, sykdom eller lyte oppstått etter at arbeidstakeren opphørte å være medlem av pensjonsordningen.

§ 8-2 Vilkår for rett til uførepensjon

(1) Det er et vilkår for rett til uførepensjon etter reglene i kapitlet her at medlemmets evne til å utføre inntektsgivende arbeid er varig nedsatt og oppfyller det minstekrav til nedsatt inntektsevne som regelverket fastsetter. Det kan

ytes midlertidig uførepensjon når det ikke er avklart om inntektsevnen er varig nedsatt.

(2) I regelverket kan minstekravet til nedsatt inntektsevne ikke settes lavere enn 20 prosent. Minstekravet kan ikke i noe tilfelle settes høyere enn 50 prosent. Det kan dessuten ikke settes høyere enn:

- a) 40 prosent for medlem som mottar arbeidsavklaringspenger når krav om uførepensjon fremsettes, jf. folketrygdloven § 12-7 annet ledd, eller
- b) 30 prosent dersom medlemmets inntektsevne er nedsatt som følge av yrkesskade eller yrkes sykdom, jf. folketrygdloven § 12-17 første ledd bokstav c.

(3) Et medlem har bare rett til uførepensjon etter reglene i kapitlet her dersom det i samsvar med reglene i folketrygdloven § 12-5 har gjennomgått, eller forsøkt å gjennomgå hensiktsmessig behandling og hensiktsmessige tiltak for å bedre arbeidsevnen.

(4) Uførepensjon ytes ikke til medlem som har fylt 67 år eller har nådd en lavere særlig aldersgrense fastsatt i eller i medhold av lov.

§ 8-3 Nedsatt inntektsevne

(1) Vurderingen av hvor mye et medlems inntektsevne er blitt nedsatt, skal bygge på en sammenligning av de inntektsmuligheter som medlemmet hadde før uføretidspunktet og medlemmets inntektsmuligheter etter uføretidspunktet.

(2) Uføretidspunktet er det tidspunkt inntektsevnen ble varig nedsatt minst til det nivå som kreves etter regelverket. Er inntektsevnen redusert gradvis over flere år, kan det tas utgangspunkt i inntektsevnen før skade, sykdom eller lyte oppstod.

(3) Inntekt før uførhet fastsettes til medlemmets normale årslønn i foretaket før uføretidspunktet, beregnet i samsvar med reglene i § 4-3. Inntekt etter uførhet fastsettes til den inntekt medlemmet forutsettes å kunne skaffe seg ved å utnytte sin restinntektsevne ved ethvert arbeid som medlemmet nå kan utføre. Ved vurderingen skal det legges vekt på medlemmets alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på hjemstedet, eller andre steder der det er rimelig at medlemmet tar arbeid.

(4) Ved anvendelsen av bestemmelser i dette kapittel justeres inntekt før og etter uførhet i samsvar med senere regulering av grunnbeløpet i folketrygden (G).

§ 8-4 Fastsettelse og endring av uføregrad

(1) Pensjonsinnretningen skal i det enkelte tilfelle fastsette den uføregrad som skal benyttes ved beregningen av uførepensjon fra pensjonsordningen. Uføregrad fastsatt etter folketrygdloven, skal normalt legges til grunn. For øvrig skal uføregraden tilsvare den del av inntektsevnen som anses tapt etter reglene i § 8-3, og den skal fastsettes gradert i trinn på fem prosent.

(2) Uføregraden endres ikke selv om uførepensjonen reduseres på grunn av inntekt etter § 8-9 første ledd.

(3) Inntil uføregrad er fastsatt, kan det ytes midlertidig uførepensjon etter reglene i § 8-8 annet ledd.

(4) Blir inntektsevnen ytterligere nedsatt etter at uføregrad er fastsatt, kan medlemmet kreve at det etter første ledd blir fastsatt ny uføregrad som motsvarer den del av inntektsevnen som er tapt, jf. § 8-3.

(5) Ved endring av uføregrad skal pensjonsinnretningen foreta omberegning av premiereserven etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-16 femte ledd. Endring i premiereserve inngår ved beregningen av årets risikoresultat.

§ 8-5 Lønnsgrunnlag

(1) Lønnsgrunnlaget ved beregningen av uførepensjon fra pensjonsordningen er medlemmets normale årslønn i foretaket, beregnet på uføretidspunktet etter reglene i § 4-3. Lønn som overstiger 12 G, skal ikke medregnes.

(2) Dersom skade, sykdom eller lyte oppstår i medlemstiden gradvis har redusert et medlems inntektsevne over flere år, skal det ved beregningen i stedet tas utgangspunkt i medlemmets lønnsgrunnlag før slik skade, sykdom eller lyte oppstod, dersom foretaket før uføretidspunktet har underrettet pensjonsinnretningen om det høyere lønnsgrunnlag som i tilfelle skal legges til grunn ved beregningen av uførepensjon til medlemmet.

§ 8-6 Grenser for uførepensjon i tillegg til uføretrygd

(1) Uførepensjonen skal i pensjonsplanen fastsettes som en prosent av det enkelte medlemmets lønnsgrunnlag etter § 8-5, som et fastsatt kronebeløp, eller som en kombinasjon av disse. Uførepensjonen kan ikke overstige summen av

- a) 25 prosent av G, likevel ikke mer enn 6 prosent av det enkelte medlemmets lønnsgrunnlag etter § 8-5 og

- b) 3 prosent av det enkelte medlemmets lønnsgrunnlag etter § 8-5.

(2) I pensjonsplanen kan det også fastsettes at uførepensjonen skal omfatte et tillegg på inntil 66 prosent av den del av medlemmets lønnsgrunnlag som ligger mellom 6 og 12 G. I så fall skal uførepensjon etter første ledd fastsettes på et nivå som ikke er uforholdsmessig lavt sammenlignet med uførepensjonen for lønn mellom 6 og 12 G fra pensjonsordningen.

(3) Det kan fastsettes i regelverket at uførepensjonen som utbetales til et medlem, skal gis et tillegg for hvert barn under 21 år som medlemmet forsørger eller plikter å forsørge. Barnetillegget per barn kan utgjøre inntil en tidel av G per år, men tillegget kan til sammen for samtlige barn ikke utgjøre mer enn to tideler av G per år.

(4) Er det i regelverket fastsatt et lavere minstekrav til uføregrad enn minstekravene etter folketrygdloven § 12-7 første og annet ledd eller § 12-17 første ledd bokstav c, kan uførepensjonen i tilfelle hvor folketrygdens minstekrav til uføregrad ikke er oppfylt, også omfatte et tillegg for å dekke manglende rett til uføretrygd fra folketrygden.

§ 8-7 Beregning av uførepensjon

(1) Et medlems uførepensjon beregnes ut fra medlemmets lønnsgrunnlag etter § 8-5 på den måten som er fastsatt i pensjonsplanen. Barnetillegg beregnes på den måten som er fastsatt i pensjonsplanen, og innenfor rammene i § 8-6 tredje ledd.

(2) Uførepensjon fra foretakets pensjonsordning skal reduseres inntil uførepensjonen utgjør det høyeste av enten den uførepensjonen som er fastsatt i pensjonsplanen, eller summen av uførepensjon fra fripoliser, pensjonsbevis og oppsatte rettigheter. Det skal ved beregningen etter første punktum ikke tas hensyn til ytelser fra fripoliser, pensjonsbevis og oppsatte rettigheter som dekker inntektstap ved uførhet som ikke omfattes av uføretrygden eller uførepensjonen fra foretakets pensjonsordning. Dersom medlemmet har fått utbetalt for lite eller for mye uførepensjon, kan det foretas et etteroppgjør.

(3) Medlemmet skal på forespørsel opplyse pensjonsinnretningen om sin rett til uførepensjon fra fripoliser, pensjonsbevis og oppsatte rettigheter.

(4) Dersom fastsatt uføregrad er lavere enn 100 prosent, fastsettes uførepensjonen til en forholdsmessig andel av uførepensjon beregnet etter første og annet ledd.

(5) Departementet kan fastsette forskrift til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen her.

§ 8-8 Utbetaling av uførepensjon

(1) Uførepensjon utbetales til medlemmet tidligst ett år etter det tidspunkt medlemmets inntektsevne ble nedsatt minst til det nivå som kreves etter regelverket. Retten til uførepensjon opphører dersom medlemmet ikke lenger oppfyller det minstekrav til uføregrad som er fastsatt i regelverket.

(2) Midlertidig uførepensjon kan tidligst utbetales når medlemmet har framsatt krav på arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, og det må antas at kravet blir innvilget. Dersom medlemmet mottar arbeidsavklaringspenger fra folketrygden, kan pensjonsinnretningen ikke i tillegg utbetale midlertidig uførepensjon som vil innebære at summen av arbeidsavklaringspenger og midlertidig uførepensjon til medlemmet vil overstige 70 prosent av lønnsgrunnlaget etter § 8-5. Må det antas at bare en del av medlemmets inntektsevne er tapt, beregnes grensen forholdsmessig.

§ 8-9 Fradrag for arbeidsinntekt

(1) Det skal foretas inntektsfradrag i uførepensjon til medlem som i et kalenderår har pensjongivende arbeidsinntekt som overstiger inntekt etter uførhet, som fastsatt etter § 8-3 tredje ledd. Mottar medlemmet uføretrygd fra folketrygden, tillegges inntekt etter uførhet, som fastsatt etter § 8-3 tredje ledd, et tillegg på fire tideler av G. Reduksjonen av uførepensjonen skal tilsvare overskytende inntekt, multiplisert med forholdet mellom uførepensjon ved 100 prosent uføregrad og inntekten før uførhet som fastsatt etter § 8-3 tredje ledd. Ved beregningen justeres inntekt før og etter uførhet etter senere regulering av grunnbeløpet. Inntektsfradraget i uførepensjon overføres til foretakets premiefond.

(2) Medlemmet skal opplyse pensjonsinnretningen om forventet inntekt og om endringer i inntekten. Dersom medlemmet har fått utbetalt for lite eller for mye pensjon som følge av at det er lagt til grunn uriktige opplysninger om inntekt, skal det foretas et etteroppgjør. Dersom det er utbetalt for lite, skal differansen etterbetales som et engangsbeløp. For mye utbetalt uførepensjon kan inndrives uten hensyn til skyld og kan avregnes ved å trekke i framtidige utbetalinger av uførepensjon og alderspensjon fra pensjonsinnretningen. Krav om tilbake-

kreving av for mye utbetalt uførepensjon er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan gi forskrift om etteroppgjør.

(3) Det skal ikke utbetales uførepensjon når medlemmets pensjongivende arbeidsinntekt i et kalenderår utgjør mer enn 80 prosent av inntekt før uførhet etter § 8-3 tredje ledd, oppjustert i samsvar med senere endringer i grunnbeløpet.

(4) Barnetillegg etter § 8-6 tredje ledd reduseres på tilsvarende måte som uførepensjonen etter første og tredje ledd.

§ 8-10 Oppregulering av uførepensjon under utbetaling

(1) Uførepensjon under utbetaling skal oppreguleres årlig i samsvar med avkastningsprosenten for midlene i pensjonsinnretningens kollektivportefølje til sikring av uførepensjoner under utbetaling, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-16 femte ledd. Oppregulering i et år skal likevel ikke overstige en prosentvis regulering i samsvar med endringen i grunnbeløpet i folketrygden.

(2) Avkastning i et år som overstiger det som trengs til oppregulering etter første ledd, skal tilføres pensjonsordningens reguleringsfond for uførepensjon. Midlene i fondet skal brukes til å dekke oppregulering opp til grensen i første ledd i år hvor årets avkastning ikke er tilstrekkelig.

(3) Det kan fastsettes i regelverket at årlig oppregulering av uførepensjon som ikke kan dekkes av årets avkastning, eller ved overføring av midler i reguleringsfondet, skal dekkes ved tilskudd fra foretaket.

(4) Departementet kan gi forskrift om en øvre grense for størrelsen på pensjonsordningens reguleringsfond for uførepensjon. Overskytende midler skal tilføres premiefondet.

§ 8-11 Opptjent rett til uførepensjon

(1) Er det i regelverket fastsatt at arbeidstakere som fratrer sin stilling i foretaket, skal ha opptjent rett til uførepensjon ved uførhet som følge av skade, sykdom eller lyte oppstått etter at arbeidstakeren opphørte å være medlem av pensjonsordningen, men før arbeidstakeren har fylt 67 år, gjelder bestemmelsene i §§ 8-2 til 8-10 tilsvarende, med mindre annet er fastsatt i annet og tredje ledd.

(2) Ved beregning av nedsatt inntektsevne etter § 8-3, skal inntekt før uførhet fastsettes ut fra arbeidstakerens normale årslønn på uføretidspunktet. Inntekt etter uførhet skal fastsettes til den inntekt medlemmet forutsettes å kunne

skaffe seg ved å utnytte sin restinntektsevne ved ethvert arbeid som medlemmet nå kan utføre.

(3) Uførepensjonen skal beregnes på den måte som er fastsatt i pensjonsplanen, på grunnlag av arbeidstakerens lønnsgrunnlag ved fratreden og avkastning tilført pensjonsbeviset fram til uføretidspunktet etter § 8-10 første ledd. Den skal deretter avkortes etter forholdet mellom arbeidstakerens tjenestetid i foretaket og 40 år.

(4) Når arbeidstakeren fratrer sin stilling i foretaket, skal pensjonsinnretningen utstede pensjonsbevis til arbeidstakeren som sikrer opptjent rett til uførepensjon. Pensjonsbeviset skal angi arbeidstakerens tjenestetid og normale årslønn ved fratreden. Premiereserve som sik-

rer opptjent rett til uførepensjon og administrasjonsreserve, skal knyttes til pensjonsbeviset. For øvrig gjelder § 6-3, § 6-4 første og annet ledd og §§ 6-5 til 6-8 tilsvarende.

Gjeldende kapittel 8 med §§ 8-1 og 8-2 blir nytt kapittel 9 Sluttbestemmelser med §§ 9-1 og 9-2.

VI

1. Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan fastsette overgangsregler.
